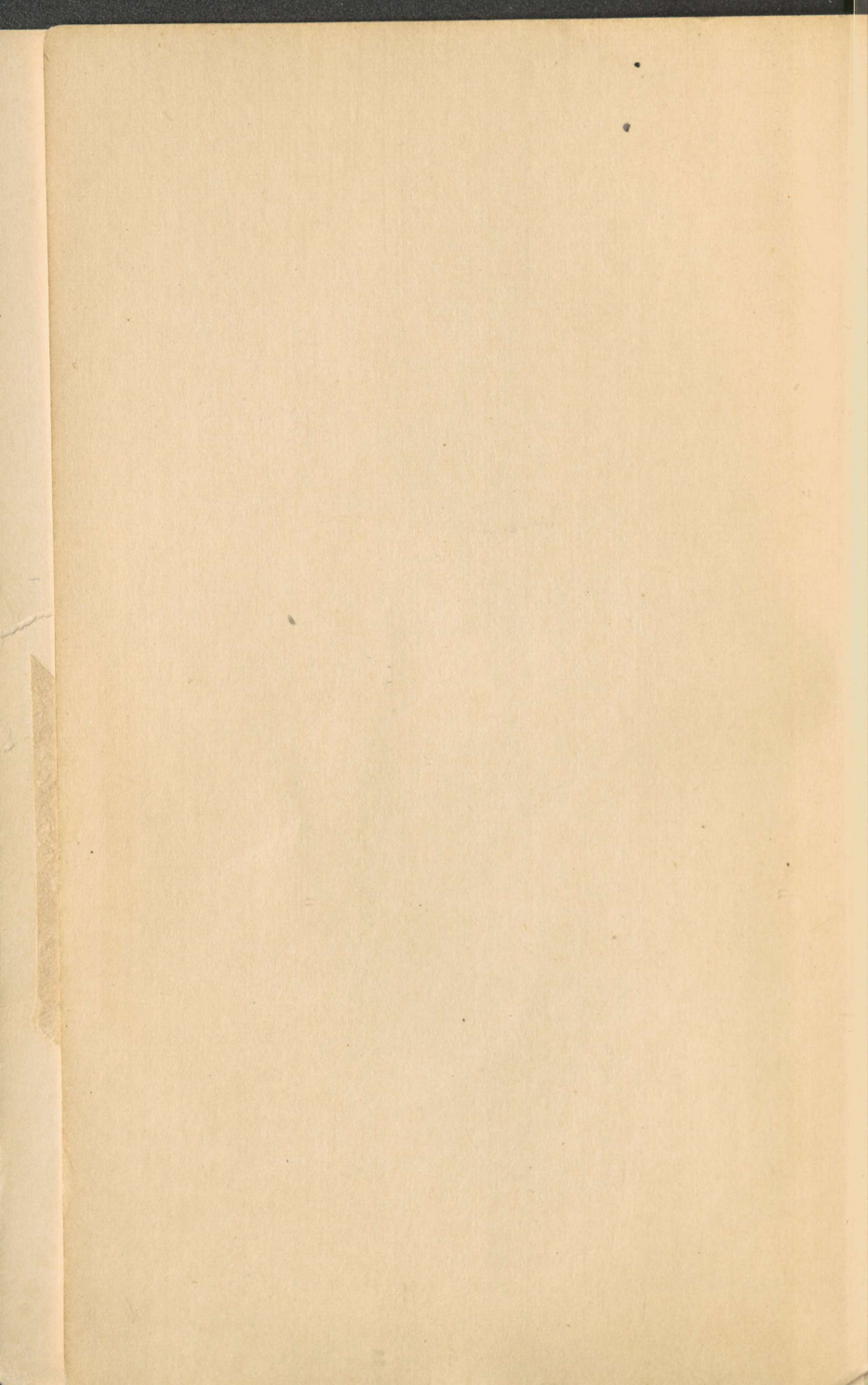

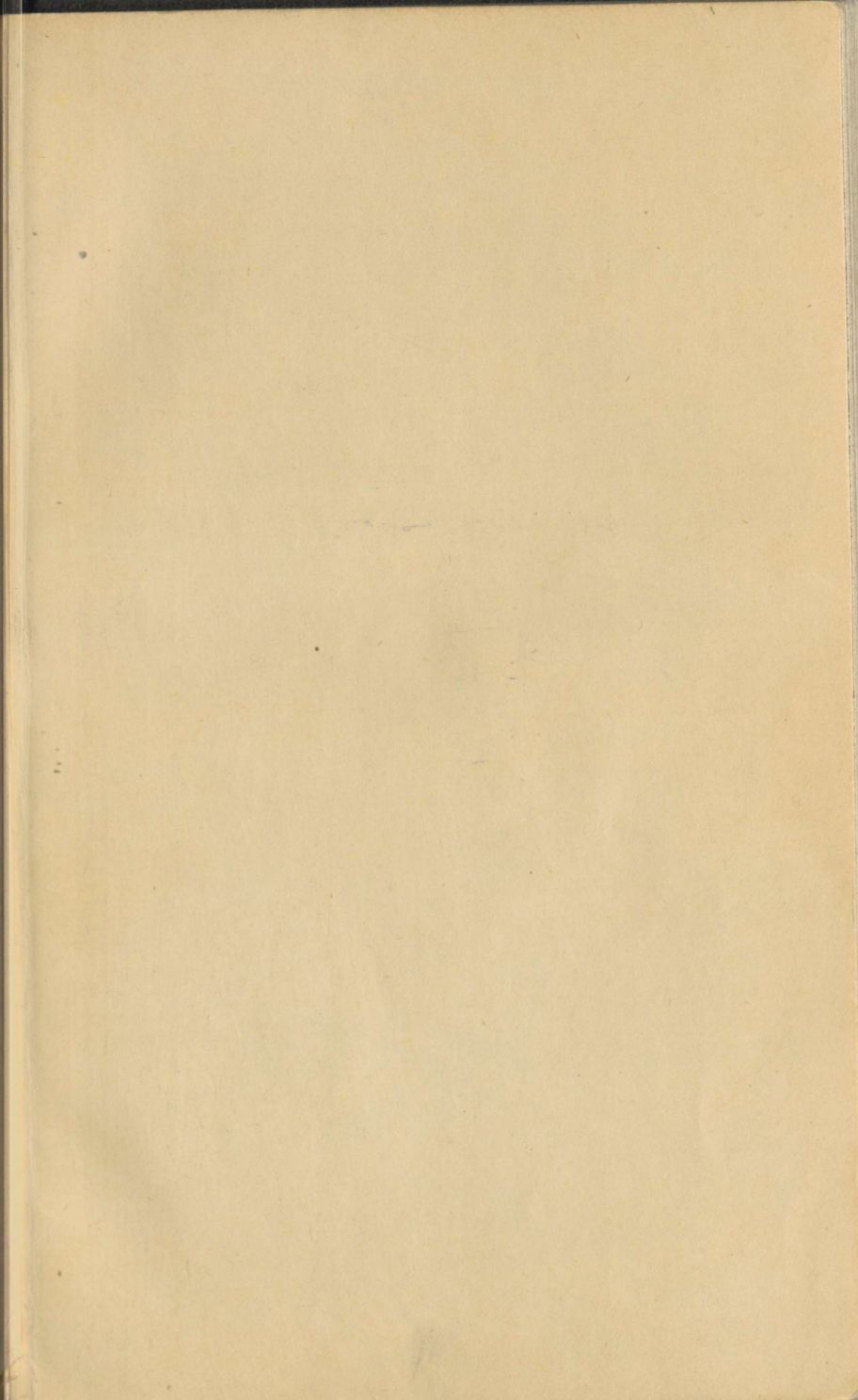
A. NIINE

PÜSILILLEPEENAR

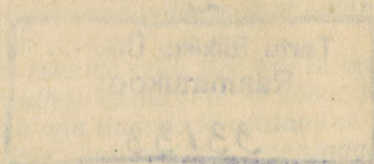

A-21092T

A. Miine

PÜSILILLE-
PEENAR

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1956

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

33133

SISSEJUHATUS

Asunud elama asulatesse ja linnadesse, on inimene kõikidel aegadel püüdnud säilitada sidet elava loodusega, on istutanud oma elamu lähemasse ümbrusesse mitmesuguseid taimi. Nii toimisid juba aastatuhandeid tagasi vanad egiptlased, hiinlased ja teised rahvad, nii toimitakse ka tänapäeval. Kultuurrahvaste paljud traditsioonid on olnud seotud ilutaimedega. Ka kõige kultuurivaenulisemal ajal — keskajal — kasvatati kloostrite aedades lilli. Kõige karmimad religioossed määrused ei suutnud inimesi lahutada loodusest.

Iluaiad said tekkida alles siis, kui inimestel jäi aega üle oma esmajärguliste elutarvete — söögi ja kehakatte hankimisest. Kuna aga iluaedade asutamine ja korrashoid oli seotud aineliste kulutustega, teenindas aiakunst vaid valitseva klassi huvisid. Samuti on kunstipärase aedade rajamise kulukus tinginud seda, et aiakunsti õitsengujärku jõuti võrreldes teiste kunstialadega, nagu muusika, maalikunst, skulptuur ja arhitektuur, tunduvalt hiljem.

Ori ja hiljem tööline kapitalismi tingimustes ei võinud unistadagi aia olemasolust isiklikuks tarviduseks. Selle vastu näiteks nõudsid Prantsuse kuninga Louis XIV ajal Versailles' pargi ehitamine ja korrashoid peaaegu kogu riigikassa sissetulekud, park aga oli vaid väga väikese-arvulise aadliladviku kasutuses.

Aja jooksul kujunes Vahemeremaades välja parteraed, kus värvilise kruusaga kaetud pinnale kujundati tumeroheliste ja hallide lehtedega taimedest kääbushekkide mustrid. Taimede osatähtsus oli siin väike, valitsesid arhitektuur ja skulptuur. Samalaadne parteraed leidis kasutamist ka prantslaste poolt, kuid peenemates vormides.

Inglismaal oli XVIII sajandil kujunenud majanduslik baas aiakunsti intensiivsemaks arenemiseks. Seal, niiske merekliimaga maal, valitses erinevate looduslike motiivide rohkus, kus laiavõraliste puudega tasased rohelised karjamaad vaheldusid lillerikaste aasadega. Inglismaal kasutati haljastamiseks puid, põõsaid ja muru, kuid ei suudetud veel mõista lilledel õitevärvi tähtsust aiakunstis. Veel XVIII sajandi lõpul peeti lilli „meeldivateks arstirohutaimedeks“.

Euroopa riikide poolt teiste maailmajagude koloniseerimise tulemusel tutvuti ka teistes vähem tuntud maailmajagudes kasvavate taimedega, samuti loodusele väga lähedase Hiina ja Jaapani aiakunstiga. Need asjaolud põhjustasid lilledel laialdasemat kasutuselevõtmist aiakujunduses.

Vastavastatud taimi toodi Euroopasse ning neid püüti kasutada kõikjal. Tolleaegse aiakunsti arengu tagajärjel kadus aga side iluaedade taimestuse ja elava looduse vahel. Rajati mitmesuguse kujulisi ja fantastilisi peenraid, millelele istutati eredavärvilisi lilli, nagu punaseid pelargooniume, kollaseid kalsiolaariaid ja siniseid lobeeliaid. Kui suudeti aretada juba mitmesuguste värviliste lehtedega taimi, rajati neist keerukate geomeetriliste mustritega vaibapeenraid. Taimed kaotasid oma tähtsuse kui elavad indiviidid, nendele vaadati kui materjalile värvide efekti saavutamiseks. Tollest ajastust püsivad veel praegugi linnade haljastamisel ümarad tordikujulised ja keerukavormilised vaibapeenrad, millele keskele on sagedasti asetatud palmid ja dratseenad, lilledest kellad ja pildid. Peenarde äärestamisel kasutati keerukaid keramilisi äärekiive, nurgeti laotud telliseid, pudelipõhju ja teisi väikesi kiive.

Kõrvuti rikkust ning jõukust väljendavate aadlike ja kapitalistide iluaedadega arenesid aja jooksul ka talunike ja käsitöölise elumajade ümber väikeses ulatuses ja erinevas suunas iluaiad. Nendes aedades kasvas hoopis lihtsam taimmaterjal, mis oli kogutud lähemast ümbrusest ja püsis ühel kasvukohal mitu aastat ega vajanud erilist hooldamistööd. Need olid püsililled. Rahvamasside loominguuna tekkisidki püsililleaia esialgsed vormid. Siia lisandus veel puhtavärviliste õitega madal mägitaimestik. Püsililledel vormi- ja värvirikkusest kirjutas esmakordselt G. Jekyll 1883. aastal. Siit peale algas püsililledel võidu-

käik. Astuti võitlusse valitseva formalistliku aiakunsti vastu. Sellest ajast pärinevad suured lillepeenrad lihtsas vormis.

Vene bojaaride aiad olid peamiselt viljapuuaiad. Neis aedades kasvatati aga ka rohkesti lilli. Kui XVIII sajandil tsaar Peeter I ajal ehitatud parkides (Peterhof jt.) valit- sesid Lääne-Euroopa pargikujunduse traditsioonid, jäid Moskva ja selle ümbruse aiad endiselt lillerikkaks. Kasu- tatavad lilled olid lihtsad ja neid kasvatati massiliselt.

Tsaari-Venemaal oli aiakunst valitseva klassi, peami- selt mõisnike teenistuses. Pärast Suurt Oktoobrirevo ut- siooni muutusid iluaiad ja pargid kogu rahva puhkekoh- tadeks. Haljastus ja sellega koos lillede kasutamine on muutunud massiliseks. Lilledega ei kaunistata nüüd mitte ainuüksi parke, skvääre ja teisi puhkekohti, vaid ka iga kodaniku kodu ja töökoha ümbrust. Selleks otstarbeks võib kasutada sääraseid lilli, mis ei vaja kasvatamiseks ja hooldamiseks kuigi palju tööd. Sellisteks lilledeks on püsililled, mis kasvavad ja õitsevad ühel ja samal kohal mitu aastat järjest. Püsililli võib kasvatada peenral, rüh- miti ja üksiktaimedena murul ning mitmesugustel vabadel maa-aladel. Püsililled on ka lõigatult vaasides väga nägu- sad.

Käesolev raamat püüab esijoones selgitada püsilillede kasutamise üldreegleid. Kõik näidetena toodud kavandid esitavad ainult selle rikkaliku taimmaterjali kasutamise üksikuid võtteid.

Realistliku aiakunsti aluseks on kaunid looduslikud motiivid ja rahva enda kunstiline looming. Kasutades loo- duses esinevaid ning neile vormilt sarnanevaid lilli vas- tavalt kunstilistele, arhitektuurilistele ja bioloogilistele nõuetele, võime luua alati uusi realistlikke kunstiteoseid.

TAIMMATERJALI VALIK

Püsililledeks nimetatakse niisuguseid rohtseid taimi, millede juured, mugulad või sibulad elavad ületalve mul-
las, maapealsed varred aga, olles õitsenud ja seemneid
kasvatanud, kuivavad sügisel. Igihaljaste püsililled lehed
ja maapealsed rohtsed varred säilivad aga lumekatte all
ületalve. Kõikide nende taimede eluiga on pikem kui 2
aastat.

Mägipüsililled on niisugused, mis oma kasvukoha tin-
gimustest olenevalt on madalakasvulised ja roomavad.
Mägिताimed ja kiviktaimed mõiste on laiem ning mahu-
tab veel peale mägipüsililled puitunud vartega kääbus-
põõsaid.

Püsililledega ühes käsitletakse tihti poolpõõsaid, millede
välimus ühtub püsililledega, nagu leetpõõsad (*Genista
tinctoria*), igihaljad iberised (*Iberis sempervirens*), kuld-
kannid (*Helianthemum*) jne.

Püsililledena käsitletakse käesolevas raamatus neid
püsitaimi, mis talvituvad meil Eesti NSV-s erilisi katteid
vajamata. Meil üldtuntud suvilill lõvilõug (*Antirrhinum
majus*) on püsitaim ainult NSV Liidu lõunarajoonides.
Eesti NSV-s lõvilõug aga talvel külmub ja teda kasvata-
takse kui üheaastast lille. Daaliad ja gladiolid on samuti
püsitaimed subtroopilistes tingimustes.

Dekoratiivtaimedena kasutatavate püsililled liikide ja
sortide arv ulatub mitmetesse tuhandettesse. Need päri-
nevad peaaegu maailma kõikidelt osadelt. Siin leidub
taimeliike karmikliimalisest tundrast, kõrbest, mägedelt,
niisketest ojakäärudest ja hämaratest metsasaludest. Nii-
sama erinevad kui on püsililled kasvukohad, on ka nende
kasvutingimused. Aastasadade ja -tuhandete jooksul on
taimed kohanenud teatavate kasvutingimustega. Suur osa
meil tuntud püsililledest, mida kasvatatakse inimeste ela-

mute juures, on aja jooksul võõrdunud oma esialgsetest kasvutingimustest ning kohanenud keskmise aiamaaga. Kuid terve rida ilusaid püsililli, nagu liiliad (*Lilium*), ebamaganad (*Meconopsis*), priimulate liigid jt., ei kohandu uutele kasvutingimustele nii kergesti, nad vajavad eriliselt valitud ja ettevalmistatud kasvukohta.

On hea, kui lillepeenra kavandaja tunneb püsililledest enamikku. Nende tundmine ei tähenda seda, et kõiki püsililli tuleb igas aias või haljasalal kasvatada, vaid seda, et teadlikult neist valida antud kasvukohale sobivamad. Püsilillepeenar ei pea olema taimede kollektsioon, vaid siin peab iga taim sobima oma naabritega ja kogu ümbursega. Taimestamiseks valitud püsililledest me loome neile uuel kasvukohal uue taimeühiskonna. Selles uues ühiskonnas ühtuvad või sarnanevad püsililled kasvutingimused teataval määral oma naabrite omadega.

Püsililledel on vaja lähtuda nende nõudeist mullaniiskuse, mulla toitainete sisaldavuse jt. suhtes, samuti ka valguse, õhuniiskuse, õhutemperatuuri jt. tingimustest, millede suhtes taimedel on omad erinõuded.

Püsililledel välised tunnused, milledest nende valikul lähtutakse, on taime suurus ja kuju, õite, viljade ning lehtede värvus, suurus ja kuju.

MULLA NIISKUS

Kõik taimed vajavad kasvamiseks vett. Kuivas mullas kasvavatel taimedel on pikad, sügavale ulatuvad juured. Veetarviduse vähendamiseks on nende lehed kas väikesed või kaetud karvakeste või vahakirmega. Seevastu on enamikul niiskes mullas kasvavatel taimedel suured ja lopsakad lehed. Paljud taimed on liigse, eriti seisva vee vastu väga tundlikud. Mägitaimed lepivad küll vähese niiskusega, kuid teatud perioodidel, näiteks kevadel, vajavad kasvamiseks siiski rohkesti niiskust. Mitmed sibulilled, näiteks tulbid, pärinevad rajoonidest, kus kevadel lühikesel perioodil pärast lume sulamist on mullas küllaldaselt niiskust, suvel aga muld kuivab ning taimed lõpetavad oma kasvu.

Üleliigne niiskus aga põhjustab mulla happelisemaks muutumist, toitainete väljauhtumist ning taimede puudulikkude valmimist sügisel, mille tõttu külmad võivad neid kergesti kahjustada.

VALGUSENÕUDLIKKUS

Enamikule püsililledele Eesti NSV-s jätkub nende vegetatsiooniperioodil päikesevalgusest. Vajalik on ainult teada, missuguseid taimi valida päikesepaistelisele, missuguseid poolvarjulisele või otsestest päikesekiirtest varjatud kasvukohale.

Valguse hulk mõjutab ka taimede teisi kasvutingimusi. Nii on heledal päikesepaistelisel kohal muld ja õhk soojemad ning kuivemad. Puude varjus on aga mulla temperatuur alati madalam. Mitmed taimed, nagu liiliad ja elulõngad, vajavad küll päikesevalgust, kuid juured tahavad seevastu aga jahedat, niisket mulda. Selleks tuleb nende taimede alune mullapind katta mõne teise pindakatva taimeliigiga või multseerida.

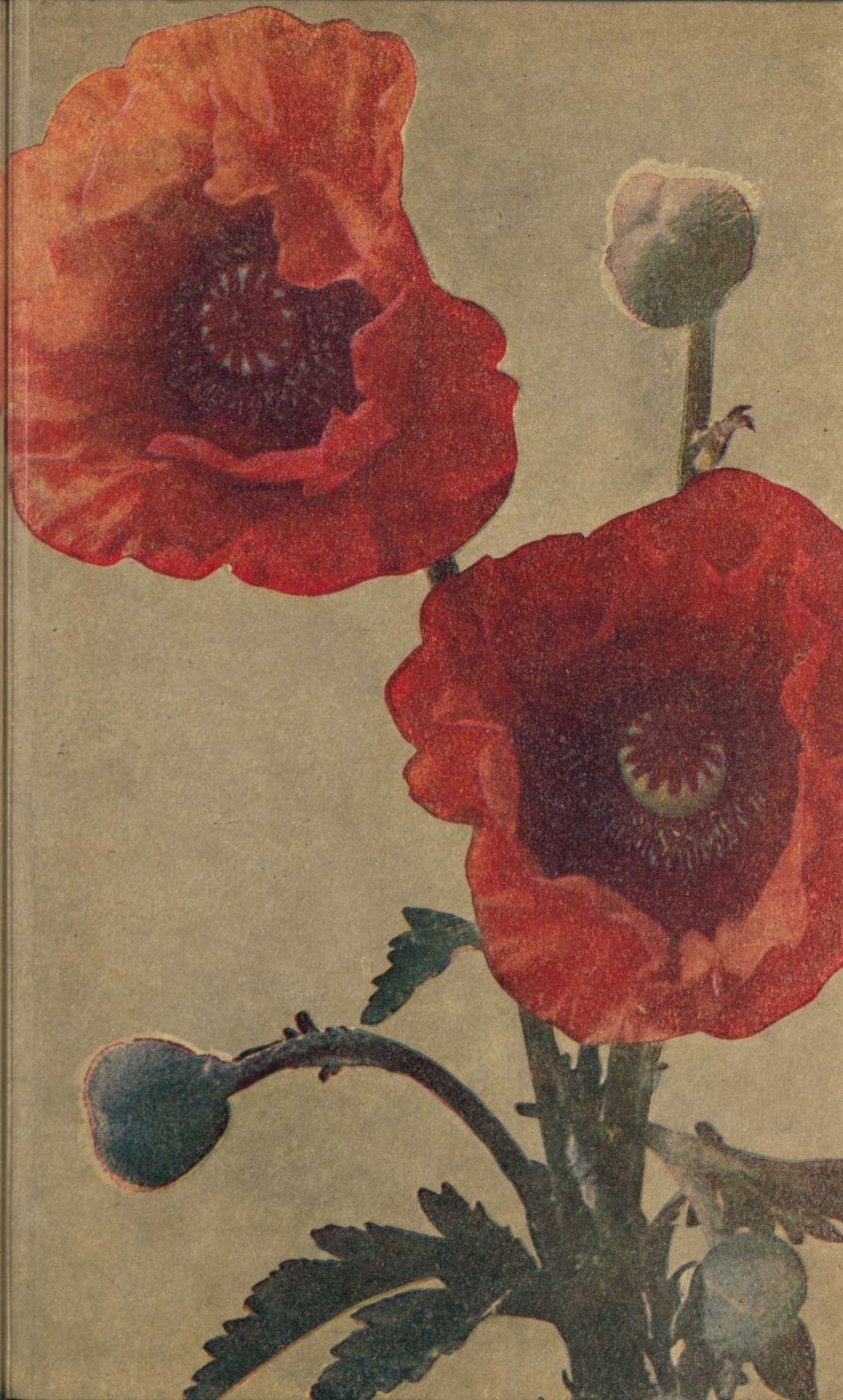
ÕITE KUJU JA VÄRVUS

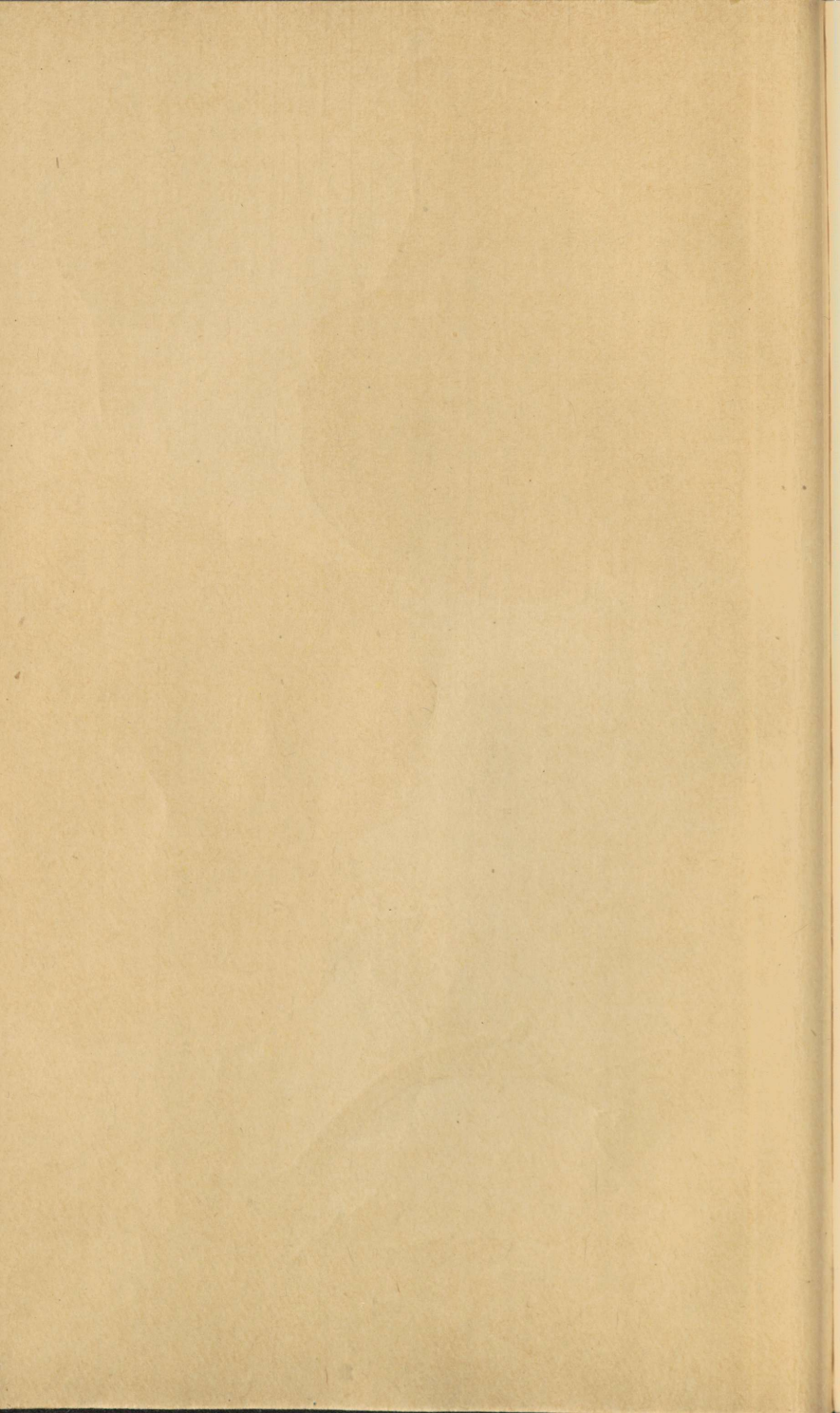
Igal taimeliigil ja -sordil on teda iseloomustav kuju ja õite värvus. Nende valikul tuleb arvestada kuju kui püsivamat omadust ja õisi kui dekoratiivset väärtust. Aretajad on muutnud paljude lillede õied värvirikkamaks, suuremaks ja ilmastikule vastupidavamaks. Tihti on iluaianduses esinev taim muutunud tundmatuseni, võrreldes tema esialgse põhiliigiga. Kõrgeväertuslikuks tuleb pidada neid hübriidseid püsililli, millede õite kuju esitab enam selle taimeliigi omapära, millest ta on aretatud. Nii on kultuurkurekellade (*Aquilegia*) õied pikemate kannustega, kukekannuste (*Delphinium*) õisikud suuremad kui metsikult kasvavatel.

Paljude lillede ladinakeelsele nimele järgneb lisand *fl. pl. (flore pleno)*, see on tädisõieline. Need tädisõielised taimevormid on aretajate kauaaegse pingelise töö tulemus. Üldise arvamuse järgi on tädisõielised lilled ilusamad kui lihtõielised, paljudel neist on ka muid paremusi. Nii eelistatakse tädisõielisi pojenge (*Paeonia*) ja roosaid jaanikakraid (*Chrysanthemum roseum*) nende tugevama õievärvi poolest, tädisõieliste kilbirohtude (*Alysum saxatile*) ja hanerohtude (*Arabis albida*) õitsemisaeg

Kõrvaloleval pildil on idamagun (*Papaver orientale*).

→

on aga tunduvalt pikem kui lihtõielistel, ka on nad vastu-
pidavamad õite riknemisele kestvate vihmade korral. Seega näib, et täidisõielised taimed peaksid olema kõikjal
eelistatud, kui mitte arvestada seda, et täidisõielusega
kaotavad lilled enamjuhtudel oma liigile omase õiekuju.
Suure osa täidisõieliste taimede õied näivad kõik ühe-
sugustena.

Lillede valikul peame lähtuma seisukohalt, et täidisõie-
lisi taimi kasutame ainult siis, kui nendel on kaalukaid
paremusi lihtõieliste üle. Täidisõielistele tulpidele, nart-
sissidele, päevaliiliatele, kurekelladele ja muudele sellis-
tele taimedele tuleb vaadata kui looduse haruldustele,
mitte aga kui ilusatele taimedele.

Püsililli kasvatatakse peamiselt nende värviliste õite
pärast. Neid leidub peaaegu kõikides vikerkaarevärvitoo-
nides, välja arvatud rohelised värvid. On küll aretatud ka
roheliste õitega taimi, kuid need ei oma erilist tähtsust.

Väga palju on uuritud ja kirjutatud värvide kooskõlast,
kui ka mittekooskõlast. Laialt on levinud prof. Ostwaldi
õpetus kooskõlalistest värvidest. Näiteks moodustavad
kahevärvilise kooskõla punane — roheline, oranž — si-
nine, kollane — lilla jne. Kolmevärvilise kooskõla moo-
dustavad näiteks punane — kollane — sinine, oranž —
roheline — lilla jne. Kooskõlaliste värvide puhul aitab
üks värv kaasa teise värvi paremini esiletõstmiseks. Kui
kasutada mitte täiesti kooskõlalisi värve, näiteks oranži
sinilillaga sinise asemel, siis vaatelejale näib ikkagi oranž
kollasemana ja sinililla sinisemana, kui nad üksikult vaa-
dates on.

Üldiselt näivad kõik värvid, mis sisaldavad kollast vär-
vust, nagu tulipunane, oranž, heleroheline ja kollane —
soojadena, ja need värvid, mille koostises on sinist vär-
vust, nagu mereroheline, lilla, violett, karminpunane ja
sinine — külmadena.

Värvuse puhul on vaja arvestada ka selle intensiivsuse
astet ehk tooni, s. o. kui palju üks värv sisaldab veel
teisi värve. Valge värv peegeldab kõikide värvide kiiri,
must aga neelab kõiki — ei peegelda üldse. Hall toon
tuleneb kõikide värvuste ühtlasest peegeldumisest. Kui
aga mingi üksiku värvuse kiiri peegeldub rohkem, teki-
vad hallid või pruunid värvused.

Lillede valikul ei saa täpselt lähtuda teoreetilistest seis-
kohtadest värvuste suhtes, sellega muutuks aiakunst

täiesti matemaatiliseks ning ühekülgseks. Lilled õied ei asu ka massina teise liigi õite kõrval, vaid on eraldatud roheliste lehtedega.

Päikesevalguses sobivad vähem kooskõlalised värvid kõrvuti, varjus tuleb neid aga enam valida vastavalt teoreetilistele alustele. Kuna lehestiku roheline värvus on punase õievärvusega kooskõlaline, kerkivad punased õied roheliste lehtede foonil palju enam esile, sinised ja kollased õied aga kaotavad rohelus osas oma säravusest. Teatavaid paremusi on võimalik saavutada, kui kasutada rohkesti neutraalse halli lehestikuga taimi rohelise asemel.

Väga ettevaatlik tuleb olla mitmesuguste punasevärviliste õitega lilled asetamises üksteise kõrvale. Kõrvuti ei sobi soe ja külm punane värvus (tulipunane ja karmiinipunane), nagu leekivpunane idamagun (*Papaver orientale*) ja pojengid (*Paeonia*). Tulipunased lilled annavad niivõrd intensiivse värvilaigu, et vaatleja näeb ainult neid, kuid teised kõrgeväärtuslikud õied paistavad vähem silma. Selliseid taimi võib efektiivselt kasutada iseseisval peenral teistest taimedest eemal.

Valge värvuse kasutamine nõuab ka kaalumist. Valge ei ole ju õieti värvus, vaid toon. Ta sobib hästi kahe omavahel värvuselt vähem sobivate taimede isoleerimiseks. Valge sobib hästi kõikide külmade, eriti siniste värvustega. Kuid juhul, kui valgele õiele lisandub natukenegi muud värvust, näiteks suureõielise jaanikakra (*Chrysanthemum maximum*) õiele kollane südamik, kuningliilia (*Lilium regale*) õiele kollane südamik ja roosakaslilla väliskülg, muutub nende kasutamine palju lihtsamaks.

Ühekujulised, eriti veel ühte liiki, kuid mitmevärviliste õitega lilled sobivad paremini omavahel kui sama värvusega õitega mitmest eri liigist lilled. Näiteks võib tagajärjekalt kasutada ühes rühmas roosat, kollast, sinist ja valget lupiini (*Lupinus polyphyllus*) ja mitut värvi aedflocksi (*Phlox paniculata*).

LEHTEDE KUJU JA VÄRVUS

Püsililled õite kuju ja värviilu kestab võrdlemisi lühikest aega. Suurem osa vegetatsiooniperioodist püsivad taimed õiteta. Ainult üksikud lilled õitsevad kaua, nagu sarvkannike (*Viola cornuta*), aubrieetsia (*Aubrietia del-*

toidea), helmikpööris (*Heuchera hybrida*) jt. Ka õiteta peavad lilled ning kogu püsilillepeenar näima kenana. Siis mõjuvad kaunistavalt taimede lehed. Üldiselt on kõikide taimede lehestik nägusam enne õitsemist kui pärast seda. Mõningad taimed muutuvad pärast õitsemist inetuks, nende lehed närbuvad ja kuivavad, nagu idamagun, murtud süda, tulbid ja teised kevadised sibullilled.

Püsilillede lehed on väga mitmesuguse kujuga. Nii on iiriste lehed pikad ja kõõljad, lupiinidel — sõrmjad liitlehed, väikesel ängelheinal — õrnad ja sulgjad, rabarbril aga suured, massiivsed. Kõrvutades mitmesuguste erikujuliste lehtedega taimi, muutub lillepeenar huvipakkuvaks ka ilma õiteta.

Lehtede värvus on klorofüllis sisaldavatel taimedel roheline. Esineb taimi, millel mõned leheosad ei sisalda klorofüllis. Sellised lehed on valge- ja kollasekirjud, nagu mitmel hosta (*Hosta*) sordil.

Kui lehe pind on kaetud tihedalt karvakestega, näib leht hallina. Väga tuntud on sellistest hallilehelistest taimedest kadakkaerad (*Cerastium*), vilne nõianõges (*Stachys lanata*), hõbesalvei (*Salvia argentea*). Samuti muudab lehe värvuse sinakashalliks lehe vaigune kattekiht aediiristel (*Iris germanica*), siiboldi hostal (*Hosta Sieboldiana*). Punakas lehevärvus oleneb vastavate ainete sisaldusest lehtedes, nagu akakapsa (*Ajuga*) mitmesugustel vormidel. Paksud nahkjad lehed näivad tume-läikivrohelised. Selliste lehtedega on helleboorused (*Helleborus*), madalaster (*Aster dumosus*), bergeeniad (*Bergenia*), pojengid (*Paeonia*), sinilill (*Hepatica nobilis*) jt.

ISTUTUSKAVANDI VALMISTAMINE

Püsililled istutatakse kohale mitmeks aastaks, mistõttu peab olema nende kasvukoha ettevalmistamine, samuti taimede valik ja asetus kõigiti põhjalikult läbi mõeldud. Enne istutustöid on vaja joonistada paberile vastav detailne istutuskavand. Püsililli istutatakse mitmesugustel aegadel ja mitmel korral. Näiteks juurpüsilikuid istutatakse kevadel ja sügisel, sibullilli varasügisel. Täisistutatud peenral võib hiljem mõnede lillerühmade asetus olla ebarahuldav, sel juhul võib neid ümber istutada.

Lilled tuleb peenrale istutada varem paberile joonista-

tud istutuskavandi järgi. Istutuskavand peab kõikidele, ka vähem asjatundjatele, andma arusaadava vastuse, kuhu, milliseid taimi ja kui suurel arvul istutada.

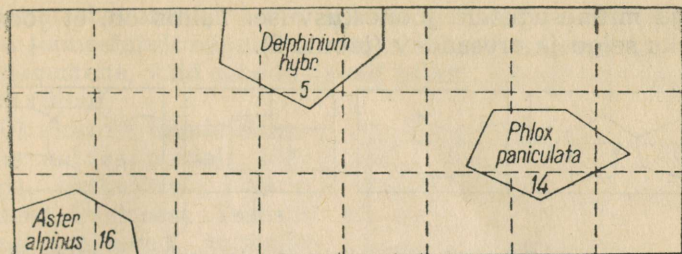
Lillepeenra üldkontuurid joonistatakse paberile niisuguses mõõtkavas, mis võimaldab kavandil iga lilleühiku kui ka üksiktaime asukohta loetavalt kirjutada lille nime kui ka istutamiseks vajalikkude taimede arvu. Püsilillepeenardele on küllaldane mõõtkava 1 : 50, see tähendab, et igale meetrile peenral võrdub 2 sm kavandil. Eriti detailse väikese taimerühma istutuskavand peaks olema joonistatud mõõtkavas 1 : 25, see tähendab, et 1 meetrile kasvukohal vastab 4 sm kavandil, või 1 : 20 — 1 meetrile vastab 5 sm. Peenarde kavandid valmistatakse horisontaalpinnalised, kuivmüüride ja suurte kallakpindade taimestamise korral aga tuleb joonistada kavand vastavalt tegelikule pinnale.

Taimede nimed ja istikute arv märgitakse kas otsekohe nende asukohale kavandil (joonised 10—16) või siis märgitakse kavandile vastav number, mille järgi leiame nimestikust nime ja istikute arvu. Esimene märkimisviis on otstarbekohasem tehniliste tööde läbiviimisel. Kavandile ainult taimede nimestiku järjekorranumbri märkimine leiab laialdaselt kasutamist raamatutes, sest suureformaadiliste lehtede kasutamine on trükitehniliselt tülikas.

Kavandil olev taimestatav pind jagatakse kas punktiir- või värviliste joontega mõõtkavandile vastavalt 1 m² suurusteks ruutudeks (joonised 1, 11—15). Selleks joonistatakse kavandile nii piki- kui ristisuunas paralleeljooned 1-meetriliste vahedega. Joonte võrk aitab kavandi valmistamisel määrata vajalikkude taimede arvu ja hiljem on sellise kavandi järgi kerge märkida taimede asukohti peenrale.

Taimestuskavandile märgitakse puude ja põõsaste asukohad ühes nende võrade piirjoontega.

Taimede nimed märgitakse kavandile selles keeles, mis on arusaadav istutajale. Botaaniliste ladinakeelsete nimede kasutamine võimaldab täpselt tähistada taimi ja on igale kvalifitseeritud töötajale arusaadav. Seevastu taimede eestikeelsed nimed on tihti keerukad, tuletatud mitte ladinakeelsetest, vaid võõrkeelsetest nimedest ja nende kasutamine võib tekitada arusaamatusi. Eesti keeles puuduvad paljude taimede nimed. Sellepärast töötajad, kes tegelevad suurearvuliste püsilillede liikidega

Joonis 1. Peenra kavandile joonestatakse vastavalt mastaabile 1 m pikkuste külgedega ruutude võrk, mis soodustab taimede arvu määramist ja hiljem istutustööde teostamist.

ning sortidega, peaksid tundma taimede ladinakeelseid nimetusi.

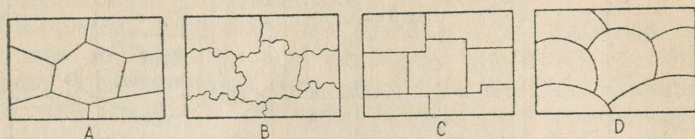
Istutamiseks vajalikkude taimede arv märgitakse taime nime juurde. Taimede arvu võib määrata igas taimerühmas ligikaudselt kavandile joonistatud ruutude järgi. Selleks on vaja teada iga taimeliigi istutuskaugust. Istutuskaugus ei olene taime kõrgusest, vaid iga üksiku taime normaalseks arenemiseks vajalikust ruumist. Taimede vahekaugused ja nende arv 1 m² on antud tabelis „Püsilillede liigid ja sordid“ lk. 49—89.

Üldreeglina jäetakse taimede vahed rühmade vahel laiemad, kui see on üksikute taimede vahel rühmades.

Joonis 1 kujutab 3 m laiust ja 8 m pikkust peenart, mis on punktiirjoontega jagatud 1 m² suurusteks ruutudeks. Peenrale on asetatud 3 taimerühma. Neist alpi aster (*Aster alpinus*) vajab oma normaalseks arenemiseks 20 sm vahemaad. Sellega mahub 1 m² pindalale 25 taime. Selle taimerühma piirjoon ühtub 1 m²-se pindalaga. Aedkukekannused (*Delphinium*) on aga tugevakasvulised taimed, vajavad 75 sm vahemaad. 1 m²-sele pindalale on võimalik neid istutada 2 taime. Taimerühma piirjoon eraldab neile umbes 1,5 m² pindala. Sellega vajatakse aedkukekannuste taimestamiseks 3 taime. Aedflokside (*Phlox paniculata*) rühmale eraldatud pindala on samuti 1,5 m² suurune. Istutades sellele taimed 40 sm-ste vahega, mahub 1 m² pindalale 6 ja kogu rühma 9 taime.

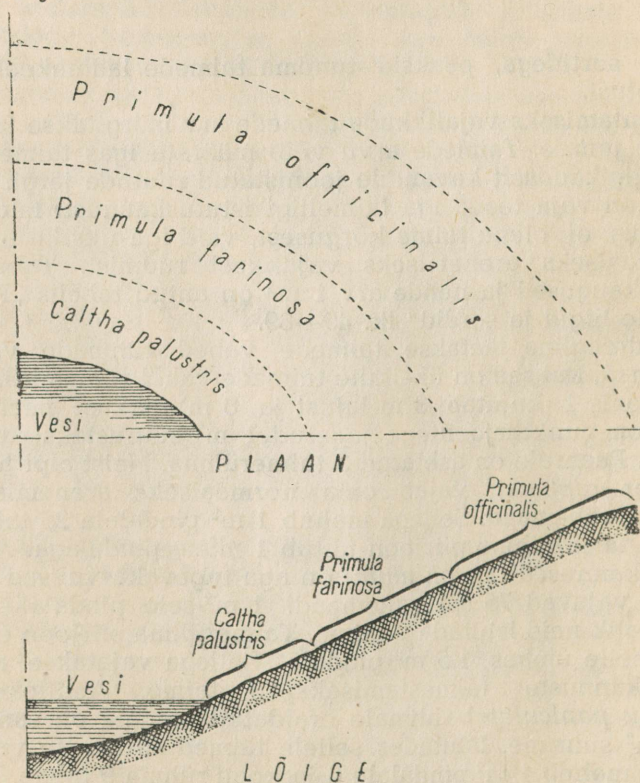
Kavandil piiratakse igale üksikule taimerühmale määratud pindala joonega. Piirjoone märkimiseks kasutatakse

väga mitmesuguseid joonestusviise. Tähtis on, et joonis oleks selge ja arusaadav (joonis 2).

Joonis 2. Taimerühmade piirjoonte joonestamise näidised:
A ja B on otstarbekohased, C ja D on vähemselged.

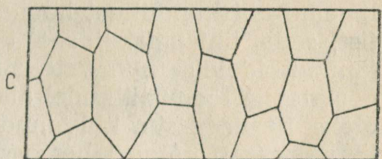
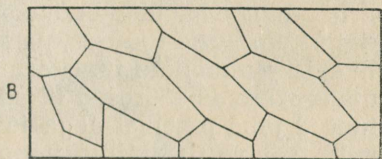
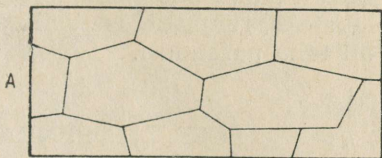
Joonisel 2 on toodud erinevate taimerühmade piirjoonte joonestusviiside näidised. Neist variandid A ja B

Joonis 3. Niiskusest tingitult levivad taimed looduslikult pikkade ribadena.

on otstarbekohased, kuna aga variandid C ja D näivad küll joonestatult nägusatena, kuid taimed ei arene kunagi niisugustena, vaid moodustavad hiljem ikkagi korrapära-
tuid rühmi.

Üksikutele taimerühmadele antava pindala üldkuju eeskujusid leiame vabast loodusest. Tasasel maal esinevad taimede rühmad enamasti ümar-ovaalsetena, mida põhjustavad mitmesugused looduslikud tingimused nii seemnete levikul, võrsete arengul jne. Kallakutel aga on taimeliikide levikul suunavaks tingimuseks erinev veerežiim maa-
pinna erikõrgustel, mille tõttu üks taimeliik levib tema kasvamiseks kohases niiskustingimustes pika ribana piki kallakut (joonis 3). Sellest järelikult peaksid tasasel peenral asuma taimed piklik-
ovaalsete rühmadena, kallakuga maa-alal aga piklikkude kitsaste riba-
dena.

Joonis 4. Taimerühmade asetuse viise.

Õige lahenduse juures kulgevad taimerühmade pikemad teljed paralleelselt peenra pikema küljega, teega ja vaateleja liikumise suunaga. Mõned autorid asetavad taimerühmad poolviltu peenra ääre suhtes, sellega tekib nn. forsseeritud perspektiiv, mille järgi ühest peenra otsast vaadates tundub peenar pikemana, kui ta tegelikult on (joonis 4 B), kuid teisest peenra otsast vaadates on mulje vastupidine: peenar näib lühikesena ning taimerühmad väiksematena. Pikema teljega risti peenart asuvad taimerühmad pole nii nägusad (joonis 4 C).

Taimestuskava õnnestumise kontrollimiseks tuleb võtta vahapaber ning katta sellega kavand. Edasi tuleb sellele joonistada üksikult välja igal õitsemisajal õitsvate lille-

rühmade piirjooned ja katta saadud pinnad õite värvuse värviga. Nii saame kevadel, varasuvel, hilissuvel ja sügisel õitsevatest rühmadest värvilised joonised. Samuti võime teha eraldi joonised erinevate lehekuju-värvide jne. kohta. Kui mõnel joonisel osutuvad värvid mittekooskõlalisteks, rühmade asetus liiga tihedaks jne., tuleb kavadil teha parandusi.

PUSILILLEPEENRA KUJUNDAMINE

PEENRA ASUKOHT JA MÖÖTMED

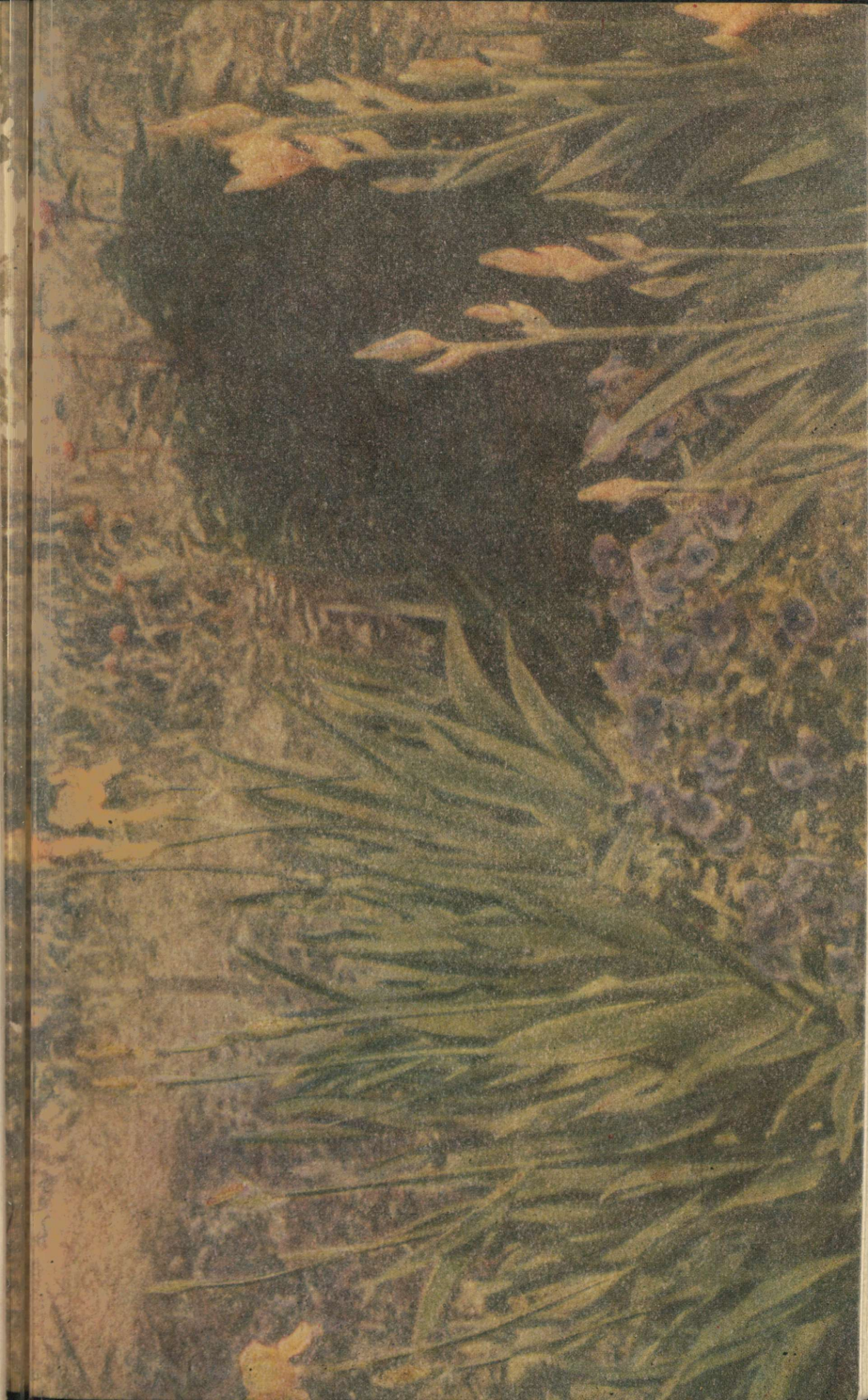
Lilli oleme harjunud nägema ühiskondlike ja eluhoonete ees, skulptuuride juures, parkides, aedades jm. Ühiskondlike ja eluhoonete ning arhitektuuriliste objektide lähedusse sobivad säärased lilled, mis on eriti dekoratiivsed, tuntud juba pikemat aega ja laialdasemalt kasutusel. Samuti sobivad mainitud hoonete lähedusse ka säärased taimed, mis pärinevad kaugematelt maadelt ja on kohalikkudest liikidest väga erinevad. Mida kaugemale me läheme ühiskondlikust hoonest või mõnest muust objektist, seda lihtsamaks, see tähendab — kohalikkudele taimeliikidele sarnanevateks muutugu lilled. Parkide kaugematel ja looduslikkudel aladel peab jääma mulje, nagu oleksid taimed siia külvunud looduslikult. Kui ühiskondlike hoonete kõige lähemasse ümbrusesse sobivad hästi meie ilusamad püsililled — pojeng, floks, kiirgaster, siis looduslikul pargialal kasvades näiksid nad võõrkehadena. Sinna aga sobivad suureõielised kellukad, kukesabad, kullerkupud, jaanikakrad, pääsusilmad ja teised kohalikud püsililled.

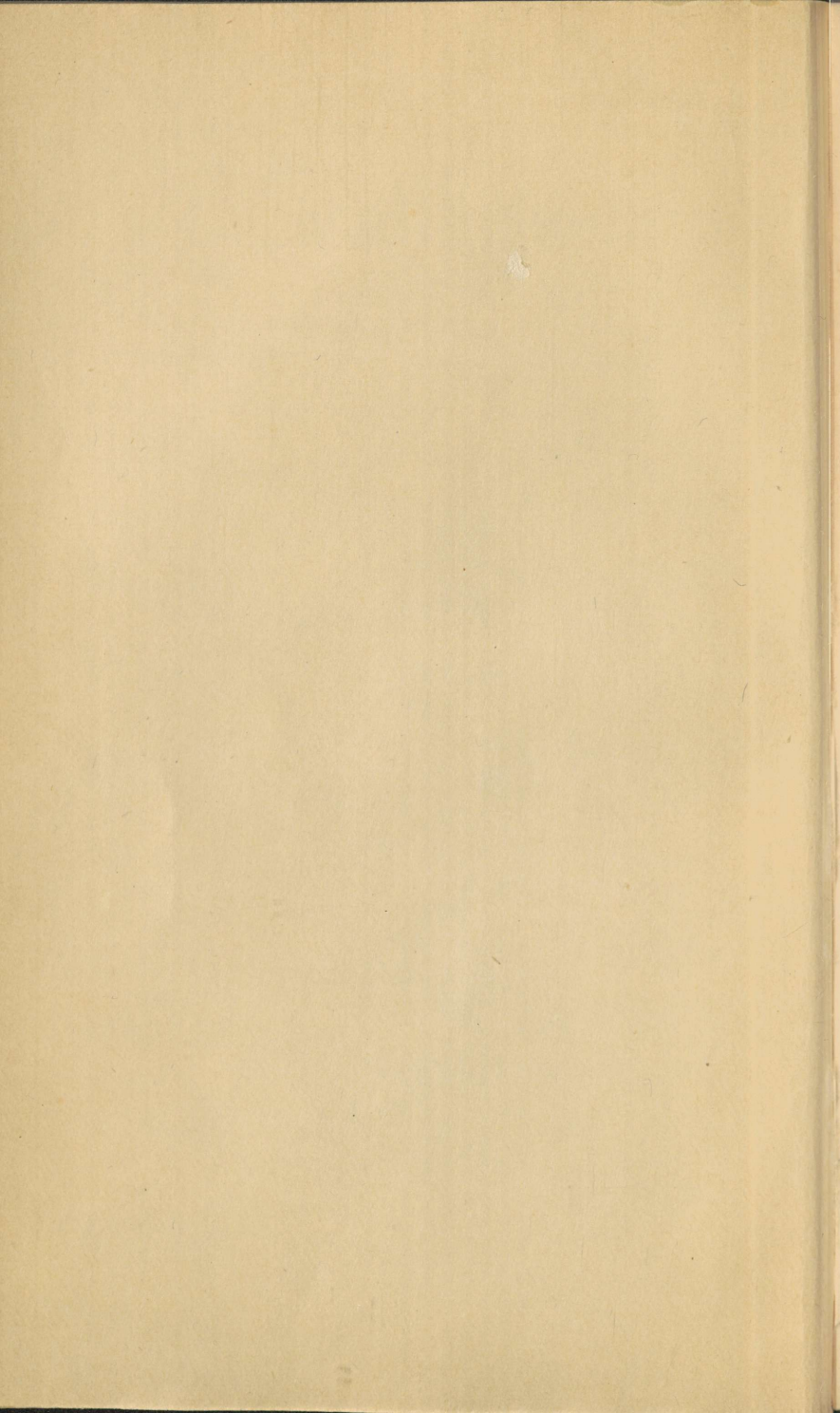
Ühiskondlikkude hoonete lähemasse ümbrusse sobivad ka enam lihtsad ja korrapärase kujuga peenrad. Mida enam aga eemalduda hoonetest ja arhitektuurilistest punktidest, seda korrapäratum võib olla peenar. Vabakujulises pargis võib paigutada lilli üksteisest eemalseivate rühmade ja üksiktaimedena.

Ühiskondlike hoonete ja elamute kaunistamiseks on soovitatav planeerida lillepeenar seina äärde väljapoole

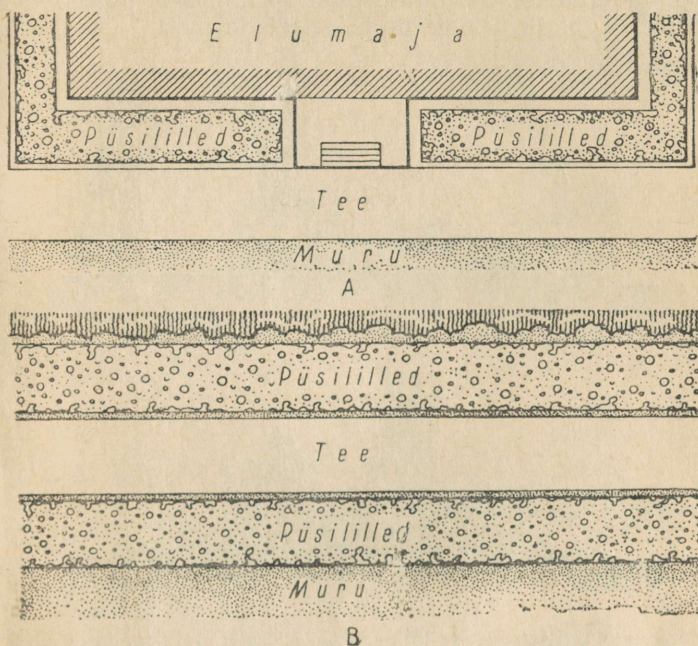
Kõrvaloleval värvilisel pildil on sarvkannike (*Viola cornuta*) kollaseõieliste aediiriste (*Iris germanica* var. *lutea*) vahel.

katuseräästa tilkejoont. Kui soovime näha rohkem lilli, rajame peenrad ka teede äärde. Suuremate lillemasside kasvatamiseks tuleb aga rajada lilleaiad.

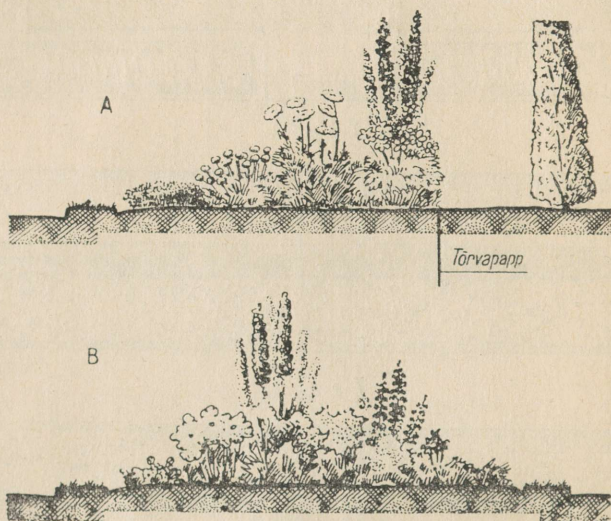

Joonis 5. Püsilillepeenrad rajatakse hoonete seinte äärde (A) ja teede palistusena (B).

Püsilillepeenra laius oleneb tema asukohast ja taimmaterjali valikust. Tavaliselt on püsilillepeenra minimaalseks laiuseks 1,5 m ja maksimaalseks 5 m. Ule 2 m laiune peenar ei võimalda korrashoiutööde teostamist ühelt küljelt. Selle tõttu peab peenra teisel küljel asuma 0,8—1 m laiune teerada korrastustööde läbiviimiseks. Lillede vahel ei ole niisugune teerada eemalt nähtav. Lilleaedades on samuti vaja laiemate lilleväljade vahel teerajakesi korrashoiutöödeks.

Kui peenar on vaadeldav ainult ühelt küljelt, siis paigutatakse madalamad lilled ettepoole ja kõrgemad tahapoole. Eriti hästi pääsevad lilled oma õitevärvuse ja

vormiküllusega mõjule siis, kui peenra tagaääres asub maja, hekk või kõrgemad põõsad. Kahelt küljelt vaadeldaval peenral asuvad kõrgemad lilled peenra keskel, madalamad äärtel. Sel puhul puudub taimedel tagafoon ja neid tuleb valida ja paigutada eriti hoolikalt.

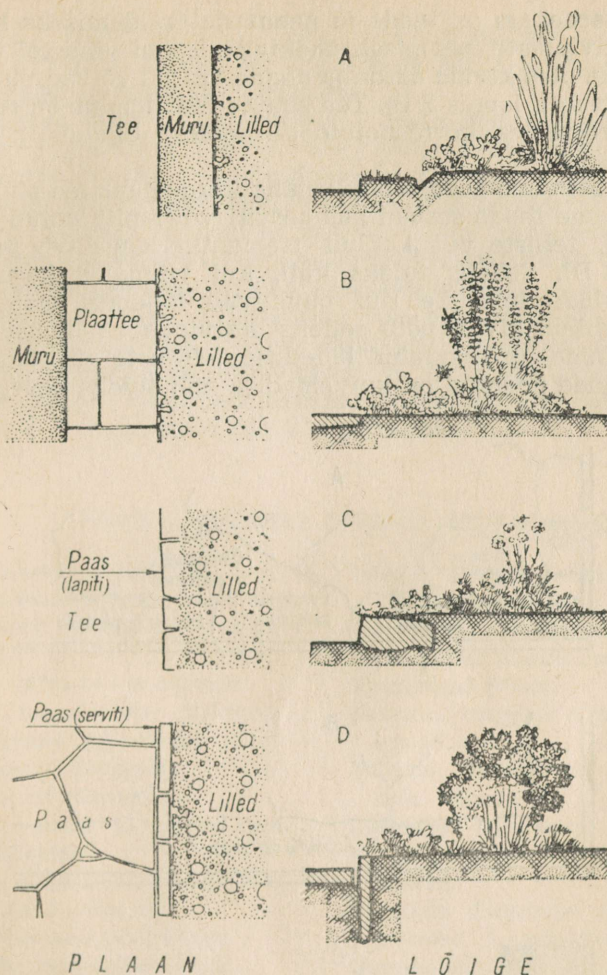
Joonis 6. Lillepeenarde lõikeid: A — ühelt poolt vaadatav peenar heki foonil, B — kahelt poolt vaadatav peenar.

PEENRA ESIÄÄR

Omaette ülesanne on peenra esiääre kujundamine. Kuidas eraldada teepinda peenra mullapinnast ja milliseid taimi istutada esiäärele?

Tavaline köögiviljapeenra muldserv ei ole lillepeenrale küllalt esteetiline ega ka praktiline, sest muld võib kergesti valguda teepinnale.

Kõige tavalisem on tee ja peenra eraldamine 30—70 sm laiuse mururibaga. Korralikult lõigatud äärtega ja pügatud muru on lillede foonil väga nägus. Mururiba peab olema 5—7 sm kõrgem teepinnast, peenra mullapinnaga aga samakõrgune. Kahjuks on sellise mururiba korrashoid tülikas, sest ta vajab pügamist ja servade lõika-

P L A A N

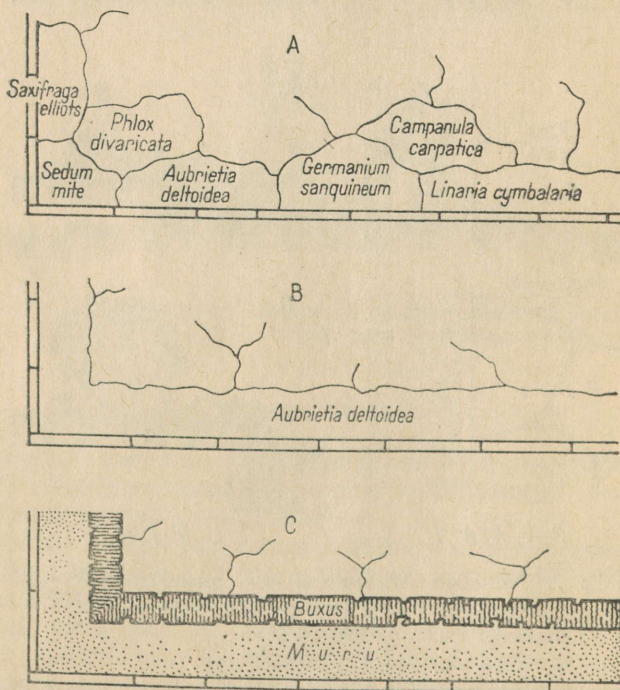
L Õ I G E

Joonis 7. Peenarde ääristamine: A — muru ääris, B — plaattee ääris, C — ääris lapiti laotud paekividest, D — ääris serviti laotud paekividest.

mist; ka takistavad äärmised lilled muru pügamist, eriti muruniidumasinaga. Kui istutame aga taimed nii kaugemale, et nad ei sega muru niitmist, jääb muru ja lillede vahele inetu mullariba.

Otstarbekam on teede ja peenarde eraldamiseks kasutada kiviplaate, peamiselt paekivist. Taimi võib sel juhul istutada otse kivide äärde ja nende varred võivad ulatuda teeni (vaata joonis 7 B). Tee selline ääristamine on eelmisega võrreldes korrashoiutööde poolest tunduvalt ökonoomsem.

Kui soovime peenra pinda näha kõrgemana tee pinnast, äärestame teede servad kas serviti või lapiti laotud paekivide, telliste või koguni tsementkividega (vt. joonis 7 C ja D). Selleks tuleks küll, kui võimalik, kasutada looduslikke kiviliike. Kui puuduvad lähemas ümbruses looduslikud kivid, võib selleks kasutada ka kunstlikke kive, mida on kasutatud läheduses ehituste püstitamisel. Kõrgemad peenrad on kuivemad ja neil tuleks kasvatada

Joonis 8. Peenra esiääre taimestamine: A — madalad taimed istutatult rühmiti, B — kogu ääris on istutatud ühte ja sama liiki taimedega, C — madal hekk peenra piirdena.

niiskust vähem sallivaid taimi, nagu mägitaimi. Lillepeenarde korrashoidmine on hõlpsam ka juhul, kui taimevarred peaksid ulatuma teepinnale.

Peenra esiäär taimestatakse madalate püsililledega. Kõige sagedamini kasutatakse selleks korrapäratut istutamisviisi (vt. joonis 8 A). Soovides aga teatud perioodiks peenrale ühtset värvingut, istutatakse kogu peenra esiäär korrapäraselt ühe madala püsilille liigi ja sordiga (vt. joonis 8 B). Selleks sobivad ainult säärased lilled, millede lehestik püsib nägusana ka pärast õitsemist.

Peenra äärisena kasutatakse rohkesti madalat, umbes 15—25 sm kõrgust hekki. Heki materjaliks on sobivad pukspuu (*Buxus sempervirens*) ja tarinõges (*Teucrium chamaedrys*). Heki taga kasvavad lilled peaksid olema nii kõrged, et õied ulatuksid üle selle ääre.

PEENRA ESIAÄRELE SOBIVAD ISTUTADA

Adoonised (<i>Adonis</i>)	Imikas, lõosilmaõieline (<i>Anchusa myosotidiflora</i>)
Akakapsad (<i>Ajuga</i>)	Inkarvillead (<i>Incarvillea</i>)
Angerpist (<i>Filipendula hexapetala</i>)	Kadakkaerad (<i>Cerastium</i>)
Aster, mägi (<i>Aster alpinus</i>)	Kannikesed (<i>Viola</i>)
Aster, madal (<i>Aster dumosus</i>)	Kellukas, karpaadi (<i>Campanula carpatica</i>)
Aubrieetsiad (<i>Aubrietia</i>)	Kellukas, ümarlehine (<i>Campanula rotundifolia</i>)
Bergeeniad (<i>Bergenia</i>)	Kilbirohud (<i>Alyssum</i>)
Emajuured (<i>Gentiana</i>)	Kipsilill, roomav (<i>Gypsophila repens</i>)
Floks, kanada kääbus (<i>Phlox divaricata</i>)	Kivirikud (<i>Saxifraga geum</i> , <i>S. umbrosa</i> , <i>S. rotundifolia</i>)
Floks, padjand (<i>Phlox subulata</i>)	Kopsurohud (<i>Pulmonaria</i>)
Hanerohud (<i>Arabis</i>)	Kukeharjad (<i>Sedum aizoon</i> , <i>S. maximum</i> , <i>S. Middendorffianum</i> , <i>S. spectabile</i> , <i>S. spurium</i>)
Helleboorused (<i>Helleborus</i>)	Kukekannus, hiina, madal (<i>Delphinium chinensis</i> , „Blauer Zwerg“)
Helmikpöörised (<i>Heuchera</i>)	Kuningakepid (<i>Oenothera</i>)
Hostad (<i>Hosta</i>)	Kureläätsed (<i>Orobus</i>)
Hunditubakas, kuldkollane (<i>Hieracium aurantiacum</i>)	
Ibeerised (<i>Iberis</i>)	
Igihaljad (<i>Vinca</i>)	
Inulad (<i>Inula</i>)	
Iiris, aed (<i>Iris germanica</i>), madalad sordid	
Iiris, kääbus (<i>Iris pumila</i>)	

Kurerehad (<i>Geranium</i>)	Parkjuured (<i>Statice</i>)
Käbiheinad (<i>Prunella</i>)	Priimulad (<i>Primula</i>)
Liatrised (<i>Liatris</i>)	Põisrohud (<i>Silene</i>)
Liivateed (<i>Thymus</i>)	Pärdikilled (<i>Mimulus</i>)
Lõokannused (<i>Corydalis</i>)	Salvei, hõbelehine (<i>Salvia argentea</i>)
Magun, siberi (<i>Papaver nudicaule</i>)	Sinilill (<i>Hepatica triloba</i>)
Mailased (<i>Veronica</i>), keskmise kõrgusega liigid	Tarinõges (<i>Teucrium chamaedrys</i>)
Maranad (<i>Potentilla</i>)	Uvulaariad (<i>Uvularia</i>)
Merikannid (<i>Armeria</i>)	Valdsteiniad (<i>Waldsteinia</i>)
Metsviits, roomav (<i>Lysimachia nummularia</i>)	Varjulilled (<i>Asperula</i>)
Mõõlad (<i>Geum</i>)	Õnnehein, alpi (<i>Erigeron alpinus</i>)
Naistenõgesed (<i>Stachys</i>)	Ulane, mets (<i>Anemone silvestris</i>)
Nelgid (<i>Dianthus</i>)	
Nepeetad (<i>Nepeta</i>)	

Sibullilledest sobivad peenra äärtele istutamiseks kõik madalad ja poolkõrged sordid.

TAIMEDE RÜHMITAMINE JA PAIGUTAMINE

Kogu peenra taimestuskavandi valmistamiseks tuleb koostada programm, mis esitab nõudeid taimede valikuks nende kuju, kõrguse, domineeriva õitevärvuse, õitsemisaaja, samuti kasvukoha, mullastiku ja muude kasvutingimuste suhtes. Järgmisena koostatakse vastavate taimede nimestik. Tähtsamate taimede nimed kriipsutatakse alla. Nimestikku võetakse ainult neid lilli, mida aiandites on saadaval. Nimestikus rühmitatakse taimed vastavalt nende õitsemisperioodidele.

Eesti NSV-s jagatakse püsilillede õitsemisaeg järgmisteks tähtsamateks perioodideks:

1. Kevad — aprillist juuni alguseni. Sellel perioodil õitsevad lilled kõikides kirevates värvitoonides. Puudub valitsev õitevärvus. Kõrvuti sügavsiniste siberi siniliiatega (*Scilla sibirica*) õitsevad valged lumi- ja märtsikellukesed (*Galanthus nivalis*, *Leucojum vernalis*), kollased nartsissid (*Narcissus pseudonarcissus*) ja kitsekakrad (*Doronicum caucasicum*), punased tulbid (*Tulipa hybrida*) ning kirjuõielised priimulad (*Primula acaulis*, *P. elatior*).

2. V a r a s u v i — juuni algusest juuli keskpaigani. Kui selle õitsemisperioodi algul esineb veel värvide kirevust, nagu leekivpunane idamagun (*Papaver orientale*), hilise õitsemisega mitmevärvilised tulbid, on perioodi lõpul õitsevate lillede õitevärvus sinine, kollane ja purpurne. Selles perioodil õitsevad valged, roosad ja punased pojengid (*Paeonia*), värvirohked lupiinid (*Lupinus polyphyllus*), sinised aedkukekannused (*Delphinium hybridum*), roosad jaanikakrad (*Chrysanthemum roseum*) ja kollase-, valge-, sinise-, punaka- ja isegi pruuni- ning hallivärvilised aed-iirised (*Iris germanica*). Nägusad on sel perioodil jahedad, sinise õitevärvusega lilled.

3. H i l i s s u v i — juuli lõpust augusti lõpuni. Domineerivateks püsililledeks on mitmevärviline aedfloks (*Phlox paniculata*), astilbe (*Astilbe japonica*, *A. Arendsii*), mitmed liiliate (*Lilium*) liigid ja õhuline valgeõieline kipsilill (*Gypsophila paniculata*).

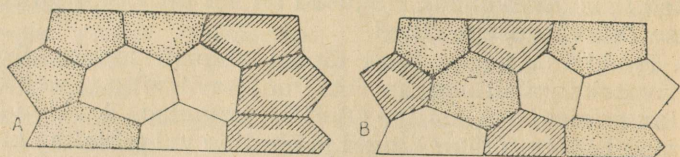
4. S ü g i s p e r i o o d algab septembrikuuga. Meil on sellel perioodil õitsevaid lilli võrdlemisi vähe. Nagu looduses, nii domineerivad ka püsilillede hulgas kollased, pruunid ja lillakas-sinised värvitoonid. Sügisel õitsevad mitmesugused astriliigid (*Aster dumosus*, *A. Novi-Belgii*, *A. amellus*, *A. acris*), heleenium (*Helenium autumnale*), püsiapäevalill (*Helianthus scaberrimus*), päikesesilmad (*Heliopsis scabra*) ja jaapani ülane (*Anemone japonica*).

Kõiki lilli ei saa mahutada täpselt ülalnimetatud perioodidesse. Mõnede õitseae on nii pikk, et läbib kaks perioodi, teised alustavad õitsemist alles ühe perioodi lõpul ning lõpetavad õitsemise teise perioodi jooksul.

Nagu eespool märgitud, paigutatakse peenras madalamad lilled ettepoole ja kõrgemad kaugemale. Haruldased ja erilist tähelepanu vääriavad lilled tuleb istutada samuti ettepoole, ligemale vaatelejale. Taimed, millede lehestik muutub pärast õitsemist inetuks, nagu idamagun, lupiin jt., tuleb asetada kaugemale ning nende ette inetuks muutunud lehestiku varjamiseks mõni hiljem õitsev tiheda lehestikuga taim, nagu belgia aster (*Aster Novi-Belgii*), aedfloks (*Phlox paniculata*), kuldvits (*Solidago*) jt. Häid tulemusi on saadud ka, kui osa poolkõrgeid taimi asetatakse peenra esiäärde ja kõrgeid lilli tagantpoolt ettepoole peenra keskele.

Tavaliselt hakatakse püsilillepeenra kavandit koostama selliselt, et igal õitsemisperioodil õitsevate tähtsamate lii-

kide rühmad märgitakse istutuskavandile ühtsete vahe-
maade järel mitmes korduses, pidades silmas, et kogu
peenar oleks alati ühtlaselt tähelepanuvääriv. Igale rüh-
male on vaja lisada ühel perioodil õitseva harmonisee-
riva lille rühmad. Ülejäänud vahed tuleb täita vähemtäht-
sate taimedega. Kui aga asuda selliselt taimestuskavan-
dit koostama, osutub see töö vähem asjatundjale väga
aeganõudvaks, eriti kui tahetakse kõigiti silmas pidada
taimede õitevärvust, lehestiku kooskõla, kontrastsust ja
kogu peenra ühtlast õitsemist.

Joonis 9. Taimerühmade asetamine peenrale: A — alaliselt
õitsevad taimed on koondatud kokku — ei ole ilus, B — kolmel
õitsemisperioodil õitsevad taimed on omavahel põimitud.

Taimestuskavandi koostamine osutub lihtsamaks, kui
üksikute taimeliikide asemel kasutada juba korraga mitut
omavahel kooskõlas olevat taimeliigi rühma. Näiteks
võib kasutada kitsekakart (*Doronicum caucasicum*) koos
siberi siniliiliaga (*Scilla sibirica*) ja tulbiga „Kaiser-
kron“, aedfloksi (*Phlox paniculata*) „Tenor“ koos kuning-
liiliaga (*Lilium regale*) ja suure jaanikakraga (*Chry-
santhemum maximum*).

Märkides juba selliselt kavandile kooskõlalised taime-
rühmad, muutub töö lihtsamaks. Neid kooskõlalisi taime-
rühmi ei tohi omavahel asetada tihedalt üksteise kõrvale,
vaid hõrendatult, läbi põimides eri aegadel õitsvate ja
erineva lehestikuga lilledega (vt. joonis 9).

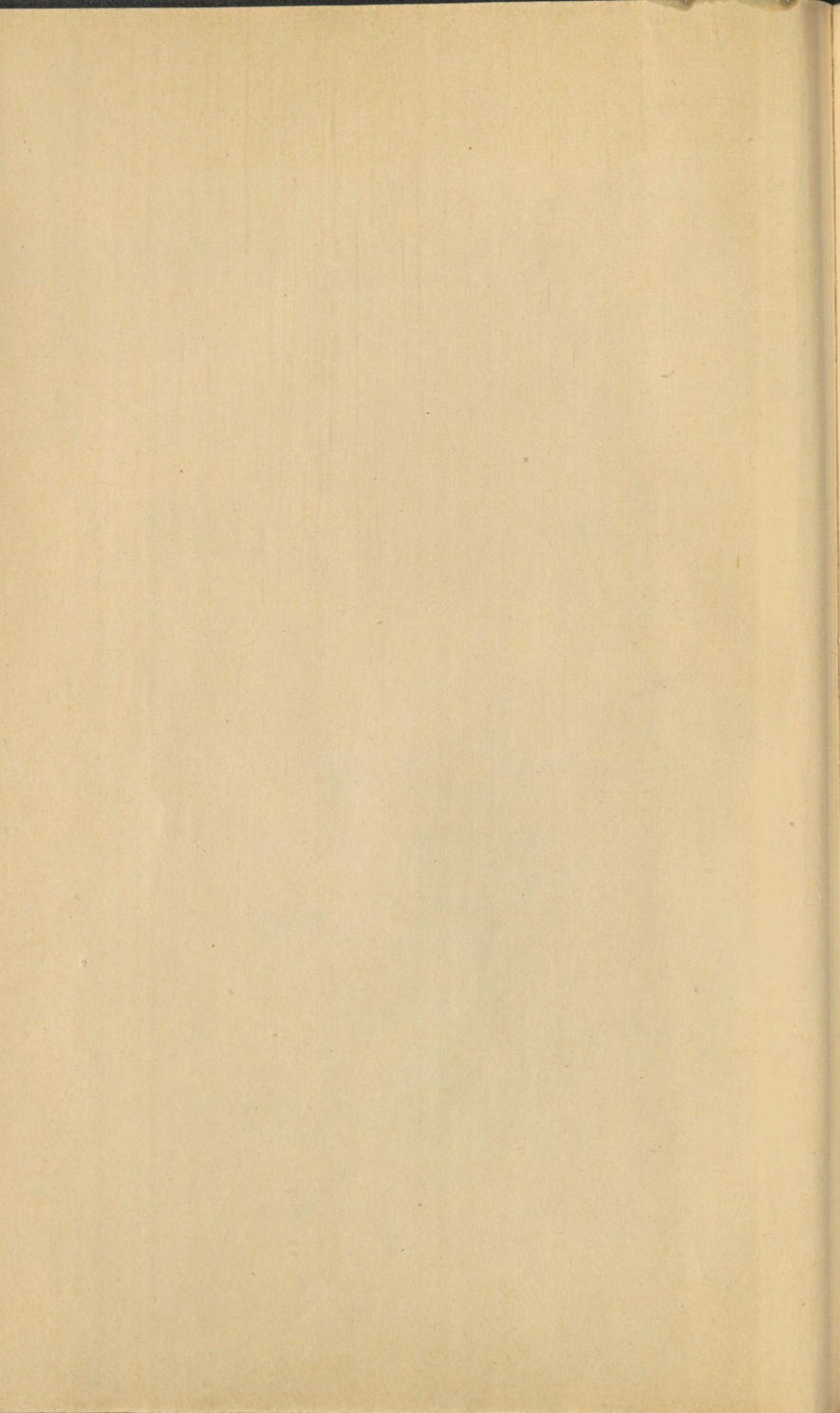
TAHTSAMAIK PUSILILLEPEENRA TUUPE

Püsilillepeenraid on võimalik rajada paljudes varian-
tides. Selleks loob võimalusi püsilillede liikide ja sortide
mitmetuhandeline hulk. Aretajad loovad igal aastal
juurde uusi hübriidseid vorme, mis on eelmistest deko-

Kõrvaloleval värvilisel pildil on punaseõieline astilbe (*Astilbe
Arendsii*) „Fanal“.

→

SYRINGA JOSIKAEA

Trollius hybr.	Helenium autumnale praecox	Delphinium hybr.	Thalictrum glaucum	Lupinus polyphyllus	Heliopsis scabra	Delphinium hybr.	Aster N.A. „Barr's Pink”	Helenium autumnale	Delphinium hybr.	Pentstemon barbatus	Primula elation		
Gypsophila paniculata	Hemerocallis citrina	Lilium regale	Aster N.B. sinine	Pentstemon barbatus	Phlox paniculata „Elizabeth Campbell”	Gypsophila paniculata	Chrysanth. max.	Lupinus polyphyllus	Erigeron hybr.	Phlox paniculata „Prof. Went”	Salvia argentea		
Iris pumila cyanea	Phlox paniculata „Sindbad”	Eryngium alpinum	Doronicum caucasicum	Iris germanica „Görnida”	Dicentra spectabilis	Aster amellus	Astilbe „Weisse Gloria”	Gaillardia grandiflora	Phlox paniculata „Iris”	Paeonia albiflora rosea	Aster acris	Aquilegia hybr.	Dianthus plumarius
Iberis semperviv	Primula elation	Aster dum „Snowsprite”	Astilbe „Fanal”	Stachys lanata	Primula denticulata	Iberis sempervirens	Bergenia crassifolia	Nepeta Mussinii	Astilbe „Ceres”	Anemone silvestris	Iris pumila lutea	Ajuga reptans multicolor	

M u r u

Joonis 10. Alati õitsev ühelt poolt vaadatav lillepeenar päikesepaistelises kasvukohas. Peenar on 3,25 m lai ja 15 m pikk. Heki ja peenra vahel on jalgrada.

M u r u

Ajuga reptans purpurea	Stachys lanata	Geum Borisii	Vinca minor	Iberis sempervirens	Muscari botryoides	Nepeta Mussinii	Primula acaulis	Narcissus poetica	Aster alpinus	Ajuga reptans multicolor				
Primula elation	Narcissus pseudon.	Rudbeckia Newmannii	Iris germ „Cardinal”	Eryngium alpinum	Paeonia albiflora	Stachys latifolia	Phlox paniculata „L. Schlageter”	Aster dumosus	Campanula carpatica	Pyretrum roseum „J. Kelway”				
Astilbe „Ilse Haak”	Paeonia officinalis rubra pl.	Aster N.A. „Barr's Pink”	Delphinium hybr.	Aster acris	Pentstemon barbatus	Astilbe „Peach Blossom”	Lupinus Russellii	Lilium tigrinum	Iris germanica „Florentiana”	Geum Borisii				
Doronicum caucasicum	Gypsophila paniculata	Chrysanthemum maximum	Lupinus polyphyllus	Aconitum napellus albus	Heliopsis scabra	Echinops ritro	Helenium autumnale	Delphinium hybr.	Paeonia tenuifolium	Arabis alpina				
Iris pumila cyanea	Pentstemon barbatus	Delphinium hybridum	Phlox pan. „Coquelicot”	Papaver orientale	Helenium autumnale praecox	Aquilegia hybr.	Papaver bracteatum	Phlox paniculata „Iris”	Iris germanica „Gajus”	Oenothera frutigena	Doronicum caucasicum	Anemone japonica	Narcissus pseudon.	Dianthus plumarius
Geum Borisii	Lilium regale	Astilbe „Fanal”	Linum perenne	Anemone silvestris	Campanula carpatica	Bergenia cordifolia	Geum Borisii	Narcissus poeticus	Ajuga reptans multicolor	Primula denticulata	Iris pumila cyanea	Iberis sempervirens		

M u r u

Joonis 11. Alati õitsev kahelt poolt vaadatav suur lillepeenar. Peenra laius on 5 m, pikkus 15 m.

Anemone japonica 8	Aruncus silvester 4	Aconitum napellus 7	Aquilegia hybr. 8	Madaya cordata	Cimicifuga dahurica 6	Aruncus silvester 5	Echinops ritro 7	Aconitum nap. albus 5	Maclaya cordata 5	Hemerocallis fulva 8	Cimicifuga racemosa 5	
Echinops ritro 6	Lilium Hansonii 16	Fritillaria imperialis 9	Astilbe jap. „Peach Blossom” 8	Anemone jap. „Max Vogel” 12	Fritillaria meleagris 14	Polemonium coeruleum 12	Lilium tigrinum 30	Astilbe Arendsii „Ceres” 9	Aquilegia hybr. 10	Echinops ritro 6	Orobus vernus 15	
Astilbe Arendsii „Fanal” 9	Astrantia major rosea 7	Bergenia cordifolia 8	Hosta Sieboldiana 6	Hauchera sanguinea 7	Lilium regale 20	Astilbe Arendsii „Weisse Gloria” 11	Hosta japonica 3	Astrantia major 9	Anemone silvestris fil. 7	Heuchera sanguinea 11	Anemone japonica 11	Astilbe koreana 6
Adonis amurensis 12	Hepatica triloba 16	Primula elation 20	Anemone silvestris 10	Orobus vernus 7	Sedum spurium splendens 14	Convallaria majalis 28	Primula acaulis 12	Hepatica triloba 14	Bergenia crassifolia 5	Primula denticulata 9	Helleborus purpureus 6	Primula elation 10

Joonis 12. Varju sallivate püsililled peenar. Peenra plaanile on joonistatud 1 m pikkuste külgedega ruutude võrk. Märgitud on ka istutamiseks vajalikkude taimede arv.

ratiivsemad ja haiguskindlamad. Praegu on olemas sobivaid püsililli igasugusele kasvukohale rohketes vormides.

ALATI ÕITSEV PUSILILLEPEENAR

Püsilillepeenarde kujundamisel on ideaaltüübiks peenar, mis oleks kevadest hilissügiseni õiterohke ja vastaks kõigiti teoreetilistele nõuetele. Püsilillepeenral peaksid õitevärvid olema igal aastaajal kooskõlalised, kogu peenar ühtlaselt värviküllane, taimede lehestik vaheldusrikas, kuid ka iga seal kasvav taim peaks esile kerkima oma individuaalse iluga. Seni ei ole suudetud leida täielikku ideaalset lahendust. Püsilille üksiku liigi õitseage on üldiselt võrdlemisi lühike ja suurema osa kasvuperioodist on ta roheline. Vahel on püütud äraõitsenud taimede vahele istutada õitsvaid üheaastasi lilli, gladioole ja daaliad. Kuid daaliad, osalt ka gladiolid ja üheaastased lilled ei sobi välimuselt püsililledega.

Püsilillepeenarde kujundamisel kasutatakse mitmesuguseid sibüllilli, nagu kobarhüatsinte (*Muscari*), siniliiliaid (*Scilla*), märtsikellukaid (*Leucojum*), varajasi tulpe (*Tulipa*), mis õitsevad kevadel; priimulaid (*Primula elatior*, *P. acaulis*), mis annavad suuri värvirikkaid õitemasse. Kuldkollaste õitega on kitsekakrad (*Doronicum*) ja kullerkupud (*Trollius*). Bergeenia (*Bergenia*) laiad rohelised lehed püsivad eelmisest aastast, nende vahelt kasvavad välja roosad õied. Madalate kääbusiiriste (*Iris pumila*) mitmevärvilistele õitele järgnevad peagi aediirised (*Iris germanica*) ja leekivpunased idamaganate (*Papaver orientale*) õied. Mägitaimedest leiavad kasutamist madalad polstertaimed — padjandfloxid (*Phlox subulata*), hanerohud (*Arabis*), kadakkaerad (*Cerastium*) ja kilbirohud (*Alyssum*), mis liituvad peenra esiäärel ühtseks värvipildiks. Püsilillepeenrале istutatakse meile kõikidele tuntud roosat, punast ja valget pojengi (*Paeonia*), viisnurka meenutavate õitega kurekellasid (*Aquilegia*), hõbevahuste õitega kipsililli (*Gypsophila*), lupiine (*Lupinus*) ja kõrgeid siniseid kukekannuseid (*Delphinium*) jt. Juulis alustavad õitsemist mitmevärvilised aedfloxsisordid (*Phlox paniculata*) ja ühtlasi niiskust vajavad astilbed (*Astilbe*). Kuldkollased päikest meenutavate õitega päikesilmad (*Heliopsis*), heleeniumid (*Helenium*), püsipäevalilled (*Helianthus*) ja päevakübarad (*Rudbeckia*) teatavad

sügisese saabumisest. Neile lisanduvad veel lillaroosade astrite (*Aster*) madalad ja kõrged liigid ning sordid. Astrisortidest paljud ei jõua aga avada oma õisi enne öökülmade saabumist. Seepärast tuleb neist valida ainult varaõitsevaid sorte.

Uldiselt õitsevad madalad peenra esiääre lilled kevadel ja varasuvel, suvel ja sügisel õitsevad aga kõrgemad lilled.

Alati ei ole vajalik, et püsilillepeenrad õitseksid ühtlaselt kevadest sügiseni. Näiteks kooliaedades, kus suvisel õppevaheajal õpilased aias ei viibi, soovime näha hulgaliselt õitsevaid lilli kevadel-varasuvel ja sügisel augusti lõpust alates. Suvitusasula parkides aga peaksid lilled õitsema eriti suvekuudel. Kasutades peenardel ühel või paaril õitsemisperioodil õitsevaid lilli, saavutame soovitud ajal palju suuremaid õitemasse kui alaliselt õitseval peenral. Parkidesse ja mujale haljasaladele võime rajada eri aegadel õitsevatest lilledest tähelepanuväärivaid peenraid ja aianurki.

VARJU SALLIVATE PUSILILLEDE PEENAR

Püsilillede hulgas leidub rohkesti varjus kasvavaid taimeliike. Looduslikult kasvavad niisugused suurte puude ja põõsaste all ja sügavates kaljulõhedes. Varju sallivaid püsililli tuleb hästi omavahel kooskõlastada õite värvi suhtes. Nad kasvavad muidugi hästi ka poolvarjulises kohas. Poolvarjuline kasvukoht on selline, kuhu paistab päeva jooksul päike 1—3 tundi.

VARJUS KASVAVAI PUSILILLI

Astilbed (<i>Astilbe</i>)	Kivirikud, laialehised (<i>Saxifraga geum</i> , <i>S. umbrosa</i> , <i>S. rotundifolia</i>)
Bergeeniad (<i>Bergenia</i>)	
Ebamagunad (<i>Meconopsis</i>)	
Epimeediumid (<i>Epimedium</i>)	Kukehari, kahtlane (<i>Sedum spurium</i>)
Helleboorused (<i>Helleborus</i>)	
Helmikpöörised (<i>Heuchera</i>)	Kurelääts (<i>Orobanchus vernus</i>)
Hostad (<i>Hosta</i>)	Kuutõverohud (<i>Polygonatum</i>)
Igihaljad (<i>Vinca</i>)	Liiliad (<i>Lilium Hansonii</i> , <i>L. Henry</i> , <i>L. Martagon</i>)
Kannike, lõhnav (<i>Viola odorata</i>)	Lõokannused (<i>Corydalis</i>)
Kitseenelas (<i>Aruncus silvester</i>)	

Maikellukas (*Convallaria majalis*)
 Makleia (*Macleya cordata*)
 Mertensiad (*Mertensia*)
 Mesiohakad (*Echinops*)
 Metsvitsad (*Lysimachia*)
 Priimulad (*Primula*), välja arvatud kõrvikpriimulad (*Primula auricula*)
 Päevaliilia, oranž (*Hemerocallis fulva*)
 Pärdiklilled (*Mimulus*)
 Püvililled (*Fritillaria*)
 Ramondiad (*Ramondia*)

Rodgersiad (*Rodgersia*)
 Sinilatv (*Polemonium coeruleum*)
 Sinilill (*Hepatica triloba*)
 Siumari (*Actaea spicata*)
 Tsimitsifuugad (*Cimicifuga*)
 Tähtputk (*Astrantia major*)
 Uvulaaria (*Uvularia grandiflora*)
 Ulased (*Anemone*)
 Valdsteiniad (*Waldsteinia*)
 Varjulill, lõhnav (*Asperula odorata*)

POOLVARJUS KASVAVAID PUSILILLI

Adoonised (*Adonis*)
 Akakapsad (*Ajuga*)
 Diktamnused (*Dictamnus*)
 Imikas, lõosilmaõieline (*Ancusa myosotidiflora*)
 Kannike, sarv (*Viola cornuta*)
 Kassinaerid (*Malva*)
 Kellukas, kare (*Campanula glomerata*)
 Kellukas, suureõieline (*Campanula persicifolia*)
 Kitsekakrad (*Doronicum*)
 Kivirikud (*Saxifraga Arendsii*,
S. hyponoides, *S. aizoon*,
S. hybrida)
 Knifooia (*Kniphofia uvaria*)
 Kobarpead (*Ligularia*)
 Koreopsised (*Coreopsis*)
 Kukesaba (*Lythrum salicaria*)
 Kuldvitsad (*Solidago*)
 Kullerkupud (*Trollius*)
 Kurekellad (*Aquilegia*)
 Käbihein (*Prunella grandiflora*)
 Käokingad (*Aconitum*)
 Laikellukas (*Platycodon grandiflorum*)

Liliad (*Lilium regale*, *L. croceum*, *L. bulbiferum*, *L. tigrinum*)
 Lumikelluke (*Galanthus nivalis*)
 Mailane, lamav (*Veronica prostrata*)
 Maranad (*Potentilla*)
 Merikapsad (*Crambe*)
 Metsvits, roomav (*Lysimachia nummularia*)
 Monarda (*Monarda didyma*)
 Murtudsüdamed (*Dicentra*)
 Mõõlad (*Geum*)
 Mägirukkilill (*Centaurea montana*)
 Ogaputked (*Eryngium*)
 Pajulill (*Epilobium angustifolium*)
 Pojengid (*Paeonia tenuifolia*,
P. officinalis)
 Priimula, kõrvik (*Primula auricula*)
 Päevaliiliad (*Hemerocallis*)
 Rabarber (*Rheum palmatum tangeticum*)

Salveid (<i>Salvia</i>)	Tulp, mets (<i>Tulipa silvestris</i>)
Seahernes (<i>Lathyrus latifolius</i>)	Varsakabi (<i>Caltha palustris</i>)
Siniliilia, siberi (<i>Scilla sibirica</i>)	Veratrumid (<i>Veratrum</i>)
Taralõngad (<i>Clematis</i>)	Ängelheinad (<i>Thalictrum</i>)
Tondipead (<i>Dracocephalum</i>)	Ülane, mets (<i>Anemone silvestris</i>)
Tradeskantsia (<i>Tradescantia virginiana</i>)	

KUIVA TALUVATE PUSILILLEDE PEENAR

Kuiva liivasepinnalise peenra jaoks tuleb valida selle kasvukohaga sobivaid taimi. Meie võime luua küll kuival liivasel pinnal soodsad kasvutingimused ka rohkelt niiskust armastavatele taimedele, kui asendame sealse mulla niiskust säilitava aiamehela ja kastame kuivperioodil sagedasti ning rohkesti. Selline peenar aga ei ole ökonoomne ega sobi ümbruse taimestikuga.

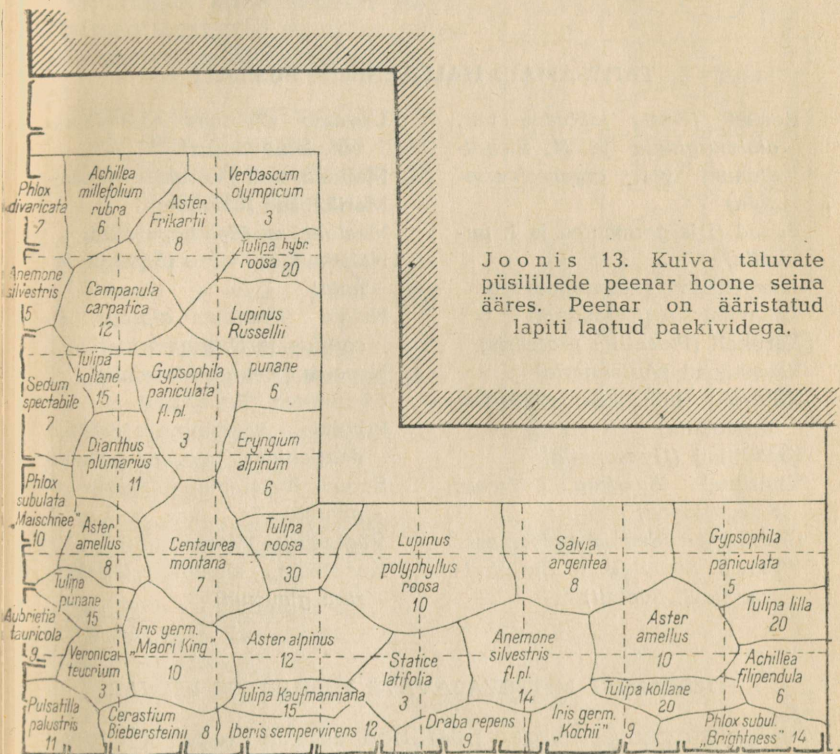
Enamiku kuiva taluvate lillede juured tungivad väga sügavale mulda. Sellepärast kaevatakse peenar enne taimede istutamist vähemalt kahe labida sügavuselt läbi ja segatakse mulla omaduste parandamiseks kompostmullaga.

KUIVA KASVUKOHAGA LEPPIVAID PUSILILLI

Angerpist (<i>Filipendula hexapetala</i>)	Kellukad (<i>Campanula</i>), madalad liigid
Astrid (<i>Aster alpinus</i> ja <i>A. amellus</i>)	Kesakannid (<i>Sagina</i>)
Aubrieetsiad (<i>Aubrietia</i>)	Kevadikud (<i>Draba</i>)
Eremuurused (<i>Eremurus</i>)	Kilbirohud (<i>Alyssum</i>)
Floksid (<i>Phlox</i>), madalad liigid	Kipsililled (<i>Gypsophila</i>)
Hanerohud (<i>Arabis</i>)	Kivirikud (<i>Saxifraga</i>)
Hunditubakad (<i>Hieracium</i>)	Krookused (<i>Crocus</i>)
Ibeerised (<i>Iberis</i>)	Krutsianellad (<i>Crucianella</i>)
Iirised (<i>Iris germanica</i> ja <i>I. pumila</i>)	Kukeharjad (<i>Sedum</i>)
Jumikad (<i>Centaurea</i>)	Kuldkannid (<i>Helianthemum</i>)
Jänesekäpad (<i>Leontopodium</i>)	Käokannid (<i>Lychnis</i>)
Kadakkaerad (<i>Cerastium</i>)	Liivakannid (<i>Arenaria</i>)
Karukellad (<i>Pulsatilla</i>)	Liivateed (<i>Thymus</i>)
Kassikäpad (<i>Antennaria</i>)	Lupiinid (<i>Lupinus</i>)
Keelikrohud (<i>Carlina</i>)	Magunad (<i>Papaver</i>)
	Mailased (<i>Veronica</i>)
	Merikannid (<i>Armeria</i>)

Naistenõgesed (*Stachys*)
 Nelgid (*Dianthus*)
 Nepeetad (*Nepeta*)
 Ogaputked (*Eryngium*)
 Parkjuured (*Statice*)
 Priimulad (*Primula auricula* ja
P. Littoniana)
 Põdrakanepid (*Epilobium*)
 Raudrohud (*Achillea*)

Salveid (*Salvia argentea*)
 Sibulad (*Allium*)
 Tulbid (*Tulipa Kaufmanniana* ja
T. Greigii)
 Valdsteiniad (*Waldsteinia*)
 Vägiheinad (*Verbascum*)
 Ulane, mets (*Anemone silvestris*)

Joonis 13. Kuiva taluvate püsilillede peenar hoone seina ääres. Peenar on ääristatud lapiti laotud paekividega.

HALLILEHELISTE PÜSILILLEDE PEENAR

Roheliseleheliste taimede foonil kaotavad sinise- ja kollasevärvilised õied rohkesti oma värvi säravusest, sest roheline värv koosneb nii sinisest kui kollasest värvist.

TRÜ Naamatukogu

Punased õied aga näivad rohelisel pinnal eriti väljapaistvatena. Sellega on punane õitevärvus silmapaistvam kui sinine ja kollane värvus. Neutraalsel hallil foonil aga näivad lilled kõikides värvitoonides niisugustena, nagu nad tegelikult on. Sellel põhjusel kasutataksegi püsilillepeenardel edukalt hallilehelisi taimi. Hallileheliste taimede rühmad, kui nad kasvavad roheliseleheliste taimede hulgas, loovad vaheldust lillepeenral. Ainult hallilehelisi taimi kasutades oleks aga vaatepilt igavam.

TAHTSAMAIID HALLILEHELISI PUSILILLI

Hostad (<i>Hosta japonica</i> var. <i>albimarginata</i> ja <i>H. Sieboldianum</i> var. <i>argenteivariegata</i>)	Liivatee (<i>Thymus serpyllum</i> var. <i>lanuginosus</i>)
Irised (<i>Iris germanica</i> ja <i>I. pumila</i>)	Mailane, hall (<i>Veronica incana</i>)
Jänesekäpad (<i>Leontopodium</i>)	Merikapsad (<i>Crambe</i>)
Kadakkaerad (<i>Cerastium</i>)	Mesiohakas (<i>Echinops ritro</i>)
Karukell (<i>Pulsatilla pratensis</i>)	Naistenõges, vilne (<i>Stachys lanata</i>)
Kassikäpad (<i>Antennaria</i>)	Nelgid (<i>Dianthus alpinus</i> , <i>D. caesius</i> ja <i>D. plumarius</i>)
Kilbirohi, hõbedane (<i>Alyssum argenteum</i>)	Nepeeta (<i>Nepeta Mussinii</i>)
Kipsililled (<i>Gypsophila</i>)	Ogaputked (<i>Eryngium</i>)
Kivirikud (<i>Saxifraga aizoon</i> , <i>S. cotyledon</i>)	Priimula, hambuline (<i>Primula denticulata</i>), noorena kevadel
Kukeharjad (<i>Sedum anacampseros</i> , <i>S. Sieboldii</i> , <i>S. dasiphylum</i> ja <i>S. Eversii</i>)	Salvei, hõbelehine (<i>Salvia argentea</i>)
	Vägiheinad (<i>Verbascum</i>)
	Ängelhein, sinihall (<i>Thalictrum glaucum</i>)

TOESTAMIST MITTEVAJAVATE PUSILILLEDE PEENAR

Poolkõrged ja kõrged püsililled vajavad tavaliselt toestamist. Tugikepid ja sidumisnõör jäävad teataval määral peenrast välja paistma ning vähendavad selle ilu. Ka vajab toestamine lisatõojõudu. Püsilillede hulgas leidub aga terve hulk taimi, mis on ilma toestamiseta küllaltki tuulekindlad. Selliste taimedena esinevad meile hästituntud punase-kollase- ja siniseõielised kurekellad, pikkade kitsaste lehtedega iirised, lihtõielised pojengid, sügis-

suveks värviküllust andvad floksid ja paljud teised. Uute poolkõrgete ja kõrgete püsilillesortide aretamisel peaks aga jääma tähtsamaks sihiks täieliku tuulekindluse saavutamine.

Teataval määral suurendab tuulekindlust taimede tihedam istutamine, kuna sellisel juhul taimed toestavad üksteist nagu metsas kõrgetüvelised puud.

TOESTAMIST MITTEVAJAVAIK
VÕI SEDA VÄHESEL MÄÄRAL
VAJAVAIK POOLKÕRGEID JA
KÕRGEID PUSILILLI

Astilbed (*Astilbe*)

Astrid (*Aster amellus*, *A. Frikartii* ja teised poolkõrged liigid)

Diktamnused (*Dictamnus*)

Floksid (*Phlox paniculata*, *P. Arendsii*)

Helmikpöörised (*Heuchera*)

Hostad (*Hosta*)

Iirised (*Iris*)

Jaanikakrad (*Chrysanthemum*)

Jumikad (*Centaurea*)

Kellukad (*Campanula*)

Kitseenelad (*Aruncus*)

Kitsekakrad (*Doronicum*)

Knifoofia (*Kniphofia*)

Kukesabad (*Lythrum*)

Kullerkupud (*Trollius*)

Kuningakepid (*Oenothera*)

Kurekellad (*Aquilegia*)

Kurerehad (*Geranium*)

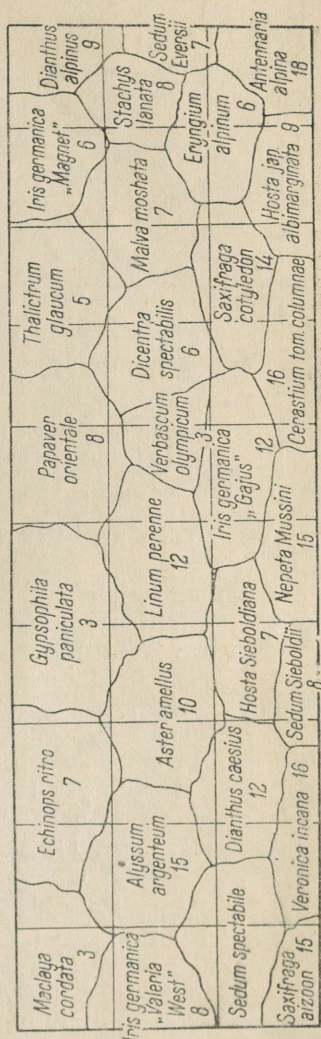
Käokannid (*Lychnis*)

Laikellukas (*Platycodon*)

Liatrised (*Liatris*)

Lilliad (*Lilium*)

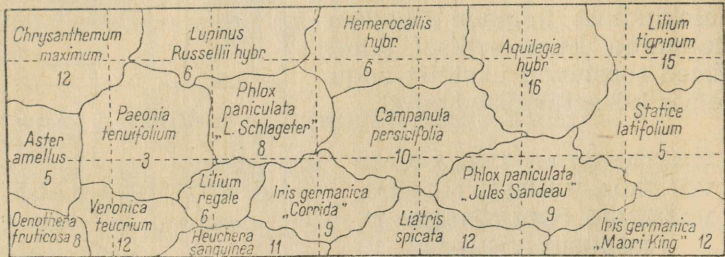
Lupiinid (*Lupinus*)

Joonis 14. Hallileheliste püsilillede peenar.

Mailased (*Veronica*)
 Metsviits, täpiline (*Lysimachia punctata*)
 Monardad (*Monarda*)
 Mõõlad (*Geum*)
 Nartsissid (*Narcissus*)
 Ogaputked (*Eryngium*)

Pojengid (*Paeonia*), väikese- ja lihtõielised sordid
 Päevaliiliad (*Hemerocallis*)
 Sidalsed (*Sidalcea*)
 Tulbid (*Tulipa*)
 Tähtpead (*Scabiosa*)
 Õneheinad (*Erigeron*)

Joonis 15. Toestamist mittevajavate püsilillede peenar. Peenra peamine õitsemisaeg on suvest varasügiseni.

PÜSILILLED KOOS ÕITSVATE PÕÖSASTE NING PUUDEGA

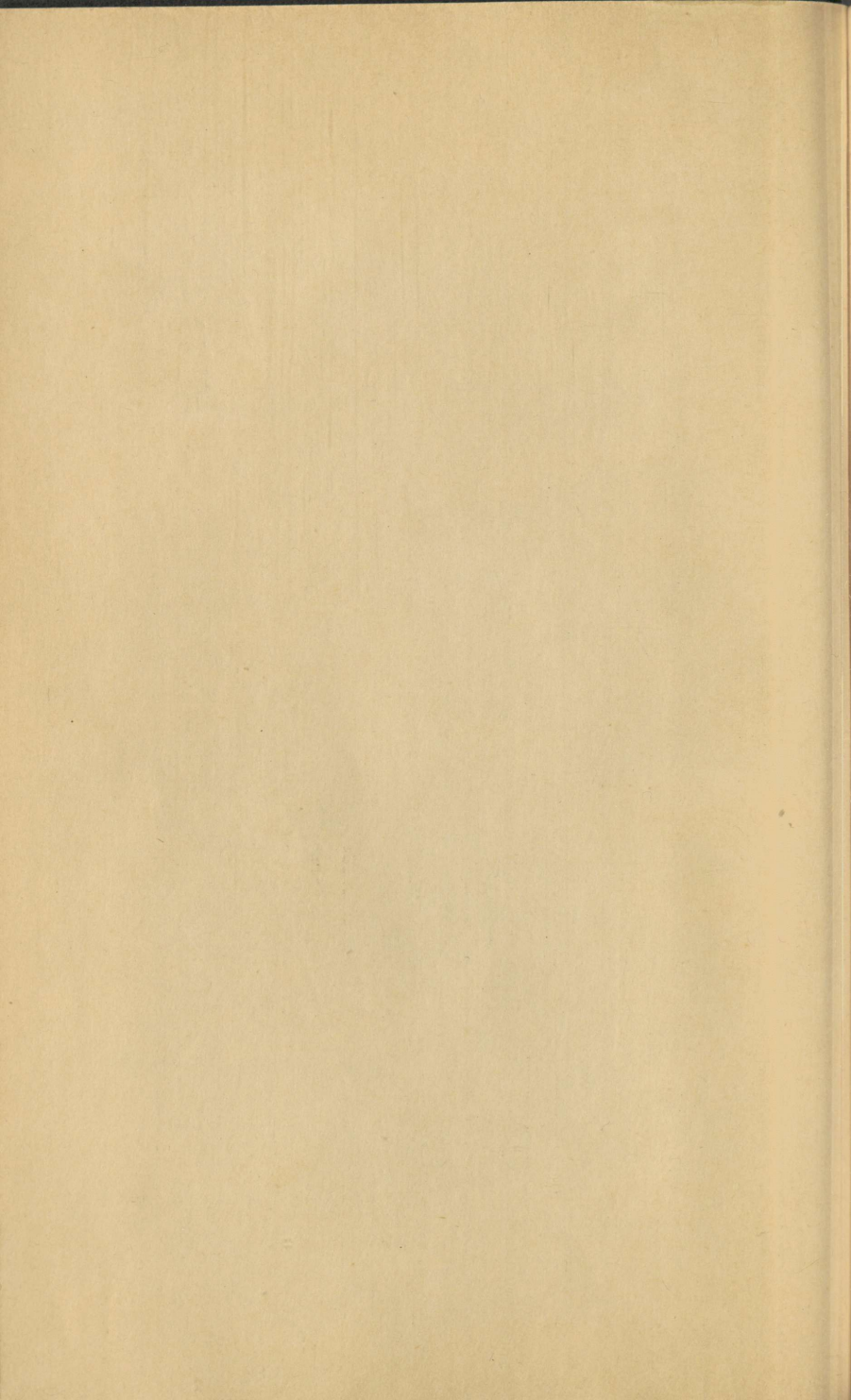
Eespool kirjeldatud püsilillepeenrad on vormi- ja värvirikkad ainult kasvuhooajal. Sügisel kuivavad taimede varred ja talvel kattuvad lumega. Kasutades aga taimestamiseks peale püsilillede veel õitsvaid põõsaid, leht- ja okaspuid, võime kõikidel aastaegadel leida vormi- ja värvilü. Mitmesugust taimmaterjali kasutades saame peenra paremini ümbrusega liita kui ainult püsililli kasutades.

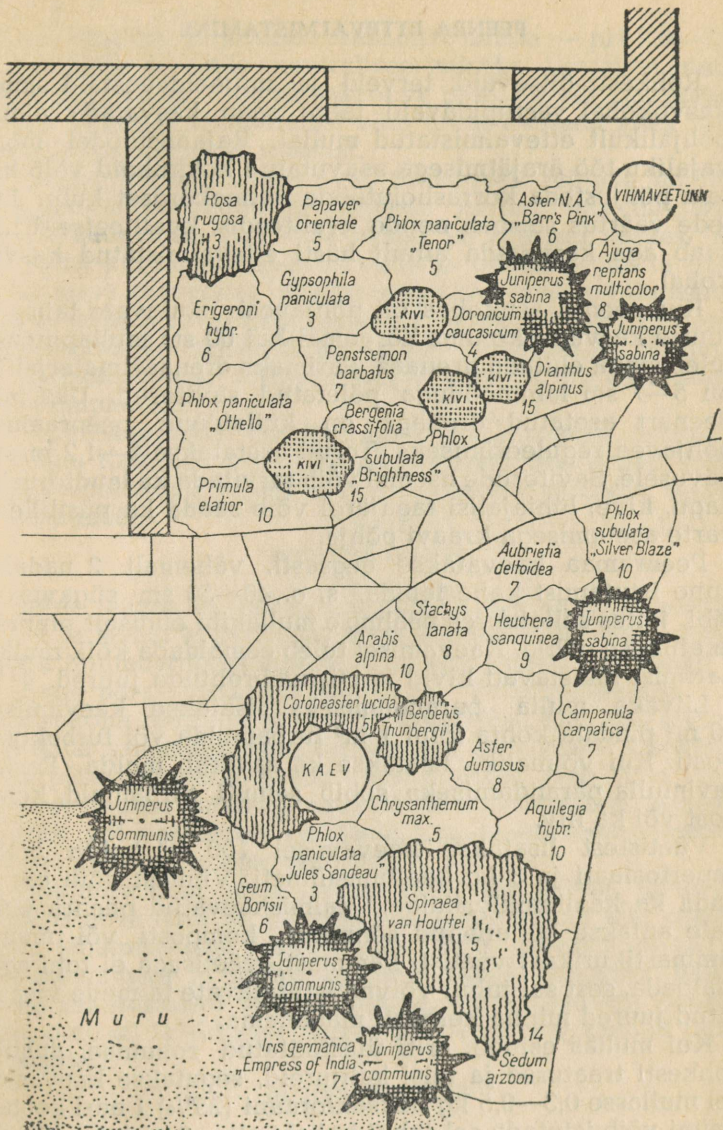
PÜSILILLEPEENRA RAJAMINE JA KORRASHOID

Püsilillepeenra edukaks rajamiseks on vaja vastavaid teadmisi ja kogemusi. On vaja teada, millal ja kuidas istutada, kas kasta või mitte jne. Seda kõike ei ole võimalik teha ettekirjutuste järgi, vaid iga töötaja peab tundma taimede kasvutingimusi ja nõudeid ning töötama nendest lähtudes.

Kõrvaloleval pildil on aedkurekellad (*Aquilegia hybrida*). →

Joonis 16. Püsilillede nurk individuaalajas. Lilled koos õitsvate pöösastega ja madalate okaspuudega. Plaatteest maja poole on lillede hulgas neli kivimunakat.

PEENRA ETTEVALMISTAMINE

Rohkesti õitsevaid, terveid ja mitmeid aastaid samal kasvukohal vastupidavaid taimi saab kasvatada ainult põhjalikult ettevalmistatud mullal. Rajamistöodel mõne vajaliku töö ärajätmisega saavutatud kokkuvõid võib hiljem põhjustada korrashoiutööde mitmekordset kulu. Lilled väärtus seisneb nende kvaliteedis, kvaliteetseid lilli saab aga kasvatada ainult hästi ettevalmistatud kasvukohal.

Kui peenra asukohas on põhjavesi istutavate taimede juurte kasvupiirkonnas kõrgemal kui 60 sm mullapinnast, tuleb sinna ehitada dreanaž. Parimaks dreanažimaterjaliks on 5—7 sm läbimõõduga põletatud savitorud. Uks piki peenart asetatud dreanaž on küllaldane peenraaluse põhjavee reguleerimiseks. Torud asetatakse 1—1,2 m sügavusele. Savitorude asemel võib tarvitada ka laudtorusid, hagu, kive; lühiajalisi tagajärgi võib saada ka püsililled varte asetamisega kraavi põhja.

Peenramaa kaevatakse aegsasti, vähemalt 2 nädalat enne istutamist kahe labida, s. o. 40—50 sm sügavuselt läbi, jättes sellejuures pealmise mullakihi endiselt pinnale ja alumise põhja. Kaevamisel tuleb eemaldada kõik mullaharimist takistavad kivid ja püsiumbrohtude juured.

Liivaka mulla parandamiseks lisatakse kaevamisel 10 m² pindala kohta kuni 1 m³ turbamulda või turbakomposti. Kui võimalik, lisatakse ka savikat mulda. Raske savimulla parandamiseks sobib samuti turbamuld, kompost või ka liiv.

Väetistest lisatakse kaevamisel 100 m² kohta 5 kg superfosfaati ja 3 kg kaaliumsulfaati. Viimast võib asendada ka kaaliumkloriidiga. Valmiskaevatud peenra pinnale antakse kõdunenud sõnnikut, komposti või muud lämmastikurikast väetist. Lämmastikväetisega ei tohi aga liialdada, sest sel juhul võivad istutatavate taimede vigastatud juured minna kergesti mädanema.

Kui mullas esineb, eriti ülestöötatud rohumaa puhul, rohkesti traatusse ja teisi kahjureid, segatakse kaevamisel mullasse 0,3—0,5 kg heksakloraani (25%) 1 aari kohta. Taimi võib istutada sel juhul kohale alles 2 nädalat pärast mulla segamist heksakloraaniga.

Enamik püsililli kasvavad hästi nõrgalt happelises ja neutraalses mullas, mille pH on 6,2—6,8, kuid osa mägi-

taimi vajavad lubjarikast leeliselist mulda — pH 7,0—7,2. Happeliste muldade neutraliseerimiseks lisatakse neile põlevkivituhka, vana lubjakrohvi, paejahu või kustutatud lupja. Viimase kasutamisel võib taimi istutada alles 1—2 nädalat pärast lubja lisamist.

Lillede kasvamisele võivad takistavalt mõjuda ümbruses kasvavate puude ja põõsaste juured, mis tungivad palju kaugemale kui võra oksad ja võtavad mullast nii niiskust kui ka toitaineid. Puude ja põõsaste juurte lillepeenrasse kasvamise takistamiseks kaevatakse lillepeenra serva kohale 60—70 sm sügavune servaga kraav, millesse asetatakse vertikaalselt tõrvapapp (joonis 6 A). Seejärel täidetakse kraav jällegi mullaga. Taimede juured ei tungi tõrvapapist läbi.

Valmiskaevatud peenra pind tasandatakse hoolikalt rehaga. Kallakud peenardel ei ole otstarbekohased, kuna sealt voolab nii vihma- kui kastmisvesi minema, mulda niisutamata.

ISTIKUTE VALIK

Meie teame, et ühe ja sama liigi lilled võivad kasvada ühel ja samal kasvukohal väga erinevalt. Varem kerges, väga huumusrikkas mullas lopsakalt kasvanud taimed ei kohane pärast raskesse savimulda ümberistutamist uue kasvukoha mullaga ja jäävad kiratsema. Kui aga taimed istutada samasugusesse mulda, kust nad võeti, kasvavad nad pärast ümberistutatult hästi. Uldiselt võib kõiki taimi pärast ümberistutamist edukalt edasi kasvatada samasugustel või parematel muldadel kui taime endise kasvukoha muld, mitte aga vastupidi.

Istutatav taim peab olema noor, elujõuline ja terve. Väike noor istik on istutamiseks alati parem kui juurestiku jagamise teel saadud taim. Eriti halvasti kasvavad kukekannuste ja lupiinide vana poolkõdunenud juurepalli tükeldamisel saadud taimed. Kuid tavaliselt kasutatakse siiski laialdaselt juurestiku jagamisel saadud taimmaterjali.

ISTUTAMISE AEG

Igal taimel on oma kasvu- ja puhkeperioodid. Uldiselt on sobivam istutamise aeg mõned päevad enne taimede uue kasvuperioodi algust. Talvele vastu tohib taim minna ainult korralikult juurdunult.

Meie kliima tingimustes on enamiku lillede parimaks istutusajaks kevad, kuid neid võib istutada ka varasügisel — augusti keskpaigast kuni septembri keskpaigani. Sügisel hilja istutatud taimed ei suuda enam juurduda ja talvekülm võib nad hävitada.

√ Istutusaja poolest moodustavad erandi iirised, mis paljundatakse juurestiku jagamisega ja istutatakse uuele kohale kohe pärast õitsemist juuli lõpupäevil. Nende hilinevad istutamise korral ei saa järgmisel aastal õisi.

Sibullilli istutatakse samuti varasügisel — 15. augustist kuni 15. septembrini. Septembri teisel poolel algab sibullillede uus kasvuperiood ja sibulatele kasvavad juured.

Liiliate liike (*Lilium regale* jt.) istutatakse ka varakevadel.

√ Sügisel õitsevaid sügislilli (*Colchicum*) ja krookuseliike (*Crocus*) istutatakse juulis.

Kui taimed on ette kasvatatud pottides, võib neid koos mullapalliga igal ajal istutada.

ISTUTUSPLAANI ULEKANDMINE PEENRALE

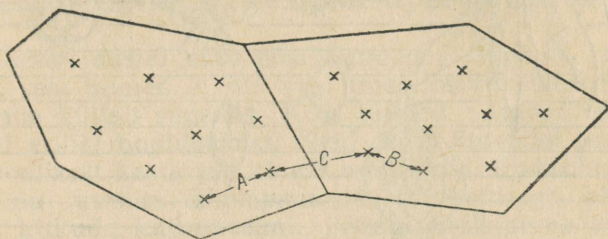
Taimerühmade asukohtade peenrale märkimiseks kujundatakse peenrale 1 m pikkuste külgedega ruutude võrk nagu taimestuskavandil. Ristkülikukujulisele peenrale tõmmatakse nõõri abil paralleeljooned piki peenart. Peenra esiäärele aga märgitakse kepikeste või etikettidega 1 m pikkused osad ning lüüakse rehavarre või latiga iga kepikese kohalt ristjoon üle peenra. Paremaks orienteerumiseks märgitakse nii plaanile kui ka peenra esiäärel asuvatele kepikestele järjekorranumbrid. Nii saab kergesti täpselt ära märkida iga üksiku lillerühma piirjooned. Piirjooned joonistatakse peenrale pika kepiga ja iga rühma asukoht tähistatakse etiketiga, millele on märgitud istutatava taime nimi ja taimede arv. Iga üksiku taime asukoha märkimine ei ole alati vajalik. Sel viisil tähistatud peenrale istutamisel ei eksita.

ISTUTAMINE

Peenrale märgitud taimerühmade piiridesse istutatakse taimed korrapäratult, s. o. mitte ridadesse. Korrapärase ridadena istutatakse taimi ainult peenra esiäärele juhul, kui kogu esiäär taimestatakse ühe taimeliigi ja -sordiga.

Taimed asetsegu rühmades tihedamalt, kui on kahe erineva kõrvutiseisva rühma taimed omavahel (joonis 17).

Istutamiseks asetatakse taimed rühma piirides kohale, kuhu nad istutatakse. Istutamine toimub kätega, ainult pikkade, sügavale tungivate juurtega taimede ja raske savise mulla korral kasutatakse käsikühvlit.

Joonis 17. Taimed istutatakse rühmadesse tihedamalt, kui on kahe erineva rühma taimede vahe (A ja B vahed on väiksemad, C laiem).

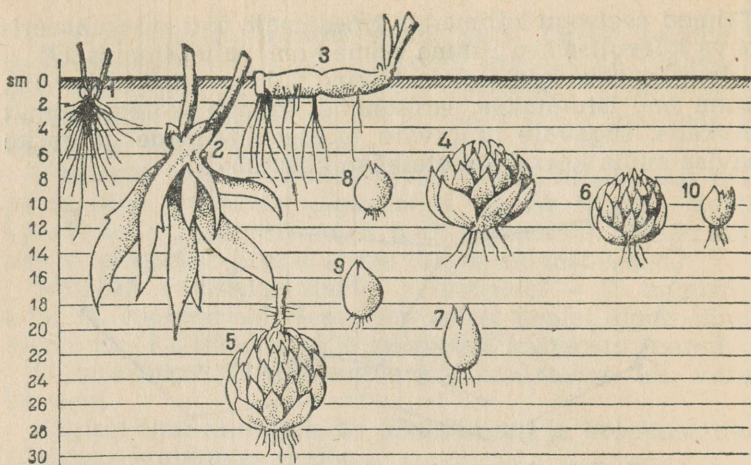
Taimed istutatakse mulda nii sügavale, et kasvupung — varte alus — oleks kergelt kaetud mullaga. Pojengidel võib mullakate kasvupungade peal olla ka paksem, umbes 3—4 sm paksune.

Pikkade, peente puhmasjuurtega taimede, nagu flokside, kullerkuppude ja jaanikakarde juured lõigatakse 10—12 sm pikkuseks, et hõlbustada istutamistööd. Mulda asetades laotatakse juured igasse külge laiali; juuri ei jäeta kimpudesse ega juureotsi ülespoole pöörduna.

Iiriste lihavad juurikad istutatakse horisontaalselt ja kaetakse õhukese mullakihi, et hiljem vihm ja kastmisvesi võiksid selle ära uhta ja juurikad pealt paljastada. Rohkeks õitsemiseks vajavad nende juurikad kuuma päikesepaistet, et valmiks õiepungad. Selleks on otstarbekohane istutada iiriste juurikad nii, et kasvupungapoolne ots oleks suunatud põhja poole, kõdunev juurtega ots aga lõuna poole, võimaldades sellega päikesel paista rohkem juurikatele.

Mägitaimes, millede varred kergesti kasvavad uusi juuri, istutatakse sügavamale normaalsest sügavusest, selleks et iga vars juurduks ja kasvaks omaette iseseisvaks taimeks.

Kergelt õhurikast mulda vajavate taimede ümbrusse lisatakse istutamisel liiva, lubjarikast mulda vajavatele

Joonis 18. Taimede istutussügavused: 1 — harilik juurpüsilill; 2 — pojeng (*Paeonia*); 3 — aediiris (*Iris germanica*); 4 — valge liilia (*Lilium candidum*); 5 — kuningliilia (*Lilium regale*), Hansoni liilia (*L. Hansonii*), kirju liilia (*L. tigrinum*); 6 — türgi liilia (*Lilium martagon*); krookusliilia (*L. croceum*), tuliliilia (*L. bulbiferum*); 7 — nartsiss (*Narcissus*); 8 — sügisliil (*Colchirum crocus*); 9 — tulip (*Tulipa*); 10 — lumikelluke (*Galanthus nivalis*); märtsikelluke (*Leucoium vernum*), kobarhüatsint (*Muscari botryoides*), siniliilia (*Scilla sibirica*).

taimedele vana lubjakrohvi, rohket huumust vajavatele taimedele aga turba- ja lehemulda.

Istutades surutakse muld tihedalt ümber taime juurte, et ei jääks kusagile õhukoopa ja et kastmiseks jääks nõgu. Pärast istutamist tuleb taimed korralikult kasta ja kastmisenõud katta kobeda mullaga.

Sibullillede õigeks istutussügavuseks tuleb pidada aednike kuldse reegli järgi nende sibulate kolmekordset kõrgust, see on tulpidel umbes 10—15 sm, nartsissidel 20 sm jne. (joonis 18). Raskes mullas istutatakse sibulilled madalamale, kerges mullas sügavamale. Kerges kobedas mullas surutakse sibulad käega mulda, raskemas mullas aga peab kasutama istutusaugu tegemiseks keppi. Kepiga surutakse mullasse auk, millesse pannakse algul pisut liiva, siis sibul, jälle liiva ja peale muld.

Liiliate muld peab sisaldama rohkesti hästikõdunenud orgaanilist väetist, nagu lehemulda, kõdusõnnikut jne.

Õrnemate liiliasortide sibulaid tolmutatakse enne istutamist väävli- ja puusöepulbriga ning asetatakse istutusauku liiva pesasse. Liiliataimede-vaheline mullapind peab alati olema kaetud mõne madalakasvulise taimeliigiga.

PUSILILLEPEENRA HOOLDAMINE ESIMESEL AASTAL

Esimesel aastal näib püsilillepeenar tühjana ja lagedana, sest taimed ei ole veel uues kasvukohas suutnud kasvada küllalt suureks. Kõik taimed vajavad esimesel aastal erilist hoolitsemist. Neid tuleb kuivadel perioodidel hoolikalt kasta ja kitkuda umbrohud. Umbrohtu peab kitkuma suurima tähelepanu ja ettevaatusega, et mitte välja kitkuda kultuurtaimi. Peenra mullapinna katmine poolkõdunenud puulehtedega annab alati häid tagajärgi. Esimesel aastal võib peenra tühje kohti täiendada üheaastaste lilledega.

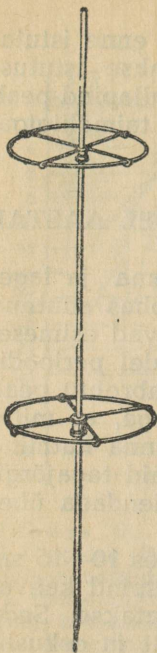
Sügisel lõigatakse püsilillede pealsed umbes 10—15 sm kõrguselt mullapinnalt maha. Peenra pealispind kaevatakse mullahargiga madalalt läbi või kõblatakse. Seda tööd peab jällegi tegema väga ettevaatlikult ja oskuslikult, et ei rikutaks taimede juuri, eriti mullas asetsevaid lillesibulaid. Kogu peenra pind kaetakse lume kogumiseks kuuse-, männi- või kadakaokstega, mis on vajalik eriti varakevadiseks perioodiks. Juhul kui ühelgi taimel ei esinenud haigusnähteid, võib katteks tarvitada ka äralõigatud lillevarsi.

TOESTAMINE

Kõrgete ja keskmise kõrgusega taimede kasvatamisel on vaja neid toetada ja siduda. Paljude taimede õisikud on niivõrd suured ja rasked, et nende varred võivad ilma tuge deta tugevate tuulte ja vihmade puhul murduda.

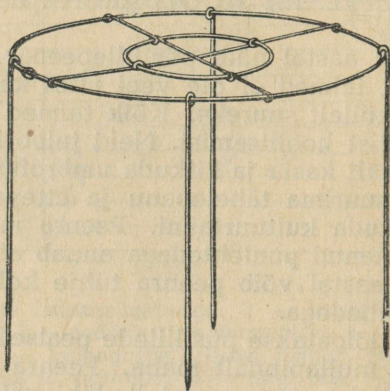
Toetada tuleb juba varakult, kui noored kasvud on vaevalt $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ oma kasvu kõrgusest.

Tugedeks sobivad sirged kepid, mis on värvitud roheliseks nagu sidumisnöörid. Kepid peavad vastavalt taime kõrgusele olema mitmesuguse pikkusega. Otstarbekohased on jämedast traadist valmistatud toestamisrõngad, mis kinnitatakse keppidele (vt. joonis 19). Tugede külge sidumisel ei tohi taimi üleliia pingutada, vaid taimevar-

rele peab jääma küllaldaselt ruumi kasvamiseks. Kõrgete kukekannuste iga üksik õievars vajab eraldi tuge.

Õitsemisikka jõudes katavad taimed kõik toed oma varte ja roheliste lehtedega.

Joonis 19. Püsilillede traadist toed.

KASTMINE

Pärast istutamist peab kõiki juur-püsililli kastma, eriti kevadperioodil. Vihmase ilmaga istutades pole vaja kasta. Sügisperioodil ei kasteta sibullilli pärast istutamist, kuna siis on muld küllaltki niiske ja üleliigne niiskus võib sibulaid kahjustada.

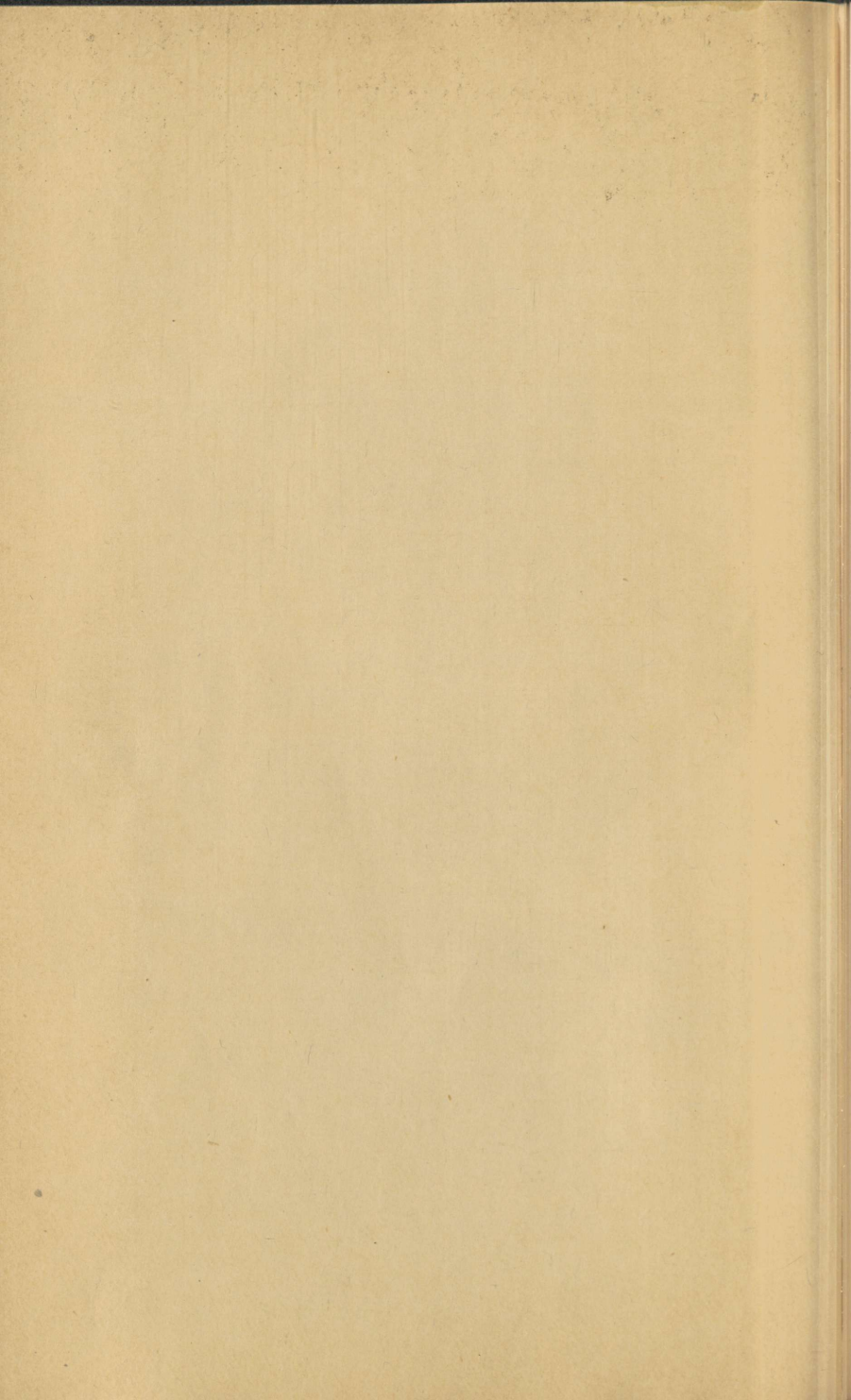
Kuival perioodil tuleb peenraid kasta. Seda tehakse harva, aga põhjalikult, mitte aga sagedasti ja ainult mulla pealispinda piserdades. Kastmise sagedus oleneb muidugi ka mulla koostisest. On küllalt, kui nädalas kasta ainult üks kord, aga põhjalikult.

Kui kastmisvesi on imbunud mullasse, tuleb mullapind kergelt kõblata, et takistada vee aurumist. Kõblata tuleb ka pärast vihma.

Kõrvaloleval pildil on päevaliilia (*Hemerocallis hybrida*) „Sonvereign“.

→

Mullapinna multseerimine (katmine) orgaanilise ainega asendab suuresti kõplamist. Mults soodustab mullas kasulikkude mikroorganismide elutegevust, kuid selles võivad areneda ka mitmesugused taimekahjurid, nagu aedteod jt.

LILLEPEENRA EDASINE HOOLDAMINE

Üldiselt ühtuvad püsilillepeenra järgmiste aastate hoolustööd esimese kasvuaasta töödega. Kevadel tuleb peenra mullapind ettevaatlikult mullahargiga madalalt läbi kaevata. Umbrohtu tuleb hävitada pidevalt kõplamise ja kitkumisega. Kuival ajal on vaja hoolikalt kasta. Tugevakasvuliste taimede õievarte hulka tuleb vähendada, jättes järele 5—6 tugevamat. Äraõitsenud õied lõigatakse ära, juhul kui ei ole vajadust seemne järele. Lupiini õisikuid peab eemaldama kohe pärast õitsemist, muidu varisevad ta seemned, hakkavad kasvama ja umbrohustavad peenart. Seemne kasvatamine pidurdab õitsemist ja nõrgendab ka taime. Kui õievarred pärast õitsemist kõrvaldada, õitsevad mitmed taimed samal aastal veel teist korda.

Peenra väetamine peab toimuma oskuslikult. Peeaegu kõik lilled vajavad rohkesti kaali- ja fosforväetist. Selleks antakse neile igal aastal 1 aari kohta 5 kg superfosfaati ja 3 kg kaaliumsulfaati, pool osa sellest sügisel ja teine pool kevadel. Kaaliumsulfaati võib asendada ka kaaliumsoola, kaaliumkloriidi või poole suuremas koguses kaaliummagneesiumsulfaadiga. Kahe-kolme aasta järel tuleb peenart väetada ka lubiväetisega, nagu kustutatud lubja, põlevkivituha või muu sarnasega.

Lämmastikväetiste, eriti laudasõnniku, üldiselt orgaaniliste ainete suhtes on taimede nõuded väga erinevad. Näiteks ei kannata mägitaimed lämmastikku sisaldavaid väetisi (sõnnikut, mineraal-lämmastikväetisi); värske sõnnik mõjub halvasti lupiinidele.

Sõnnikut ja komposti vajavad pojengid, ilurabarbrid ja liiliad.

PEENRA UENDAMINE

Paljud püsililled kasvavad kiiresti suureks, kasvukoht muutub neile kitsaks, mille tõttu nad vananevad ja haigestuvad. Tüüpiliseks selliseks näiteks on sammalt meenuvad kivirikud (*Saxifraga*). Pärast tugevat kasvuhuugu

muutuvad nad südamikust pruuniks, mis näitab, et keskmised taimeosad hääbuvad, kuna rohelisena püsivad ainult äärmised osad. Kui aga sellised taimed mullast välja kaevata, juurepallid tükeldada ja saadud väikesed taimeosad uuesti hästi ettevalmistatud ja umbrohupuhtale kasvukohale istutada, kasvavad nad jällegi hästi edasi. Seda tööd tehakse tavaliselt 3—6 aasta järel. Rammusas mullas on ümberistutamise vajadus sagedam.

On aga ka taimeliike, mis võivad kasvada ümberistutamata kümneid aastaid samal kasvukohal. Hiinas on näiteks pojenge, mis on kasvanud üle 150 aasta ühel ja samal kohal ning õitsenud rikkalikult. Suur osa sääraseid taimi ei juurdu pärast ümberistutamist kiiresti ja vajavad kosumiseks aastaid.

Sagedast ümberistutamist vajavad Belgia ja inglise astrid (*Aster Novi-Belgii* ja *A. Novae-Angliae*), helmikpöörised (*Heuchera*), kukekannused (*Delphinium*), mõned kivirikkude liigid (*Saxifraga caespitosa*, *S. aizoon*), püsipäevalill (*Helianthus scaperrimus*) ja sügisene heleenium (*Helenium autumnale*).

Ühel ja samal kohal võivad pikemat aega kasvada kiirgaster (*Aster amellus*), helleboorused (*Helleborus*), kullerkupud (*Trollius*), kurekellad (*Aquilegia*), käokannid (*Lychnis*), valge liilia (*Lilium candidum*), idamagun (*Papaver orientale*), murtudsüda (*Dicentra spectabilis*), ogaputked (*Eryngium*), parkjuured (*Statice*), pojengid (*Paeonia*), ülased (*Anemone*) ja kõik madalakasvulised lubjalembesed mägitaimed.

Kõikide võrseid andvate taimede puhul tuleb hoolikalt jälgida, et need ei leviks üle peenra laiali. Sellisteks taimedeks on püsipäevalill (*Helianthus scaperrimus*), astrid (*Aster*), kuldvitsad (*Solidago*).

Mitmete igihaljaste mägitaimede varred kasvavad aastate jooksul väga pikaks ja kogu taim näib inetuna, nagu aubrieetsiad (*Aubrietia*), mägifloksid (*Phlox subulata*) ja teised. Need ei vaja kohest ümberistutamist, vaid taimevarred lõigatakse pärast õitsemist tugevasti tagasi. Paari nädalaga kasvavad uued varred ja taim näib korralikuna ning õitseb järgneval kevadel jällegi rikkalikult.

PUSILILLEDE PALJUNDAMINE

Püsililli paljundatakse seemnetega ja vegetatiivselt rohtsete pistikutega.

Seemnetega paljundatakse neid liike ja puhtatüübilisi vorme, millede seemned valmivad antud kliimatingimustes ning millede kasvatamine seemnest ei vaja erilisi võtteid. Sellised seemnetest kasvanud taimed on emataimede omadustega.

Hübriidtaimed ja kultuursordid aga ei anna kõiki oma omadusi seemnete kaudu edasi järglastele. Neid paljundatakse vegetatiivselt. Samuti paljundatakse vegetatiivselt neid liike, millede seemned ei jõua valmida enne külmade saabumist, nagu astrid (*Aster*), tsimitsifuugad (*Cimicifuga*), või millede paljundamine seemnest on raske, näiteks pojengid (*Paeonia*) — seeme idaneb 2 aastat, sügislill (*Colchicum*) — seeme idaneb väga aeglaselt ning ebaühtlaselt.

SEEMNETEGA PALJUNDAMINE

Külviks on kõlblik sordipuhas ja idanemisvõimeline seeme. Seeme korjatakse valminult, kuivatatakse, puhastatakse lisanditest ja säilitatakse kuivas jahedas ruumis.

Kõige sobivamaks külviajaks on sügis. Raskesti idanevad seemned, nagu siumarjad (*Actaea*), adoonised (*Adonis*), asparid (*Asparagus*), maikellukesed (*Convallaria*), diktamnused (*Dictamnus*), helleboorused (*Helleborus*), hostad (*Hosta*), iirised (*Iris*), pojengid (*Paeonia*), siiboldi primula (*Primula Sieboldii*) ja kullerkupud (*Trollius*) tuleb külvata kohe pärast valmimist. Kui neid seemneid ei ole võimalik peenralt külvata, tuleb nad stratifitseerida nii varakult kui võimalik. Enamik neist idanevad järgneval kevadel.

Suurem osa püsilillede seemneid idanevad hästi, kui nad asetada kastidesse külvatult lumme külma kätte. Külvikaste hoitakse väljas lumes märtsi-aprillikuuni, siis viiakse nad poolsooja kasvumajja. Sellist käsitlemist vajavad sibulad (*Allium*), kilbirohud (*Alyssum*), sügislilled (*Colchicum*), kollane lõokannus (*Corydalis lutea*), krookusid (*Crocus*), diktamnused (*Dictamnus*), eremuurused (*Eremurus*), helleboorused (*Helleborus*), hostad (*Hosta*), liiliad (*Lilium*), kobarhüatsindid (*Muscari*), floksid

(*Phlox*), kuutõverohud (*Polygonatum*), ängelheinad (*Thalictrum*), kullerkupud (*Trollius*), tulbid (*Tulipa*) ja lõhnav kannike (*Viola odorata*).

Kiiresti idanevaid seemneid ei või külvata liiga vara ega ka liiga sooja kasvumajja. Nad külvatakse märtsis poolsooja kasvumajja külvikasti või potti, suuremal hulgal lavasse.

Avamaa paljunduspeenrale külvatakse käokingad (*Aconitum*), kurekellad (*Aquilegia*), kellukad (*Campanula*), koreopsised (*Coreopsis*), nelgid (*Dianthus*), kukekannused (*Delphinium*), mõõlad (*Geum*), linad (*Linum*), lupiinid (*Lupinus*).

Kasvukohale külvatakse kõik liblikõielised, käokannid (*Lychnis*), kuningakepid (*Oenothera*), magunad (*Papaver*), pentstemoonid (*Pentstemon*), salveid (*Salvia*), tähtpead (*Scabiosa*), kobarpead (*Ligularia*) ja enamik suureteralisi kiirestiidanevaid seemneid.

Lupiini seemnete idanemise kiirendamiseks vigastatakse enne külvamist iga seemne kesta terava noaga, kusjuures ei tohi vigastada idu.

Kasvumajja või sooja lavasse külvatakse veebruaris-märtsis käokingad (*Aconitum*), adonised (*Adonis*), ülased (*Anemone*), epimeediumid (*Epimedium*), inkarvillead (*Incarvillea*), metsvitsad (*Lysimachia*), priimulad (*Primula*).

SEEMNETEST KASVANUD TAIMEDE KASVATAMINE

Püsilillepeenrale võib istutada ainult tugevaid elujõulisi istikuid. Selleks vajavad seemnetest kasvanud taimed paljunduspeenral ettekasvatamist.

Avamaal peenrale külvatud taimedest istutatakse kohe sügisel või järgneval kevadel päris kohale karikakrad (*Anthemis*), jaanikakrad (*Chrysanthemum*), mõrsjalilled (*Gaillardia*), galeegad (*Galega*), öökannikesed (*Hesperis*), lupiinid (*Lupinus*), käokannid (*Lychnis*), kassinaerid (*Malva*), siniladvad (*Polemonium*) ja sidalsed (*Sidalcea*).

Tugevate istikute saamiseks istutatakse noored taimed paljunduspeenrale ja kasvatatakse seal üks aasta, nagu raudrohud (*Achillea*), astrid (*Aster*), kurekellad (*Aquilegia*), kellukad (*Campanula*), kukekannused (*Delphinium*), nelgid (*Dianthus*), kitsekakrad (*Doronicum*), kurerehad (*Geranium*), mõõlad (*Geum*), hunditubakad (*Hieracium*),

heleeniumid (*Helenium*), päevalilled (*Helianthus*), linad (*Linum*), kuningakepid (*Oenothera*), magunad (*Papaver*), kobarpead (*Ligularia*), salveid (*Salvia*), kuldvitsad (*Solidago*), tähtpead (*Scabiosa*), naistenõgesed (*Stachys*) ja ängelheinad (*Thalictrum*).

Taimede kaheaastast paljunduspeenral ettekasvatamist vajavad siumarjad (*Actala*), ülased (*Anemone*), astilbed (*Astilbe*), kitseenelad (*Aruncus*), tsimitsifuugad (*Cimicifuga*), elulõngad (*Clematis*), ogaputked (*Eryngium*), hostad (*Hosta*), laikellukad (*Platycodon*), rodgersiad (*Rodgersia*) ja kullerkupud (*Trollius*).

Pikemaajalist, 3—5-aastast ettekasvatamist vajavatel taimedel on tähtis, et need kasvaksid kasvupeenral vahepealse ümberistutamisetä. Pikemaajalist ettekasvatamist vajavad peale enamiku sibullillede veel diktamnused (*Dictamnus*), eremuurused (*Eremurus*), adonised (*Adonis*), emajuured (*Gentiana*), helleboorused (*Helleborus*), päevaliiliad (*Hemerocallis*), inkarvillead (*Incarvillea*), iirised (*Iris*), liatrised (*Liatris*), pojengid (*Paeonia*) ja veratrumid (*Veratrum*).

Varjusallivad taimed istutatakse poolvarju lehe- ja turbamulla segusse. Niisugust ettekasvatamist vajavad maikellukesed (*Convallaria*), kuutõverohud (*Polygonatum*), uvulaariad (*Uvularia*), epimeediumid (*Epimedium*) ja sinililled (*Hepatica*).

VEGETATIIVNE PALJUNDAMINE

Paljundamine juurestiku jagamise teel. Enamikku püsililledest on võimalik paljundada juurestiku jagamise teel. Kõiki kevadel õitsevaid taimi on parem paljundada varasügisel — augusti lõpul ja septembri esimesel poolel.

Varasügisel paljundatakse adoniseid (*Adonis*), akakapsaid (*Ajuga*), kevadel õitsevaid ülaseid (*Anemone*), hanerohtu (*Arabis*), aubrieetsiaid (*Aubrietia*), bergeeniaid (*Bergenia*), varsakapju (*Caltha*), murtudsüdameid (*Dicentra*), kitsekakraid (*Doronicum*), priimulaid (*Primula*), mõõlu (*Geum*), hellebooruseid (*Helleborus*), kevadel õitsevaid flokse (*Phlox*), naistenõgeseid (*Stachys*), kullerkuppe (*Trollius*), iqihaljaid (*Vinca*), kannikesi (*Viola*) ja valdsteniaid (*Waldsteinia*).

Kevadel paljundatakse suvel ja sügisel õitsevaid taimi,

nagu astrid (*Aster*), välja arvatud varaõitsevad (*A. alpinus*), raudrohud (*Achillea*), jaapani ülane (*Anemone japonica*), karikakrad (*Anthemis*), kurekellad (*Aquilegia*), kellukad (*Campanula*), nelgid (*Dianthus*), heleeniumid (*Helenium*), päevaliiliad (*Hemerocallis*), hostad (*Hosta*), mertensiad (*Mertensia*), tähtpead (*Scabiosa*) jt.

Varjusallivaid taimi, nagu astilbed (*Astilbe*), sinililled (*Hepatica*), helleboorused (*Helleborus*), võib paljundada puhma jagamise teel kogu kasvuperioodi jooksul. Istutatud taimi kastetakse rohkesti.

Iiriseid (*Iris*) paljundatakse kohe pärast õitsemist.

Paljundamiseks kaevatakse kogu taim mullast välja ja tükeldatakse noa või terava labidaga selliselt, et igale tükile jääks vähemalt üks elujõuline kasvupung. Asjatult ei tohi juuri vigastada, eriti ettevaatlikult tuleb käsitseda lihavate juurtega taimi, nagu adoonised (*Adonis*), eremuurused (*Eremurus*), ogaputked (*Eryngium*), pojengid (*Paeonis*), rodgersiad (*Rodgersia*), ilurabarbrid (*Rheum*) ja teised taolised.

Paljundamine pistikutega. Rohtsete pistikutega võib püsililli paljundada kevadest varasügiseni. Pistikuteks lõigatakse noored haigusevabad kasvud ja neilt eemaldatakse õiepungad.

Pistikud asetatakse 2—3 sm paksusesse niiskesse liivakihi kasvumajja või sooja lavasse. Päikese eest varjutatakse neid kasvuhoones paberi või marliga, lavadel valgendatakse selleks aknad lubjaveega. Pistikuid peab sagedasti piserdama puhta veega.

Pistikutega on kerge paljundada hanerohte (*Arabis*), astreid (*Aster*), aubrieetsiaid (*Aubrietia*), jaanikakraid (*Chrysanthemum*), heleeniume (*Helenium*), päevalilli (*Helianthus*), helmikpööriseid (*Heuchera*), lupiine (*Lupinus*), flokse (*Phlox*), kivirikke (*Saxifraga*) ja kuldvitsu (*Solidago*).

Taimedel, millede kasvud on seest õõnsad, lõigatakse pistik tema hargnemise kohast koos väikese vanema varreosa või juuretükikesega. Selliselt paljundatakse näiteks kukekannuseid (*Delphinium*), murtudsüdameid (*Dicentra*), lupiine (*Lupinus*).

Paljundamine juurpistikutega. Juurpistikutega paljundatakse selliseid püsililli, millel on jämedad juured, nagu jaapani ülane (*Anemone japonica*), imikad (*Anchusa*), jumikad (*Centaurea*), mõned kellukad

(*Campanula*), merikapsad (*Crambe*), diktamnused (*Dictamnus*), mesiohakad (*Echinops*), ogaputked (*Eryngium*), maklaiad (*Maclaya*), mõned priimulad (*Primula*), idamagunad (*Papaver orientale*), floksid (*Phlox*), parkjuured (*Statice*) ja verbaskumid (*Verbascum*).

Juurpistikutega paljundamiseks kaevatakse taimed sügisel mullast välja ja viiakse keldrisse. Veebruaris-aprillis pestakse juured puhtaks ja nende küljest lõigatakse 5—8 sm pikkused tükid, kusjuures selle alumine ots lõigatakse viltuselt. Juurpistikud asetatakse 3—5 sm vahedega kompostmullaga täidetud kasti püsti ja nende ülemised otsad kaetakse 0,5—1,0 sm paksuselt mullaga. Kastid hoitakse ühtlaselt niiskena kasvumajas või lavas. 6—8 nädala pärast ajavad juurpistikud võsud välja.

Paljundamine juurevõsunditega. Taimi, millel kasvavad juurevõsundid, on lihtne paljundada. Juurevõsund lõigatakse emataime küljest ära ja kasvatatakse edasi paljunduspeenral. Nii paljundatakse maikellukeksi (*Convallaria*), maklaiad (*Maclaya*), kirburohte (*Polygonum*), kuutõverohte (*Polygonatum*), uvulaariaid (*Uvularia*), veratrumeid (*Veratrum*) jt.

Paljundamine võsunditega. Võsundeid kasvatavatel taimedel eraldatakse võsund emataime küljest ja istutatakse paljunduspeenrale või kohe päris kohale. Võsunditega paljundatakse akakapsaid (*Ajuga*), alpi astreid (*Aster alpinus*), merikanne (*Armeria*), kassikäppi (*Antennaria*), emajuuri (*Gentiana sino-ornata*), hunditubakaid (*Hieracium*), maranaid (*Potentilla*), madalaid liike lamavaid flokse (*Phlox reptans*) ja lõhnavaid kannikesi (*Viola odorata*).

Paljundamine võrsikutega. Võrsikutega paljundatakse neid taimi, millede paljundamine muul viisil on raskendatud. Selleks lõigatakse noaga emataime oks külje pealt kuni poole varre läbimõõduni läbi, siis painutatakse ta maha ja vigastatud koht kaetakse mullaga. Oks jääb emataime külge kuni vigastatud koha juurdumiseni. Sel viisil paljundatakse nelke (*Dianthus*) ja kipsililli (*Gypsophila*).

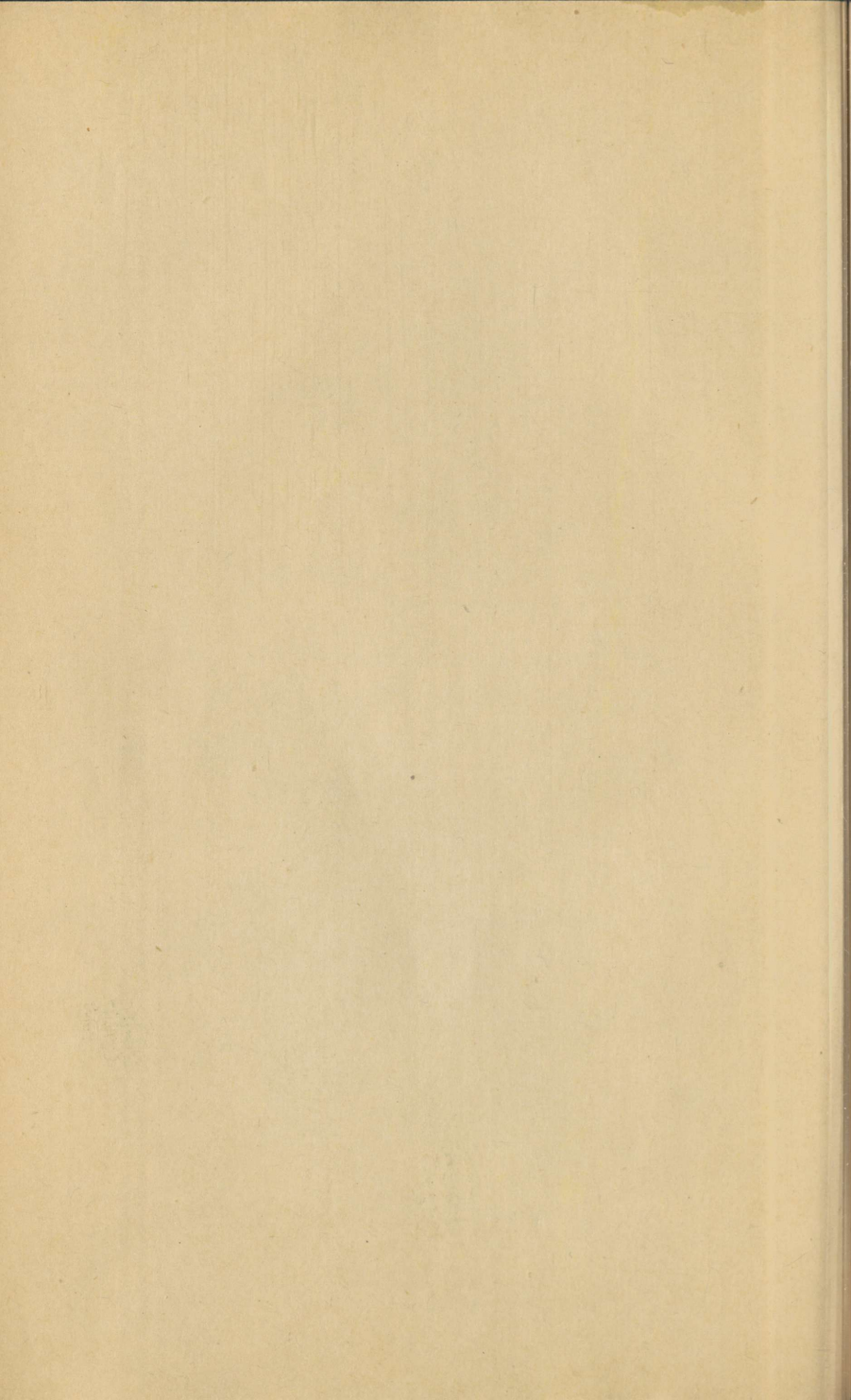
Paljundamine pookimisega. Pookimist kasutatakse ainult täidisõieliste kipsilillede (*Gypsophila paniculata* var. *fl. pl.*) ja suureõieliste elulõngade (*Clematis*) paljundamisel. Seemnetest paljundatud taime juure-

tükile poogitakse värskelt ajatatud taime varreosa, pookekoht seotakse kinni ning määratakse pookvahaga. Poolsoojas kasvuhuones kasvavad pookeosad kokku paari nädalaga.

Paljundamine tütarsibulatega. Peaaegu kõikide sibulaimede sibulate kõrvale kasvavad väikesed tütarsibulad, milledest kasvavad uued taimed. Tütarsibulatega paljundatakse sibulat (*Allium*), sügislille (*Colchicum*), krookust (*Crocus*), keisrikrooni (*Fritillaria*), lumikellukest (*Galanthus*), hüatsinti (*Hyacinthus*), märtsikellukest (*Leucojum*), liiliat (*Lilium*), kobarhüatsinti (*Muscari*), nartsissi (*Narcissus*), siniliiliat (*Scilla*) ja tulpi (*Tulipa*). Mõned liiliad, nagu *Lilium bulbiferum*, *L. tigrinum* ja *L. Sargantiae*, kasvatavad tütarsibulaid vartel lehtede kaenlas.

Kõrvaloleval värvilisel pildil on vaade õitsvate püsilillede aianurgale varasuvel. Ees keskel — hunditubakas (*Hieracium surantiacum*); ees paremal — madal, siniõieline akakapsas (*Ajuga reptans*); ees vasakul ja paremal — kollakasvalge tugevakasvuline kitseenelas (*Aruncus silvester*); kaugemal, põõsaste foonil — aedkurekellad (*Aquilegia Hybr.*) ja sinilillad siberi iirised (*Iris sibirica*), viimaste ees — varjusalliv kivirik (*Saxifraga umbrosa*).

PUSILILLEDE LIIGID JA SORDID

Tabelis on õitsemise aeg märgitud kuude numbritega. Kultuursortide õitsemise aeg on märgitud suhteliselt: v — varaõitsev, k — keskmine varajane ja h — hiljaõitsev.

Nimetus	Kõrgus sm	Õite värvus	Õitsemise aeg kuudes	Taimede vahekaugus sm	Kasvu-koht									Märkusi					
					Taimede arv 1 m ²	päikesepaistel	poolvarjus	täisvarjus	harilik aiamauld	kuiv muld	niiske muld	lubjarikas muld	kogu peenral		peenra esiaärel	kiviktaimlas	üksiktaimena	looduslikul alal	lõikelillena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Adoonised — Adonis																			
Amuuri adoonis — <i>A. Amurensis</i>	5	Kollane	IV—V	25	16	×	×		×			×		×	×				
Kevadine adoonis — <i>A. verhalis</i>	15	Kollane	V—VI	25	16	×	×		×			×		×	×				
Akakapsad — Ajuga																			
Roomav akakapsas — <i>A. reptans</i>	25	Sinine	V—VI	20	25	×	×		×					×	×				
Kirjuleheline akakapsas — <i>A. reptans var. multicoloris</i>	20	Lillakas- sinine	V—VI	20	25	×	×		×					×	×				Lehed kol- lase-, puna- se- ja pruu- nikirjud
Punaseleheline akakapsas — <i>A. reptans var. atropurpureus</i>	25	Lillakas- sinine	V—VI	20	25	×	×		×					×	×				Lehed pu- nakad

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Angervaksad — <i>Filipendula</i> Angerpist — <i>F. hexapetala</i>	60	Roosakasvalge	VI—VII	20	25	×			×	×		×		×				×	
Asparid — <i>Asparagus</i> Aspar — <i>A. officinalis</i>	150	—	—	50	4	×			×				×			×		×	Öied vähenähtavad
Astrid — <i>Aster</i> Belgia aster — <i>A. Novi-Belgii</i>	100— —150	Sirelililla, roosa, valge, sinine	IX—XI	60	3	×			×				×					×	
„Nancy Ballard“	100	Lillakasroosa	IX—X																
Inglise aster — <i>A. Novae-Angliae</i>	100— —180	Roosa, sinine, lilla, valge	IX—XI	60	3	×			×				×					×	
„Barr's Pink“	120	Roosakas- punane	IX—XI																
„Ryecroft Pink“ Kiirgaster — <i>A. amellus</i>	100 50— —60	Roosa Hele- sinine, roosa, lilla	IX—XI VIII—X	50	4	×			×	×			×					×	
Madalaster — <i>A. dumosus</i>	30— —40	Helelilla, valge	IX—XI	30	10	×			×					×	×			×	
„Snowsprite“ Mägiaster — <i>A. alpinus</i>	30 25	Valge Sinililla, valge	IX—XI VI—VII	20	25	×			×	×				×	×			×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<i>A. acris</i>	75	Sinililla	VIII—X	50	4	×			×				×				×	×	
Hübridaster — <i>A. hybridus luteus</i>	30— —35	Valkjas- kollane	VIII—IX	25	16	×			×				×	×			×	×	
Astilbed — <i>Astilbe</i> Aarendsi astilbe — <i>A. Arendsii</i>	50— —100	Valge, roosa, lillakas- roosa, punane	VII—VIII	50	4		×	×	×		×		×	×					×
„Ceres”	50	Lillakas- roosa																	
„Fanal”	40	Punane																	
„Hyacinth”	65	Lillakas- roosa																	
„Weisse Gloria”	50	Valge																	
„Ilse Haak”	60	Hele- roosa																	
Daaveti astilbe — <i>A. Davidii</i>	110	Lillakas- roosa	VIII—IX	50	4		×	×	×		×		×						×
Jaapani astilbe — <i>A. japonica</i>	40— —60	Roosa, valge	VII—VIII	50	4		×	×	×		×		×	×					×
„Elise Späth”	50	Valge																	
„Peach Blossom”	45	Lõhe- roosa																	
Korea astilbe — <i>A. Koreana</i>	40	Valge	VI—VII	40	6		×	×	×		×		×	×					×
Aubrieetsiad — <i>Aubrietia</i> Harilik aubrieetsia — <i>A. deltoidea</i>	10	Sinine, lillakas- sinine, roosa	V—VI	20	25	×			×	×		×		×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tauria aubrieetsia — <i>A. tauricola</i>	10	Lillakas- sinine	V—VI	20	25	×			×	×		×		×	×				
Bergeeniad — <i>Bergenia</i> (<i>Megasea</i>)																			
Südamelehine bergeenia — <i>B. ordifolia</i>	40	Roosa	IV—VI	30	10	×	×	×	×					×	×			×	
<i>B. crassifolia</i>	30	Roosa	V—VI	30	10	×	×	×	×					×	×			×	
Diktamnused — <i>Dictamnus</i> (Moosese põõsad) — Valge diktamnus — <i>D. albus</i>	75	Valge, roosa	V—VI	50	4	×	×		×					×					
Drüüased — <i>Dryas</i> Harilik drüüas — <i>D. octopetala</i>	8	Valge	V—VI	20	25	×			×						×	×			
Ebamagunad — <i>Meconopsis</i> <i>M. betonicaefolia</i>	120	Hele- sinine	VI—VII	30	10		×	×	×					×				×	
Elulõngad — <i>Clematis</i> Püstine elulõng — <i>C. recta</i>	75	Valge	VI—VIII	50	4	×	×		×				×	×				×	×
Emajuured — <i>Gentiana</i> Varretu emajuur — <i>G. acaulis</i>	10	Tume- sinine	VII—IX	20	25	×			×						×	×			
Kollane emajuur — <i>G. lutea</i>	40	Kollane	VII—VIII	30	10	×			×					×	×				
Sügisene emajuur — <i>G. septemfida</i>	20	Tume- sinine	VII—IX	20	25	×			×						×	×			
Epimeediumid — <i>Epimedium</i> Alpi epimeedium — <i>E. alpinum</i>	20— —25	Roosa valgega	V	20	25		×	×	×						×	×		×	

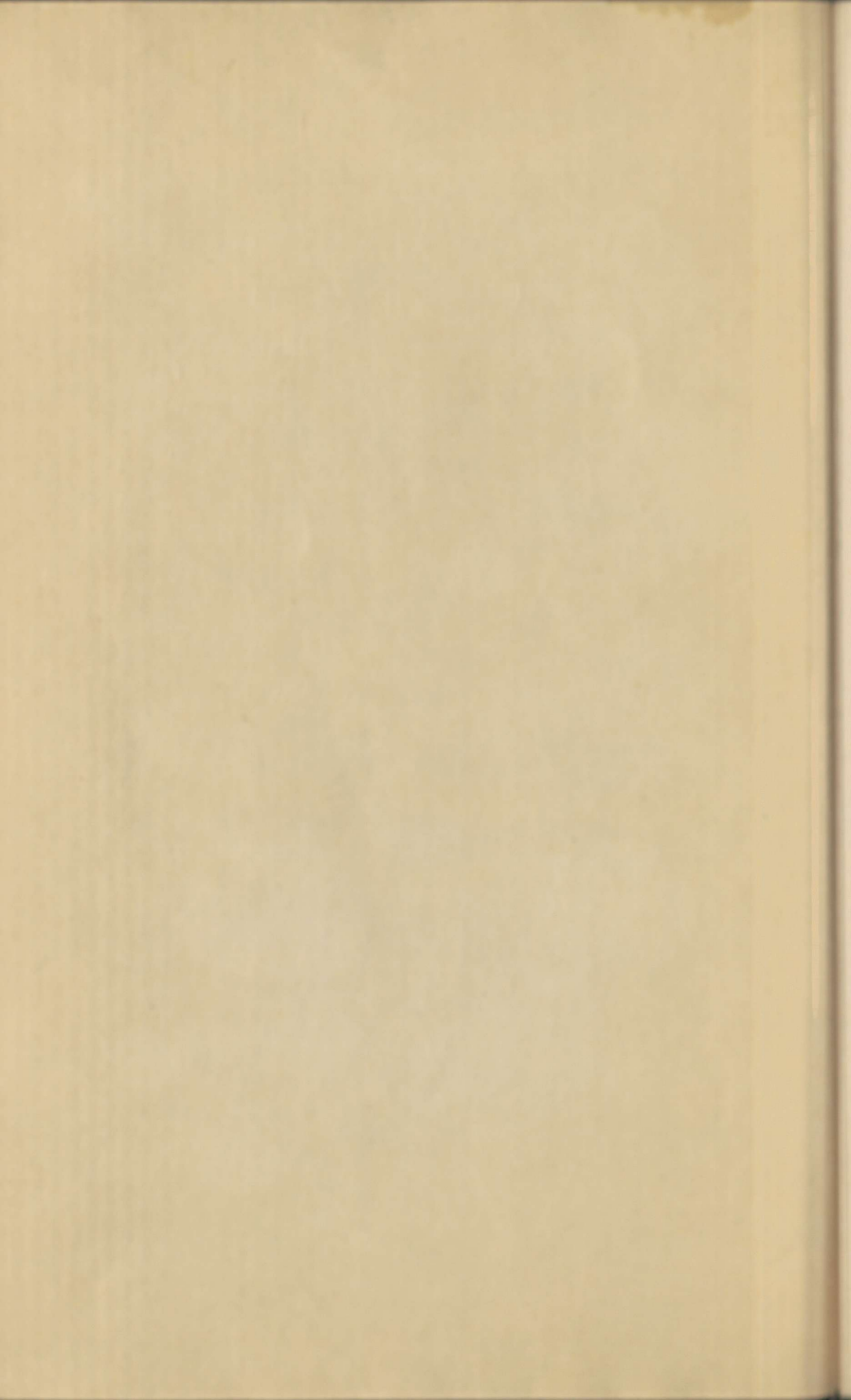
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Eremuurused — <i>Eremurus</i>																			
<i>E. robustus</i>	200	Valge	VII—VIII	100	1	×			×	×			×				×		
Galeegad — <i>Galega</i>																			
Harilik galeega — <i>G. officinalis</i>	140	Roosa	VI	50	4	×			×				×					×	
Floksid — (leeklilled) — <i>Phlox</i>																			
Aarendsi floks — <i>P. Arendsii</i>	40— —50	Roosa, valge, sinine	VI	30	10	×			×				×	×					
Aedfloksid — <i>P. paniculata</i>	50— —120	Valge, roosa, punane, sinine	VI—X	40	6	×	×		×				×					×	Lõhnav
a) Valged:																			
„Buchner“	75	Valge	k																
„Josephine Gerberau“	70	Valge, karmiinse silмага	v																
„Maria Nagibina“	65	Valge, roosakas- lillade joontega	k																
„Mia Ruys“	50	Valge	v																
„Markovi seemik“	100	Valge	k																
„Sever“	80	Valge	k																
„Schneepyramide“	90	Valge	k																

	7	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
„Lofna“	55	Hele lillakas- roosa		k																
„Lückenbuser“	90	Roosa, silm karmiin- punane		k																
„Mariæ Feodorovna“	90	Tume- roosa, silm tumedam		h																
„Markovi hübriid“	75	Tume- roosa; tumeda silмага		k																
„Moskvalanna“	55	Lillakas- roosa		v																
„Mälestus Jermolovale“	80	Tume lõhe- roosa		k																
„Nicola Flammel“	85	Roosa		h																
„Marioni seemik“	85	Roosa, silm tumedam		k																
„Thor“	100	Lõhe- roosa, silm karmiin- punane		h																

Kõrvaloleval värvilisel pildil on aedfioksid (*Phlox paniculata*).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
"Tenor"	80	Tume-roosa	v																
c) Punased: "Briljant"	70	Punane, keskelt tumedam	k																
"Camillo Schneider"	80	Hele lõhe-punane	k																
"Coquelicot"	80	Tulipunane	k																
"Hindenburg"	75	Lillakas-punane	k																
"Leo Schlageter"	80	Punane	k																
"Lucas Schwinghammer"	75	Punane	v																
"Pluton"	75	Hele lõhe-punane	v																
"Prof. Went"	70	Karmiinpunane	h																
"Bedinghausi seemik"	90	Tume lillakas-punane	k																
"Septemberglut"	65	Punane, silm tume	h																
d) Sinised ja lillad: "Aafrika"	100	Hele sinililla, silm punakas	h																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
„Iris“	80	Sinililla, silm kar- miinne	k																
„La Mahdi“	85	Tume sinililla	k																
„Lord Raleigh“	65	Roosa- kaslilla, karmiinne silm	k																
„Mrs. E. Prichard“	80	Hele sinililla	k																
„Mrs. Milly von Hoboken“	80	Hele lillakas- roosa	k																
„Othello“	65	Lilla, punaka silmaga	h																
„Rayonante“	65	Hele- lilla, punakas- lilla silmaga	k																
„Reichsgraf von Hochberg“	105	Tume punakas- lilla	v																
„Sindbad“	40	Hele- sinine, punase silmaga	k																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
„William Kesselring“	100	Sinililla, suure valge silmaga	h																
Kanada kääbusfloks — <i>P. divaricata</i> (<i>P. canadensis</i>)	30	Helesinine	V—VI	20	25	×		×					×	×					×
Padjandfloks — <i>P. subulata</i>	10— 25	Punane, roosa, sinine, valge	V—VII	20	25	×		×	×		×		×	×					
<i>P. subulata</i> var. <i>atropurpurea</i>	15	Karmiinpunane	V—VI																
„Brightness“	15	Roosa	V—VII																
„Maischnee“	15	Valge	V—VI																
„Põhjatar“	10	Valge	V—VII																
„Silver Blaze“	15	Lillakasvalge	V—VII																
„G. F. Wilson“	18	Helesinine	V—VII																
<i>P. amoena</i>	15	Roosakas-punane	V—VII	20	25	×		×	×		×		×	×					
<i>P. reptans</i>	18	Punakas-roosa	V—VI	20	25	×		×	×		×			×					
Hanerohud (araabised) — <i>Arabis</i>																			
Alpi hanerohi — <i>A. alpina</i>	20	Valge, roosa	V—VI	25	16	×		×	×		×		×	×				×	
Valge hanerohi — <i>A. albida</i> var. <i>fl. pl.</i>	20	Valge	V—VI	25	16	×		×	×		×		×	×					×

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Heleeniumid — <i>Helenium</i>																			
Sügishelleenium — <i>H. autumnale</i>	160	Kollane	VIII—X	40	6	×		×					×						×
<i>H. autumnale</i> var. <i>praecox</i>	130	Hele- pruun	VIII—X	40	6	×		×					×						×
Huupesi heleenium — <i>H. Hoopesii</i>	75	Oranz	VI—VII	30	10	×		×					×						×
Helleboorused — <i>Helleborus</i>																			
Must helleboorus — <i>H. niger</i>	20	Valge	IV—V	25	16		×	×	×			×	×	×	×			×	×
Purpurpunane helleboorus — <i>H. purpureus</i>	30	Lillakas- punane	IV—V	30	10		×	×	×			×	×	×	×			×	×
Helmikpöörised — <i>Heuchera</i>																			
Ameerika helmikpööris — <i>H. americana</i>	70	Punane	VI—VIII	20	25		×	×	×				×	×					×
<i>H. brizoides</i>	50	Roosa	VI—VIII	20	25		×	×	×				×	×					×
„Convallaria nivea”	50	Valge																	
Veripunane helmikpööris — <i>H. sanguinea</i>	40— —60	Punane, roosa	VI—VIII	20	25		×	×	×				×	×					×
Hostad (funkiad) — <i>Hosta (Funkia)</i>																			
Jaapani hosta — <i>H. japonica</i>	55	Helelilla	VII—VIII	40	6		×	×	×				×		×				×
<i>H. japonica</i> var. <i>albimarginata</i>	50	Helelilla	VII—VIII	40	6		×	×	×				×		×				×
<i>H. japonica</i> var. <i>lutescens</i>	40	Helelilla	VII—VIII	40	6		×	×	×				×		×				×
Siiboldi hosta — <i>H. Sieboldiana</i>	80	Lillakas- sinine	VII—VIII	60	3		×	×	×				×		×				×

Lehtede
ääred
valged
Lehtede
ääred
kollased

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
"Bridesmaid"	55	Valge, lillakas-roosa varjundiga	k																
"Cardinal"	90	Purpurpruun halliga	k																
"Caprice"	40	Keskmine lilla	k																
"Corrida"	50	Helesinine	k																
"Empress of India"	70	Hele lillakas-sinine	k																Lõhnav
"Florentiana"	70	Valge	k																
"Gajus"	70	Valkjaskollane lillakaspruuniga	v																
"His Majesty"	60	Helelilla	k																
"Kochii"	40	Tumelilla	v																
"L'Ivorine"	60	Valge	k																
"Mad. Chereaux"	70	Valge, sinise äärega	k																
"Magnet"	70	Helelilla kollasega	k																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kääbusiiris — <i>I. pumila</i>	20	Valge, sinine, lilla, kollane	V—VI	25	16	×			×	×				×	×				
Siberi iiris — <i>I. sibirica</i>	80	Hele- sinine	VI—VII	60	3	×			×		×		×			×	×	×	
<i>I. sibirica</i> var. <i>alba</i>	80	Valge	VI—VII	60	3	×			×		×		×			×	×	×	
<i>I. graminea</i>	40	Lilla	VII	40	6	×			×	×			×	×					
Imikad — <i>Anchusa</i>																			
Itaalia imikas — <i>A. italica</i>	120— —150	Sinine	VII—IX	50	4	×			×				×					×	
Lõosilmaõieline imikas — <i>A. myosotidiflora</i>	40	Sinine	V—VII	30	10		×		×		×		×					×	
Inkarvillead — <i>Inkarvillea</i>																			
Delavai inkarvillea — <i>I. Delavai</i>	40	Roosa	VI—VII	25	16	×			×				×	×			×		
Suureõieline inkarvillea — <i>I. grandiflora</i>	40	Roosa	VI—VIII	25	16	×			×				×	×			×		
Jaanikakrad — <i>Chrysanthemum</i>																			
Harilik jaanikakar — <i>C. Leucanthemum</i>	80	Valge	VII—IX	50	4	×			×				×				×	×	
Suur jaanikakar — <i>C. maximum</i>	80	Valge	VII—IX	50	4	×			×				×					×	
Roosa jaanikakar — <i>C. roseum</i> (<i>Pyrethrum roseum</i>)	60— —80	Roosa, punane, valge	VI—VIII	30	10	×			×				×					×	
Jumikad — <i>Centaurea</i>																			
Mägijumikas (rukkilill) — <i>C. montana</i>	60	Sinine	VI—VIII	40	6	×	×		×	×		×	×				×	×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Väävelkollane jumikas — <i>C. sulphureum</i>	30— —40	Hele- kollane	VI—VIII	40	6	×			×	×		×		×	×			×	Lehed hallid
Jänesekäpad — <i>Leontopodium</i>																			
Alpi jänesekäpp — <i>L. alpinum</i>	25	Kollakas- hall	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Siberi jänesekäpp — <i>L. sibiricum</i>	20	Hall	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Kadakkaerad — <i>Cerastium</i>																			
Biibersteini kadakkaer — <i>C. Biebersteini</i>	25	Valge	VI—VII	20	25	×				×		×		×	×				
Karvane kadakkaer, püstjas vorm — <i>C. tomentosum</i> var. <i>columnae</i>	20	Valge	VI—VIII	20	25	×				×		×		×	×				
Kannikesed — <i>Viola</i>																			
Altai kannike — <i>V. altaica</i>	12	Sinine, lilla, kollane	IV—V	20	25	×				×				×	×			×	
Lõhnav kannike — <i>V. odorata</i>	6	Lilla	V—VI	15	50		×	×	×					×	×			×	
Sarvkannike — <i>V. cornuta</i>	15	Lilla, sinine, valge, kollane, oranž	V—X	20	25	×	×	×	×					×	×			×	
Karikakrad — <i>Anthemis</i>																			
Värvi karikakar — <i>A. tinctoria</i>	75	Kuld- kollane	VII—X	30	10	×				×	×		×	×				×	×
Karukellad — <i>Pulsatilla</i>																			
Aaskarukell — <i>P. pratensis</i>	20	Lilla	IV—V	20	25	×				×	×		×	×	×			×	×

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kassikäpad -- <i>Antennaria</i>																			
Alpi kassikäpp -- <i>A. alpina</i>	15	Hall	VI—VII	15	50	×				×		×		×	×		×		
Harilik kassikäpp -- <i>A. dioica</i>	10— —12	Valge, roosa, punane	VI—VII	15	50	×				×		×		×	×		×		
Kassinaerid -- <i>Malva</i>																			
Muskus-kassinaeris -- <i>M. moschata</i>	60	Roosa	VI—VII	50	4	×	×		×			×							
Keelikrohud -- <i>Carlina</i>																			
Akantuselehine keelikrohi -- <i>C. acanthifolia</i>	75	Kollakas- valge	VIII	50	4	×			×	×		×	×	×		×	×		
Varretu keelikrohi -- <i>C. acaulis</i>	10— —15	Kollakas- valge	VI—VII	30	10	×			×			×		×	×		×		
Kellukad -- <i>Campanula</i>																			
Karpaatia kellukas -- <i>C. carpatica</i>	25	Sinine, valge	VI—IX	25	16	×			×	×		×		×	×			×	
Kerakellukas -- <i>C. glomerata</i>	40	Tume- lilla	VI—VII	25	16	×	×		×			×	×						
Madal kerakellukas -- <i>C. glomerata</i> var. <i>acaulis</i>	20	Tume- lilla	VI—VII	20	25	×	×		×				×	×					
Laialehine kellukas -- <i>C. latifolia</i>	90	Lilla	VI—VII	40	6		×		×			×					×		
Sesilli kellukas -- <i>C. Cecilli</i>	12	Sinine, valge	VI—VIII	15	50	×			×	×		×		×	×				
Suureõieline kellukas (kure- katel) -- <i>C. persicifolia</i>	70	Sinine, valge	VI—VIII	30	10	×	×		×			×					×	×	
Umarlehine kellukas -- <i>C. rotundifolia</i>	25— —30	Sinine	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×		×		
Pisikellukas -- <i>C. pusilla</i>	15	Hele- sinine	VI—VIII	15	50	×			×	×		×		×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kevadikud — <i>Draba</i>																			
Roomav kevadik — <i>D. repens</i>	10	Kollane	V—VI	20	25	×			×	×	×	×							
Kilbirohud — <i>Alyssum</i>																			
Aedkilbirohi — <i>A. saxatile</i>	30	Kollane	V—VI	25	16	×			×	×	×	×							
Hõbedane kilbirohi — <i>A. argenteum</i>	40	Kuld- kollane	VI—VIII	25	16	×			×	×	×	×							Lehed hõbehallid
Kipsililled — <i>Gypsophila</i>																			
Pöörisõisikuline kipsilill — <i>G. paniculata</i>	80	Valge	VII—IX	50	4	×			×	×		×							×
<i>G. paniculata</i> var. <i>fl. pl.</i>	80	Valge																	
Roomav kipsilill — <i>G. repens</i>	10— —12	Valge, roosa	VI—IX	30	10	×			×	×			×	×					
Kitseenelad — <i>Aruncus</i>																			
Kitseenelas — <i>A. silvester</i>	150	Kolla- kas- valge	VI—VII	100	1		×	×	×		×	×				×	×	×	
Kitsekakrad — <i>Doronicum</i>																			
Kaukaasia kitsekakar — <i>D. caucasicum</i>	40	Kollane	V—VI	25	16	×	×		×			×							×
Suur kaukaasia kitsekakar — <i>D. caucasicum</i> var. <i>magnificum</i>	50	Kollane	V—VI	30	10	×	×		×			×							×
<i>D. plantagineum</i> var. <i>excelsum</i>	80	Kollane	V—VI	30	10	×	×		×			×							×
Kivirikud — <i>Saxifraga</i>																			
A. Pehmed, samblataolise le- hestikuga:																			
Aarendsi kivirik — <i>S. Arendsij</i>	20	Valge, roosa, punane	VI—VII	20	25	×	×		×	×		×		×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<i>S. caespitosa</i>	20	Roosa, valge, punane	V—VI	20	25	×	×		×	×		×		×	×				
B. Kõvalehised lupjanõristavad kivirikud:																			
<i>S. Aizoon</i>	20	Valge, roosa, kollane	VI—VII	20	25	×	×		×	×		×		×	×				
<i>S. cotyledon var. pyramidalis</i>	60	Valge	VII—VIII	15	50	×			×	×		×		×	×		×	×	
C. Laialehised varjutaimed:																			
<i>S. geum</i>	15	Roosakasvalge	VI—VII	15	50	×	×		×	×		×		×	×				
Umarlehine kivirik — <i>S. rotundifolia</i>	50	Valge	VI—VII	20	25		×	×	×		×			×	×		×		
<i>S. umbrosa</i>	30	Roosakasvalge	VI—VII	20	25		×	×	×		×			×	×		×		
Knifoofiad — <i>Kniphofia</i> (<i>Tritoma</i>)																			
<i>K. uvaria</i>	100	Oranž, punane, kollane	VII—IX	60	3	×	×		×			×				×		×	
Kobarpead — <i>Ligularia</i> (<i>Senecio</i>)																			
Kiitši kobarpea — <i>L. Vietehiana</i>	150	Kollane	VIII—IX	60	3		×		×		×		×			×		×	
Wilsoni kobarpea — <i>L. Wilsoniana</i>	125	Kuld-kollane	VIII—IX	60	3		×		×		×		×			×		×	
<i>L. clivorum</i>	80	Oranž	VIII—IX	50	4		×		×		×		×			×		×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kopsurohud — <i>Pulmonaria</i>																			
Punane kopsurohi — <i>P. rubra</i>	30	Hele- punane	IV—VI	20	25		×	×	×		×	×		×	×			×	
Koreopsised — <i>Coreopsis</i>																			
Suureõieline koreopsis — <i>C. grandiflora</i>	50	Kollane	VII—VIII	25	16	×	×		×			×	×					×	×
Krutsianellad — <i>Crucianella</i>																			
(<i>Asperula</i>)	25—																		
<i>C. stylosa</i>	—40	Roosa	VI—VIII	20	25	×			×	×				×	×			×	
Kukeharjad — <i>Sedum</i>																			
<i>S. Aizoon</i>	15	Kollane	VII—VIII	20	25	×				×		×		×	×			×	
<i>S. comtocladum variegatum</i>	20	Kollane	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Eversi kukehari — <i>S. Ewersii</i>	12	Roosa- kas- lilla	VII—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Hübriidne kukehari — <i>S. hybridum</i>	20	Kollane	VII—VIII	25	16	×			×	×		×		×	×			×	
Kamtsätka kukehari — <i>S. kamtschaticum</i>	15	Kollane	VI—VII	25	16	×			×	×		×		×	×			×	
Maksimovitsi kukehari — <i>S. Maximowiczii</i>	40	Kollane	VII—IX	20	25	×			×	×		×		×	×			×	
Suur kukehari — <i>S. maximum</i>	45	Roosa- kas- valge	VII—VIII	30	10	×			×	×		×		×	×			×	
Middendorfi kukehari — <i>S. Middendorffianum</i>	25	Kollane	VII—VIII	25	16	×			×	×		×		×	×			×	
Pööratudlehine kukehari — <i>S. reflexum</i>	15	Kollane	VII—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×			×	
Semenovi kukehari — <i>S. Semenowii</i>	50	Oranž- punane	VII—IX	30	10	×			×	×		×	×	×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Siiboldi kukehari — <i>S. Sieboldii</i>	15	Lillakas- roosa	IX—X	20	25	×			×	×		×		×	×				Vajab talve- katet
Peegelduv kukehari — <i>S. spectabile</i> „Brillant“	35	Roosa	VIII—IX	25	16	×	×		×					×	×				
Kahtlane kukehari — <i>S. spurium</i>	15	Hele- roosa	VII—VIII	25	16	×	×	×	×	×		×		×	×		×		
<i>S. spurium f. album</i>	15	Valge																	
<i>S. spurium f. roseum</i>	15	Tume- roosa																	
<i>S. spurium</i> „Purpurteppich“	12	Punane																	Lehed punased
Stefani kukehari — <i>S. Stephania</i>	30	Oranž	V—VI	25	16	×			×	×		×		×	×				
Kukekannused — <i>Delphinium</i>																			
Aedkukekannus — <i>D. cultorum hybr.</i>	150— —250	Sinine, lilla, sireli- roosa, valge	VI—VIII	75- 100	2-1	×			×			×						×	
Hiina kukekannus — <i>D. chinense</i>	60	Hele- sinine, valge	VI—VIII	50	4	×	×		×			×						×	
„Blauer Zwerg“	40	Sinine	VI—VIII	30	10	×			×					×	×				
Kukesabad — <i>Lythrum</i> Kukesaba — <i>Lythrum</i> <i>salicaria</i>	80	Lillakas- punane	VI—VIII	30	10	×	×		×		×	×		×			×	×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kuldkannid — <i>Helianthemum</i>																			
Harilik kuldkann — <i>H. chamaecistus</i>	20	Kollane	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Aedkuldkann — <i>H. mutabile</i>	25	Kollane, roosa, oranž	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Kuldvitsad — <i>Solidago</i>																			
Kanada kuldvits — <i>S. canadensis</i>	160	Kollane	VIII—X	50	4	×	×		×				×						
Hübriidne kuldvits — <i>S. hybrida</i>																			
„Frühgold“	60	Kollane	VIII—IX	40	6	×	×		×				×						×
„Spätgold“	70	Kollane	IX—X	40	6	×	×		×				×						×
„Goldstrahl“	80	Kollane	VIII—IX	40	6	×	×		×				×						×
Harilik kuldvits — <i>S. virgaurea</i>	90	Kollane	VIII—IX	60	3	×	×		×				×						×
Kullerkupud — <i>Trollius</i>																			
Aasia kullerkupp — <i>T. asiaticus</i>	50	Oranž	VI—VII	40	6	×	×		×		×		×						×
Altai kullerkupp — <i>T. altaicus</i>	45	Oranž	VI—VII	40	6	×	×		×		×		×						×
Euroopa kullerkupp — <i>T. europaeus</i>	50	Hele- kollane	V—VII	40	6	×	×		×		×		×				×	×	
Ledebuuri kullerkupp — <i>T. Ledebouri</i>	80	Oranž	VII—VIII	30	10	×	×		×		×		×						×
<i>T. patulus</i>	60	Hele- oranž	V—VI	40	6	×	×		×		×		×						×
Kuningakepid — <i>Oenothera</i>																			
Missuuri kuningakepp — <i>O. missouriensis</i>	20	Kollane	VI—IX	25	16	×			×					×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tanguutia kuningakepp — <i>O. tangutica</i> <i>O. fructicosa</i>	70 25	Kollane Hele- kollane	VII—VIII VI—X	25 25	16 16	×			×				×	×					
Kurekellad — <i>Aquilegia</i> Harilik kurekell — <i>A. vulgaris</i>	60— —80	Lilla, sinine, valge, roosa	VI—VII	50	4	×	×		×		×							×	×
Kollane kurekell — <i>A. chrysantha</i>	70— —75	Kollane	VI—VII	50	4	×	×		×				×						×
Sinine kurekell — <i>A. coerulea</i>	70	Sinine, valge	VI—VII	50	4	×	×		×				×						×
Aedkurekell — <i>A. hybrida</i>	70— —75	Sinine, punane, roosa, kollane, valge	VI—VII	50	4	×	×		×				×						×
Kureläätsed — <i>Orobus (Lathy-</i> <i>rus)</i>																			
Kevadine kurelääts — <i>O. vernus</i>	30	Purpur- punane	V—VI	20	25			×	×	×				×	×				
Kurerehad — <i>Geranium</i> Ibeeria kurereha — <i>G. ibericum</i>	40	Helelilla	VI	25	16	×			×					×					
Verevpunane kurereha — <i>G. sanguineum</i>	30	Purpur- punane	VI—IX	20	25	×			×					×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kuutõverohud — <i>Polygonatum</i>																			
Paljuõieline kuutõverohi — <i>P. multiflorum</i>	40	Valge	VI—VII	20	25		×	×	×		×		×		×		×		
Käbiheinad — <i>Prunella</i>																			
Suureõieline käbihein — <i>P. grandiflora</i>	30	Sinililla	VI—VIII	30	10	×	×		×					×	×		×		
Käokannid — <i>Lychnis</i>																			
Arkvraiti käokann — <i>L. Arkwrightii</i>	30	Tulipunane	VI—VIII	25	16	×			×					×	×				
Jupiteri käokann — <i>L. floss-Jovis</i>	30— 50	Roosa, valge	VI—VII	26	16	×			×					×	×		×		
Loitev käokann — <i>L. chalcedonica</i>	100	Tulipunane	VI—VIII	25	16	×			×				×						
Käokingad — <i>Aconitum</i>																			
Sinine käoking — <i>A. napellus</i>	150	Sinine, valge	VII—IX	50	4	×	×		×		×		×						×
Wilsoni käoking — <i>A. Fischeri</i> var. <i>Wilsonii</i>	150— 200	Helesinine	VIII—IX	50	4	×	×		×		×		×						×
Laikellukad — <i>Platycodon</i>																			
Suureõieline laikellukas — <i>P. grandiflorum</i>	60	Violet	VII—VIII	25	16	×	×		×				×	×	×				
Liatriised — <i>Liatris</i>																			
Pööriseline liatriis — <i>L. spicata</i>	40	Punakas- lilla	VII—IX	25	16	×			×					×	×				×
Liivateed — <i>Thymus</i>																			
Harilik liivatee — <i>T. serpyllum</i>	15	Roosa	VII—VIII	10	100	×				×		×		×	×				
<i>T. serpyllum</i> var. <i>albus</i>	10	Valge	VI—VII	10	100	×				×		×		×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<i>T. serpyllum</i> var. <i>collinus</i>	10	Roosakaslilla	VII—VIII	10	100	×			×		×		×	×					
<i>T. lanuginosus</i>	10	Roosakaslilla	VII—VIII	10	100	×			×		×		×	×					
Linad — <i>Linum</i>																			
Kollane lina — <i>L. flarum</i>	30	Kollane	VI—VIII	25	16	×			×					×	×				
Püsiyklina — <i>L. perenne</i>	50	Helesinine	VI—IX	25	16	×			×				×	×				×	
Lupiinid (Hundioad) — <i>Lupinus</i>																			
Hulgaõieline lupiin — <i>L. polyphyllus</i>	110	Sinine, roosa, valge	VI—VII	50	4	×	×		×	×		×	×					×	×
Russeli lupiin — <i>L. Russelii</i> hybr.	100	Sinine, lilla, roosa, punane, oranž, kollane, valge	VI—VII	50	4	×	×		×	×		×	×						×
Lõokannused — <i>Corydalis</i>																			
Kollane lõokannus — <i>C. lutea</i>	30	Kollane	VI—IX	20	25		×	×	×	×				×	×			×	
Noobel lõokannus — <i>C. nobilis</i>	30	Kollane	VI	20	25		×	×	×	×				×	×				
Magunad — <i>Papaver</i>																			
Alpi magun — <i>P. alpinum</i>	20	Valge, roosa	V—VIII	25	16	×			×	×				×	×				
Idamagun — <i>P. orientale</i>	90	Tulipunane	VI—VII	50	4	×			×	×			×						
Katteleheline magun — <i>P. bracteatum</i>	80	Tumepunane	VI—VII	50	4	×			×	×			×						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Siberi magun — <i>P. nudicaule</i>	40	Valge, oranž, kollane, tuli-punane	V—IX	30	10	×			×					×	×			×	
Maikellukesed — <i>Convallaria</i> Harilik maikellukas (Piibeleht) — <i>C. majalis</i>	20	Valge	V—VI	15	50		×	×	×					×	×			×	×
Mailased — <i>Veronica</i> Hall mailane — <i>V. incana</i> Lamav mailane — <i>V. prostrata</i>	30 10— —12	Sinine Sinine, valge	VII—VIII VI	25 25	16 16	×			×	×		×		×	×				
Pikaleheline mailane — <i>V. longifolia</i>	80	Sinine	VI—VIII	30	10	×			×				×					×	
Kassisaba — <i>V. spicata</i> <i>V. spicata</i> var. <i>alpina</i>	40 25	Sinine Tume- sinine	VII—IX VII—VIII	25 25	16 16	×			×	×		×		×	×			×	×
Laialeheline mailane — <i>V. teucrium</i> „Shirley Blue”	25 20	Sinine Puhas sinine	VI—VIII VI—VII	25	16	×			×	×		×		×	×			×	
Maklaid (sulgmagunad) — <i>Maclaya</i> (<i>Bocconia</i>) Jaapani maklaia — <i>M. cordata</i> (<i>Bocconi japonica</i>)	180— —250	Kollak- kasvalge	VII	100	1	×	×	×	×				×					×	
Maranad — <i>Potentilla</i> Nepali maran — <i>P. nepalensis</i> „Miss Willmott”	60 25	Punane Löhe- roosa	VI—VII VI—IX	25 25	16 16	×	×		×				×	×					

Lehestik
hall

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Merikannid — <i>Armeria</i>																			
Alpi merikann — <i>A. alpina</i>	20	Lillakas-roosa, valge	VI—VIII	15	50	×			×	×		×		×	×				
Merikann — <i>A. maritima</i>	35	Lillakas-roosa	VI—VIII	15	50	×			×	×		×		×	×				
Merikapsad — <i>Crambe</i>																			
Merikapsas — <i>C. maritima</i>	20	Valge	VII	100	1	×	×		×			×	×				×	×	Lehed hallid
Südamekujuliste lehtedega merikapsas — <i>C. cordifolia</i>	150	Valge	VII	125	0,8	×	×		×			×	×				×	×	
Mertensiad — <i>Mertensia</i>																			
Priimulataoline mertensia — <i>M. primuloides</i>	15	Sinine	VI—VII	20	25		×	×	×					×	×			×	
Siberi mertensia — <i>M. sibirica</i>	60	Sinine	VI—VII	40	6		×	×	×				×					×	
Mesiohakad — <i>Echinops</i>																			
Harilik mesiohakas — <i>E. Ritro</i>	120	Sinakas-hall	VII—IX	50	4	×	×	×	×			×	×				×		×
Metsvitsad — <i>Lysimachia</i>																			
Roomav metsvits — <i>L. nummularia</i>	5	Kollane	VI—VIII	20	25	×	×		×					×	×			×	
Täpiline metsvits — <i>L. punctata</i>	60	Kollane	VI—VIII	30	10		×	×	×			×		×				×	
Monardad — <i>Monarda</i>																			
Aedmonarda — <i>M. didyma</i>	60—90	Punane, roosa	VII—VIII	30	10	×	×		×					×				×	×
Murtudsüdamed — <i>Dicentra</i> (<i>Dielyctra</i>)																			
<i>D. spectabilis</i>	70	Roosa	V—VI	40	6	×	×		×					×					×
<i>D. exima</i>	25	Roosa	V—VII	30	10	×	×		×					×	×				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Mõrsjalilled — <i>Gaillardia</i> Suureõieline mõrsjalill — <i>G. grandiflora</i>	60	Kollane pruuni- kaspuna- sega	VI—IX	30	10	×			×				×	×					×
„Gnom“	25	„	VI—VIII																
Mõõlad — <i>Geum</i> Borisi mõõl — <i>G. Borisii</i>	40	Tuli- punane	V—VI	25	16	×	×		×					×	×				×
Tšiili mõõl — <i>G. chiloensis</i> (<i>G. coccineum</i>)	40	Punane, kollane, oranž	VI—IX	25	16	×	×		×					×	×				×
Nelgid — <i>Dianthus</i> Alpi nelk — <i>D. alpinus</i>	20	Valge	VI—VIII	20	25	×			×	×			×	×	×				×
Hallnelk — <i>D. caesius</i>	20	Lillakas- roosa	VI—IX	20	25	×			×	×			×	×	×				×
<i>D. caesius</i> var. <i>fl. pl.</i>	20	Lillakas- roosa, valge	VI—IX																
Nurmenelk — <i>D. deltoides</i>	25	Roosa- kas- punane	VI—VIII	20	25	×			×	×			×	×	×			×	
Sulgnelk — <i>D. plumarius</i>	30	Roosa, valge, punane	VI—VII	25	16	×			×	×			×	×	×				×
<i>D. superbus</i>	30	Roosa	VI—VII	25	16	×			×	×			×	×	×				
Knapi nelk — <i>D. Knappii</i>	40	Kollane	VII—VIII	25	16	×			×	×			×	×	×				
<i>D. arenarius</i>	12	Valge	VII—IX	20	25	×			×	×			×	×	×			×	×
Allvoodi nelk — <i>D. Allwoodii</i>	40	Roosa, punane	VII—VIII	25	16	×			×	×			×	×	×				×

Lõhnav

„

Täidisõie-
line, lõhnav

Lõhnav

„

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Nepeetad — <i>Nepeta</i>																			
<i>N. grandiflora</i>	50	Sinine	VI—VII	30	10	×			×	×		×		×					
<i>N. Mussinii</i>	25	Lilla	VI—VIII	20	25	×			×	×		×		×	×				
Naistenõgesed — <i>Stachys</i> (<i>Betonica</i>)																			
Suureõieline naistenõges — <i>S. grandiflora</i>	30	Purpur- lilla	V—VI	25	16	×			×	×				×					
Vilne naistenõges — <i>S. lanata</i>	60	Roosa	VI—VIII	25	16	×			×	×				×	×				
Ogaputked — <i>Eryngium</i>																			
Alpi ogaputk — <i>E. alpinum</i>	60	Teras- sinine	VI—IX	50	4	×	×		×	×		×	×					×	
Harilik ogaputk — <i>E. planum</i>	80	Sinakas- hall	VI—IX	50	4	×	×		×	×		×	×					×	
Parkjuured — <i>Statice</i>																			
Laialehine parkjuur — <i>S. latifolia</i>	45	Sinililla	VII—IX	30	10	×			×	×		×	×	×	×			×	
Tatari parkjuur — <i>S. tatarica</i>	50	Sinililla	VII—IX	30	10	×			×	×		×	×	×	×			×	
Pentstemonid — <i>Pentstemon</i> (<i>Pentastemon</i>)																			
Habepentstemon — <i>P. barbatus</i> (<i>Chelone barbata</i>)	60— —100	Tuli- punane	VI—IX	50	4	×			×			×				×		×	
Piimalilled — <i>Euphorbia</i>																			
Mitmevärviline piimalill — <i>E. polychroma</i>	40	Kollane	V—VI	30	10	×			×			×	×						
<i>E. cyparissus</i>	20	Kollane	V—VI	20	25	×				×				×	×			×	
Pojengid — <i>Paeonia</i>																			
Hiina pojeng — <i>P. albiflora</i> (<i>P. chinensis</i>)	75— —100	Punane, roosa, valge	VI—VII	100	1	×			×			×				×		×	

Lehed
hallid
Lehed ja
õied kuivad,
kõvad

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Kitsalehine pojeng — <i>P. tenuifolia</i>	70	Punane	VI	100	1	×	×		×				×			×		×	
<i>P. tenuifolia</i> var. <i>fl. roseo</i> pl.	70	Punane	VI	70	2	×			×				×			×		×	
Varajane pojeng — <i>P. officinalis</i> var. <i>mutabilis</i> pl.	60	Roosa	VI	70	2	×			×				×			×		×	
<i>P. officinalis</i> var. <i>rubra</i> pl.	60	Punane	VI	70	2	×			×				×			×		×	
Priimulad — <i>Primula</i>																			
Hambuline priimula — <i>P. denticulata cashmeriana</i>	25	Lilla, valge, roosa	IV—VI	25	16		×	×	×		×			×	×			×	
Kõrge priimula — <i>P. elatior</i>	20	Kollane, valge, punane, roosa	V—VI	20	25		×	×	×		×			×	×			×	×
Varretu priimula — <i>P. acaulis</i>	12	Kollane, valge, punane, roosa, sinine	IV—VII	20	25		×	×	×		×			×	×			×	
Kõrvikpriimula — <i>P. Auricula</i>	20	Punane, roosa, lilla	IV—VI	25	16	×	×		×	×		×		×	×			×	
Roosa priimula — <i>P. rosea</i>	10	Roosa	IV—V	15	50		×	×	×		×			×	×			×	
Siiboldi priimula — <i>P. Sieboldii</i>	25	Lillakas- roosa	V—VI	20	25		×	×	×		×			×	×			×	
Florinda priimula — <i>P. Florindae</i>	80	Kollane	VII—IX	30	10		×	×			×		×					×	
Littoni priimula — <i>P. Littoniana</i>	60	Helelilla punasega	VI—VII	20	25	×	×		×	×		×		×	×			×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Päevakübarad — <i>Rudbeckia</i>																			
Harilik päevakübar — <i>R. laciniata</i>	200	Kollane	VIII—IX	40	7	×			×				×						×
Neumanni päevakübar — <i>R. speciosa (R. Neumannii)</i>	50	Kollane	VII—X	30	10	×			×				×						×
<i>R. Nitida</i>	150	Kollane	VII—IX	30	10	×			×				×						
Punane päevakübar — <i>R. purpurea</i>	70	Lillakas- punane	VII—IX	30	10	×			×				×						
Päevaliilled — <i>Hemerocallis</i>																			
Helekollane päevaliilia — <i>H. citrina</i>	60	Hele- kollane	VI—VII	60	3	×	×		×		×		×				×		×
Kollane päevaliilia — <i>H. flava</i>	80	Kollane	VII—VIII	60	3	×	×		×		×		×				×		×
Oranž päevaliilia — <i>H. fulva</i>	110	Oranž pruuniga	VII	60	3	×	×	×	×		×		×				×		×
Aed-päevaliilia — <i>H. hybrida</i> „Gold Dust“	60	Oranž- kollane	VII	60	3	×	×		×		×		×				×		×
„Sovereign“	90	Kollane	VII	60	3	×	×		×		×		×				×		×
Päevalilled — <i>Helianthus</i>																			
Püskpäevalill — <i>H. scaberrimus</i>	150	Kollane	VIII—X	50	4	×			×				×						×
Päikesesilmad — <i>Heliopsis</i>																			
Päikesesilm — <i>H. scabra</i>	120	Kollane	VIII—X	30	10	×			×				×						×
Täidisöieline päikesesilm — <i>H. scabra var. fl. pl.</i>	120	Kollane	VIII—X	30	10	×			×				×						×
Pärdiklilled — <i>Mimulus</i>																			
Kollane pärdiklill — <i>M. luteus</i>	40	Kuld- kollane	V—VI	20	25		×	×			×			×	×			×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Põdrakanepid (pajulilled) — <i>Epilobium</i>																			
Kitsalehine pajulill — <i>E. angustifolium</i>	80	Karmiin- roosa	VI—IX	30	10	×	×		×	×			×					×	
Põisrohud — <i>Silene</i>																			
Safta põisrohi — <i>S. schafta</i>	20	Lillakas- roosa	VIII—IX	20	25	×			×					×	×				
Varretu põisrohi — <i>S. acaulis</i>	15	Valge	VI—VII	20	25	×			×					×	×				
Rabarbrid — <i>Rheum</i>																			
Tanguutia rabarber — <i>R. palmatum</i> var. <i>tanguticum</i>	200	Valge, roosa	VII—VIII	100	1	×	×		×		×							×	
Raudrohud — <i>Achillea</i>																			
Harilik raudrohi — <i>A. millefolium</i>	60— —80	Valge	VII—IX	40	6	×			×	×		×	×					×	×
Punane raudrohi — <i>A. millefolium</i> var. <i>purpurea</i>	50— —80	Punane, roosa	VII—IX	40	6	×			×	×		×	×						×
Täidisõieline sapirohi — <i>A. Ptarmica</i> var. <i>lingulosa</i> <i>fl. pl.</i>	60	Valge	VII—VIII	30	10	×			×	×			×						×
Kollane raudrohi — <i>A. filipendula</i>	100	Kollane	VII—IX	30	10	×			×	×			×						×
<i>A. lingulata</i>	40	Valge	VII—VIII	30	10	×			×	×				×	×				×
Rodgersiad — <i>Rodgersia</i>																			
Hobukastanilehine rodgersia — <i>R. aesculifolia</i>	50	Valge	VI—VII	50	4		×	×				×					×	×	
Sulgjaslehtine rodgersia — <i>R. pinnata</i>	50	Roosa- kasvalge	VI—VIII	50	4		×	×				×					×	×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Salveid — <i>Salvia</i> Höbelehine salvei — <i>S. argentea</i>	60	Valge	VI—VIII	30	10	×	×		×	×	×	×	×	×					Lehed hõbe- karvased
Seaherned — <i>Lathyrus</i> Lalalehine seahernes — <i>L. latifolius</i>	120	Roosa, valge	VI—IX	30	10	×	×	×			×							×	Väänlev
Seebililled — <i>Saponaria</i> Harilik seebilill — <i>S. officinalis</i> <i>S. ocymoides</i>	60 15	Roosa- kasvalge Roosa- kas- punane	VII—IX VI—VII	25 25	16	×		×	×	×								×	
Sidalsed — <i>Sidalcea</i> Aedsidalse* — <i>S. malvaeflora hybr.</i>	100	Roosa, punane	VII—VIII	30	10	×		×				×						×	
Siniladvad — <i>Polemonium</i> Sinilatv — <i>P. coeruleum</i>	90	Sinine	VI—VII	25	16	×	×	×	×			×							
Sinililled — <i>Hepatica</i> Sinilill — <i>H. nobilis</i> (<i>H. triloba</i> , <i>Anemone hepatica</i>)	10	Sinine, roosa, valge	IV—V	20	25	×	×	×					×	×				×	×
Siumarjad — <i>Actaea</i> Siumari — <i>A. spicata</i>	40— —50	Kolla- kasvalge	V—VI	30	10	×	×	×		×		×						×	Marjad mustad, punased ja valged
Tarinõgesed — <i>Teucrium</i> Tarinõges — <i>T. Chamaedrys</i>	20— —30	Roosa	VII—IX	20	25	×		×					×	×					
Tondipead — <i>Dracocephalus</i> Altai tondipea — <i>D. altaiense</i>	25	Sinine	VI—VII	25	16	×		×					×	×					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Sile tondipea — <i>D. Ruyschiana</i>	45	Purpur- sinine	VI—VII	25	16		×		×					×					
Tradeskantsia — <i>Tradescantia</i>																			
Virginia tradeskantsia — <i>T. virginiana</i>	40— —50	Sinililla	VII—IX	40	6	×	×		×		×		×						
Tsimitsifuugad — <i>Cimicifuga</i>																			
Dahuuria tsimitsifuuga — <i>C. dahurica</i>	120	Valge	VIII—IX	40	6		×	×	×				×				×	×	
Lihtne tsimitsifuuga — <i>C. simplex</i>	100	Valge	VIII—IX	40	6		×	×	×				×				×	×	
<i>C. racemosa</i>	200	Valge	VII	40	6		×	×	×				×				×	×	
Tähtpead — <i>Scabiosa</i>																			
Kaukaasia tähtpea — <i>S. caucasica</i>	60	Lillakas- roosa	VI—IX	30	10	×			×				×						×
Tähtputked — <i>Astrantia</i>																			
Suur tähtputk — <i>A. major f. rosea</i>	80	Roosa- kas-valge	VII—VIII	30	10		×	×	×		×		×					×	
Uvulaariad — <i>Uvularia</i>																			
Suureõieline uvulaaria — <i>U. grandiflora</i>	40	Hele- kollane	VI	30	10		×	×	×		×		×	×				×	
Valdsteiniad — <i>Waldsteinia</i>																			
Siberi valdsteinia — <i>W. ternata</i> (<i>W. sibirica</i>)	15	Kollane	V—VIII	25	16		×	×	×	×		×		×	×			×	
<i>W. geoides</i>	15	Kollane	V—VIII	25	16		×	×	×	×		×		×	×			×	
Vaagid — <i>Inula</i>																			
Aedvaag — <i>I. glandulosa</i>	50	Kollane	VI—IX	20	25	×			×				×	×					

Ilus lehestik

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Varjulilled — <i>Asperula</i> Lõhnav varjulill — <i>A. odorata</i>	35	Valge	VI—VII	25	16		×	×	×		×	×		×				×	
Varsakabjad — <i>Caltha</i> Varsakabi — <i>C. palustris</i>	30	Kollane	IV—V	30	10	×	×				×							×	×
Täidisöieline varsakabi — <i>C. palustris</i> var. <i>fl. pl.</i>	25	Kollane	IV—V	25	16	×	×		×	×			×						×
Veratrumid — <i>Veratrum</i> Valge veratrum — <i>V. album</i>	100	Valge	VII	30	10	×	×		×	×			×					×	
Must veratrum — <i>V. nigrum</i>	100	Mustjas- punane	VII—VIII	30	10	×	×		×	×			×					×	
Vägiheinad — <i>Verbascum</i> Olümpia vägihein — <i>V. olympicum</i>	180	Kollane	VI—IX	50	4	×			×	×			×					×	
Punane vägihein — <i>V. phoeniceum</i>	80	Punakas- lilla	VI—VII	30	10	×			×	×			×					×	×
Ängelheinad — <i>Thalictrum</i> Hiina ängelhein — <i>T. dipterocarpum</i>	100	Hele- lilla	VII—IX	50	4	×	×		×				×						×
Sinihall ängelhein — <i>T. glaucum</i>	180	Kollane	VII—VIII	70	2	×	×		×				×						
Kurekellalehine ängelhein — <i>T. aquilegifolium</i>	140	Lilla	VI—VII	50	4	×	×		×				×						
Väikene ängelhein — <i>T. adiantifolium</i>	70	Rohekas- kollane	VI—VII	40	6	×	×		×				×	×					×
Õnneheinad — <i>Erigeron</i> Alpi õnnehein — <i>E. alpinum</i>	40	Lilla	VI—VIII	30	10	×			×				×						×

Hall lehestik

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Aia õnnehein — <i>E. hybridus</i>	70	Sinine	VI—VIII	30	10	×			×				×						×
Eriline õnnehein — <i>E. speciosus</i>	60	Lillakas- sinine	VI—VIII	30	10	×			×				×						×
Õökannikesed — <i>Hesperis</i> Aedõökannike — <i>H. matronalis</i>	75	Lillakas- roosa, valge	VI—VII	30	10	×			×				×			×			×
Ulased — <i>Anemone</i> Jaapani ülane — <i>A. japonica</i>	60	Valge, roosa	VIII—X	30	10		×	×	×				×						×
Metsülane — <i>A. silvestris</i>	35	Valge	V—VI	25	16	×	×		×	×		×		×	×				×
Täidisõieline metsülane — <i>A. silvestris</i> var. <i>fl. pl.</i>	30	Valge	V—VII	25	16	×	×		×	×		×		×	×				×
Valge ülane — <i>A. nemorosa</i>	15	Valge	IV—V	15	50		×	×	×		×			×	×				×
Kollane ülane — <i>A. ranunculoides</i>	15	Kollane	IV—V	15	50		×	×	×		×			×	×				×

SIBUL- JA SIBULMUGUL-PUSILILLED

Nimetus	Kõrgus sm	Õite värvus	Õitsemise aeg kuudes	Taimede vahekaugus sm		Kasvu-koht			Mullastik			Kasutamiseviis			Märkusi				
				Taimede arv 1 m ²		päikesepaistel	poolvarjus	täisvarjus	harilik aiavuld	kuiv muld	niiske muld	lubjarikas muld	kogu peenral	peenra esiäärel		kiviktaimlas	üksiktaimena	looduslikul alal	lõikelillena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Hüatsindid — <i>Hyacinthus</i> Idahüatsint — <i>H. orientalis</i>	20— —40	Sinine, roosa, valge, kollane	V	20	25	×			×					×	×			×	Vajab talvekatet
Kobarhüatsindid — <i>Muscari</i> Aedkobarhüatsint — <i>M. botryoides</i>	25	Sinine	V	15	50	×			×					×	×			×	
Krookused — <i>Crocus</i> Kevadine krookus — <i>C. vernus</i>	12— —15	Valge, lilla, sinine	IV—V	15	50	×			×	×				×	×			×	
Kollane krookus — <i>C. chrysanthus</i>	12— —15	Kollane	IV—V	15	50	×			×	×				×	×			×	
Susikrookus — <i>C. susianus</i>	12— —15	Oranž- pruun	IV—V	15	50	×			×	×				×	×			×	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Lilliad — <i>Lilium</i>																			
Kirju liilia — <i>L. tigrinum</i>	75— —150	Oranž- punane pruunide laikudega	VIII	30	10	×	×	×					×						×
Krookusliilia — <i>L. croceum</i>	50— —100	Oranž- punane	VI—VII	30	10	×	×	×					×	×					×
Kuningliilia — <i>L. regale</i>	50— —130	Valge, väljast- poolt punakas- pruun	VII—VIII	25	16	×	×	×					×	×					×
Tuliliilia — <i>L. bulbiferum</i>	75— —120	Tuli- punane	VI—VII	30	10	×	×	×					×						×
Türgi liilia — <i>L. Martagon</i>	80— —90	Roosa- kas- pruun	VI—VII	25	16		×	×	×		×							×	×
<i>L. Martagon var. album</i>	80— —90	Valge	VI—VII																
Valge liilia — <i>L. candidum</i>	100— —150	Valge	VII	30	10	×		×					×	×					×
Hansoni liilia — <i>L. Hansonii</i>	75— —100	Hele- kollane	VII	25	16		×	×	×				×						×
Lumikellukesed — <i>Galanthus</i>																			
Harilik lumikelluke — <i>G. nivalis</i>	10— —20	Valge	V	10	100		×		×					×	×				×

Lõhnav

Lõhnav

Lõhnav

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Märtsikellukesed — <i>Leucojum</i> Märtsikelluke — <i>L. vernum</i>	10— —30	Valge, kollakate täppi- dega kroon- lehtede tippudes	IV—V	10	100	×			×					×	×			×	
Nartsissid — <i>Narcissus</i> Kollane nartsiss — <i>N. Pseudo-Narcissus</i> Valge nartsiss — <i>N. poeticus</i>	20— —40 25— —50	Kollane Valge, kollakas- punase südami- kuga	V V—VI	20	25	×			×				×	×	×			×	×
Tatsett — <i>N. Tazetta</i>	30— —50	Valge, kollane	V	20	25	×	×		×					×	×			×	
Püvililled — (keisrikroonid) — <i>Fritillaria</i> Harilik püvilill — <i>F. imperialis</i>	100	Kollane, pruuni- kas- punane	V—VI	30	10	×			×				×				×	×	
Kirju püvilill — <i>F. meleagris</i>	50	Pruun- valge- kirju, valge	V—VI	20	25	×			×		×			×	×			×	×

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Sibulad — <i>Allium</i>																			
Karatau sibul — <i>A. karataviense</i>	15	Roosa	VI	15	50	×			×	×				×	×				
Siniõieline sibul — <i>A. coeruleum</i>	50	Sinine	VII—VIII	20	25	×			×	×			×	×	×			×	
Nartsissiõieline sibul — <i>A. narcissiflorum</i>	15	Roosa	V—VI	15	50	×			×	×				×	×				Lõhnav
Sinililiad — <i>Scilla</i>																			
Siberi sinililiia — <i>S. sibirica</i>	10— —15	Sinine	IV—V	10	100	×	×		×					×	×		×	×	
Sügislilled — <i>Colchicum</i>																			
Sügislill — <i>C. autumnale</i>	20	Hele- lilla	IX—X	20	25	×			×	×				×	×				Mürgine
Tulbid — <i>Tulipa</i>																			
Kaufmanni tulp — <i>T. Kaufmanniana</i>	20— —25	Kollane punasega	V	15	50	×			×	×				×	×			×	
Greigi tulp — <i>T. Greigii</i>	20	Oranž- punane	V	15	50	×			×	×				×	×			×	
Fosteri tulp — <i>T. Fosteriana</i>	40	Sarlak- punane	V—VI	20	25	×			×				×	×	×			×	
Klusi tulp — <i>T. Clusiana</i>	40	Valge, väljast- poolt roosa	V	20	25	×			×				×	×	×			×	
Metstulp — <i>T. silvestris</i>	30— —50	Kollane	V—VI	20	25	×	×		×				×	×	×		×	×	Lõhnav

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Aedtulp — <i>T. gesneriana hybr.</i>		Punane, roosa, kollane, lilla, valge	V—VI	20	25	×			×				×	×	×			×	×
Sordid on rühmitatud:																			
a. Varajased lihtõielised tulbid	30		V																
b. Varajased täidisõielised tulbid	30		V																
c. Mendeltulbid	45		V																
d. Triumftulbid	60		V—VI																
e. Darvini tulbid	60		V—VI																
f. Hiljaõitsevad tulbid	60		V—VI																
g. Papagoitulbid	60		V—VI																
h. Liiliaõielised tulbid	60		VI																

EESTIKEELNE PUSILILLEDE NIMESTIK .

Eestikeelne nimetus	Ladinakeelne nimetus	Venekeelne nimetus
1	2	3
adoonised 21, 27, 43, 44, 49	<i>Adonis</i>	стародубки (угольки в огне)
akakapsad 21, 27, 45, 49	<i>Ajuga</i>	живучки
angerpistid 21, 28, 50	<i>Filipendula</i>	лабазники
araabised (vt. hanerohud)		
asparid 43, 50	<i>Asparagus</i>	спаржа
astrid 21, 23, 25, 28, 31, 42, 43, 50	<i>Aster</i>	астры
astilbed 25, 26, 31, 46, 51	<i>Astilbe</i>	астильбы
aubrieetsiad 21, 28, 42, 51	<i>Aubrietia</i>	обриеции
bergeeniad 25, 26, 45, 52	<i>Bergenia</i>	бергении
diktamnused 31, 43, 45, 52	<i>Dictamnus</i>	яснецы
drüüased 52	<i>Dryas</i>	дриады
ebamaganad 52	<i>Meconopsis</i>	мекононсисы
elulõngad 45, 52	<i>Clematis</i>	клематисы
emajuured 21, 45, 52	<i>Gentiana</i>	горечавки
epimeediumid 44, 45, 52	<i>Epimedium</i>	эпимедиумы
eremuurused 28, 43, 45, 53	<i>Eremurus</i>	ширшиши
funkiad (vt. hostad) 21, 26		
galeegad 44, 53	<i>Galega</i>	галегн
floksid 23, 25, 28, 31, 43, 53	<i>Phlox</i>	флоксы
hanerohud 25, 28, 45, 58	<i>Arabis</i>	резухи
heleeniumid 23, 45, 46, 59	<i>Helenium</i>	гелениумы
helleboorused 42, 43, 59	<i>Helleborus</i>	морозники
helmikpöörised 31, 42, 59	<i>Heuchera</i>	гейхеры
hostad 11, 30, 31, 43, 45, 59	<i>Hosta (Funkia)</i>	функии
huditubakad 21, 28, 44, 60	<i>Hieracium</i>	ястребинки
hüatsindid 38, 48, 85	<i>Hyacinthus</i>	гиацинты
ibeerised 6, 21, 28, 60	<i>Iberis</i>	стенники
igihaljad 21, 46, 60	<i>Vinca</i>	барвинки
iirised 16, 21, 25, 28, 30, 31, 43, 45, 60	<i>Iris</i>	касатики (ирисы)
imikad 21, 27, 63	<i>Anchusa</i>	анхузы
inkarvillead 21, 44, 45, 63	<i>Incarvillea</i>	инкарвиллен
jaanikakrad 23, 31, 44, 63	<i>Chrysanthemum</i>	хризантемы
jumikad 28, 31, 63	<i>Centaurea</i>	васильки

1	2	3
jänesekäpad 28, 30, 64	<i>Leontopodium</i>	сушенници
kadakkaerad 25, 28, 30, 64	<i>Cerastium</i>	ясколки
kannikesed 21, 26, 46, 64	<i>Viola</i>	фиалки
karikakrad 44, 46, 64	<i>Anthemis</i>	пупавки
karukellad 21, 28, 30, 64	<i>Pulsatilla</i>	прострелы
kassikäpad 28, 30, 65	<i>Antennaria</i>	кошачьи лапки
kassinaerid 27, 44, 65	<i>Malva</i>	мальвы
keelikrohud 28, 65	<i>Carlina</i>	колючники
keisrikroonid (vt. püvililled) 48, 87		
kellukad 28, 31, 44, 46, 65	<i>Campanula</i>	колокольчики
kevadikud 28, 66	<i>Draba</i>	крупки
kilbirohud 25, 28, 30, 43, 66	<i>Alyssum</i>	каменники
kipsililled 21, 23, 25, 28, 30, 48, 66	<i>Gypsophila</i>	качимы (перекати-поле)
kitseenelad 26, 31, 66	<i>Aruncus</i>	таволги
kitsekakrad 27, 31, 44, 66	<i>Doronicum</i>	дороникумы
kivirikud 27, 28, 30, 41, 66	<i>Saxifraga</i>	камнеломки
knifoofiad 27, 31, 67	<i>Kniphofia</i> (<i>Tritoma</i>)	тритомы
kobarhüatsindid 43, 48, 85	<i>Muscari</i>	мускари
kobarpead 27, 44, 67	<i>Ligularia</i> (<i>Senecio</i>)	крестовники
kopsurohud 21, 68	<i>Pulmonaria</i>	медуницы
koreopsised 27, 44, 68	<i>Coreopsis</i>	ленки
krookused 28, 43, 48, 85	<i>Crocus</i>	шафран
krutsianellad 28, 68	<i>Crucianella</i> (<i>Asperula</i>)	круцианеллы
kukeharjad 26, 28, 30, 68	<i>Sedum</i>	очитки
kukekannused 25, 44, 69	<i>Delphinium</i>	шпроники
kukesabad 27, 31, 69	<i>Lythrum</i>	плакучи (дербенники)
kuldkanid 6, 28, 70	<i>Helianthemum</i>	солнцеветы
kuldvitsad 27, 42, 45, 70	<i>Solidago</i>	золотни
kullerkupud 31, 42, 43, 70	<i>Trollius</i>	купальницы
kuningakepid 21, 31, 44, 70	<i>Oenothera</i>	ночные свечи
kurekellad 31, 42, 44, 71	<i>Aquilegia</i>	водосборы
kureläätsed 22, 26, 71	<i>Orobus</i> (<i>Lathyrus</i>)	чины
kurerehad 22, 32, 44, 71	<i>Geranium</i>	герань
kuutõverohud 26, 44, 72	<i>Polygonatum</i>	купены
käbiheinad 22, 27, 72	<i>Prunella</i>	черноголовки
käokannid 28, 32, 42, 44, 72	<i>Lychnis</i>	горицветы
käokingad 27, 44, 72	<i>Aconitum</i>	борцы
laikellukad 27, 31, 45, 72	<i>Platycodon</i>	валенбергии
leekilled (vt. floksid) 53		
liatrised 22, 32, 45, 72	<i>Liatris</i>	лиатрисы
liiliad 27, 32, 36, 38, 43, 86	<i>Lilium</i>	лилии
liivateed 22, 28, 30, 72	<i>Thymus</i>	тимьян
linad 44, 45, 73	<i>Linum</i>	лен
lumikellukesed 38, 48, 86	<i>Galanthus</i>	подснежники

1	2	3
lupiinid 23, 28, 32, 44, 73	<i>Lupinus</i>	люпины
lõokannused 22, 26, 73	<i>Corydalis</i>	хохлатки
magunad 23, 26, 28, 44, 73	<i>Papaver</i>	маки
maikellukesed 42, 45, 74	<i>Convallaria</i>	ландыши
mailased 27, 29, 30, 32, 74	<i>Veronica</i>	вероники
maklaiad 27, 74	<i>Maclaya (Bocconia)</i>	бокконии
maranad 22, 27, 74	<i>Potentilla</i>	лапчатки
merikannid 22, 27, 29, 75	<i>Armeria</i>	армерии
merikapsad 75	<i>Crambe</i>	катраны
mertensiad 27, 46, 75	<i>Mertensia</i>	мертензии
mesiohakad 27, 30, 75	<i>Echinops</i>	мордовники
metsvitsad 27, 32, 44, 75	<i>Lysimachia</i>	вербейники
monardad 27, 32, 75	<i>Monarda</i>	монарды
murtudsüdamed 42, 45, 75	<i>Dicentra</i>	двушпорки
märtsikellukesed 25, 87	(<i>Dielyctra</i>)	
mõrsjalilled 44, 76	<i>Leucojum</i>	белушки весенние
mõõlad 22, 27, 32, 44, 76	<i>Gaillardia</i>	гаиллардии
naistenõgesed 30, 45, 77	<i>Geum</i>	гравилаты
narssissid 22, 32, 38, 48, 87	<i>Stachys (Betonica)</i>	чистецы
nelgid 22, 29, 30, 44, 46, 76	<i>Narcissus</i>	нарциссы
nepeetad 22, 29, 30, 77	<i>Dianthus</i>	гвоздики
ogaputked 29, 30, 32, 42, 77	<i>Nepeta</i>	котовники
pajulilled (vt. põdrakane- pid) 27	<i>Eryngium</i>	синеголовники
parkjuured 22, 29, 42, 77	<i>Statice</i>	кермеки
pentstemonid 44, 77	<i>Pentstemon</i>	пентстемоны
	(<i>Pentstemon</i> , <i>Chelone</i>)	
piimalilled 77	<i>Euphorbia</i>	молочай
pojengid 23, 25, 27, 32, 42, 43, 77		
priimulad 27, 29, 30, 44, 78	<i>Paeonia</i>	пеоны
päevakübarad 25, 79	<i>Primula</i>	первоцветы
päevaliiliad 27, 32, 45, 79	<i>Rudbeckia</i>	золотые шары
päevalilled 23, 45, 79	<i>Hemerocallis</i>	лилейники
päikesesilmad 23, 79	<i>Helianthus</i>	подсолнечники
pärdiklilled 22, 27, 79	<i>Heliopsis</i>	гелиопсисы
põdrakanepid 29, 80	<i>Mimulus</i>	губастлики
põisrohud 22, 80	<i>Epilobium</i>	хаменериумы
püvililled 27, 87	<i>Silene</i>	смолевки
rabarbrid 27, 80	<i>Fritillaria</i>	рябчики
raudrohud 29, 44, 46, 80	<i>Rheum</i>	ревень
rodgersiad 27, 45, 46, 80	<i>Achillea</i>	тысячелистники
salveid 22, 28, 29, 30, 44, 81	<i>Rodgersia</i>	родгерсии
seaherned 28, 81	<i>Salvia</i>	шалфей
seebililled 81	<i>Lathyrus</i>	горошки многолетние
sibulad 29, 43, 48, 88	<i>Saponaria</i>	мыльняники
sidalsed 32, 44, 81	<i>Allium</i>	лук
siniladvad 27, 44, 81	<i>Sidalcea</i>	сидальцен
siniliiliad 22, 25, 28, 88	<i>Polemonium</i>	синохи
	<i>Scilla</i>	пролески

1	2	3
sinililled 11, 22, 27, 45, 81	<i>Hepatica</i>	гепатики
siumarjad 27, 43, 45, 81	<i>Actaea</i>	воронцы
sügislilled 36, 38, 43, 48, 88	<i>Colchicum</i>	безвременники
tarinõgesed 22, 81	<i>Teucreum</i>	дубровники
tondipead 28, 81	<i>Dracocephalum</i>	змееголовники
tradeskantsiad 28, 82	<i>Tradescantia</i>	традесканции
tsimitsifuugad 27, 43, 82	<i>Cimicifuga</i>	цимицифуги
tulbid 25, 28, 29, 32, 44, 88	<i>Tulipa</i>	тюльпаны
tähtpead 32, 44, 46, 82	<i>Scabiosa</i>	скабиозы
tähtputked 27, 82	<i>Astrantia</i>	астранции
uvulaariad 22, 27, 45, 82	<i>Uvularia</i>	увулярии
vaagid 82	<i>Inula</i>	девясилы
valdsteiniad 27, 29, 46, 82	<i>Waldsteinia</i>	вальдштейнии
varjulilled 22, 83	<i>Asperula</i>	ясменники
varsakabjad 28, 45, 83	<i>Caltha</i>	калужницы
veratrumid 28, 45, 83	<i>Veratrum</i>	чимерицы
võhumõõgad (vt. iirised)		
vägiheinad 29, 30, 83	<i>Verbascum</i>	коровяки
äiavarvad (vt. keelikro- hud)		
ängelheinad 28, 30, 44, 83	<i>Thalictrum</i>	василистники
õnneheinad 22, 32, 83	<i>Erigeron</i>	мелколепестники
õökannikesed 44, 83	<i>Hesperis</i>	ночные фиалки
ülased 23, 27, 28, 29, 42, 84	<i>Anemone</i>	ветреницы

LADINAKEELNE PUSILILLEDE NIMESTIK

Ladinakeelne nimetus	Eestikeelne nimetus	Venekeelne nimetus
1	2	3
<i>Achillea</i>	raudrohud	тысячелистники
<i>Aconitum</i>	käokingad	борцы
<i>Actaea</i>	siumarjad	воронцы
<i>Adonis</i>	adoonised	стародубки (угольки в огне)
<i>Ajuga</i>	akakapsad	живучки
<i>Allium</i>	sibulad	лук
<i>Alyssum</i>	kilbirohud	каменники
<i>Anchusa</i>	imikad	анхузы
<i>Anemone</i>	ülased	ветреницы
<i>Antennaria</i>	kassikäpad	кошачьи лапки
<i>Anthemis</i>	karikakrad	пупавки
<i>Aquilegia</i>	kurekellad	водосборы
<i>Arabis</i>	hanerohud	резухи
<i>Armeria</i>	merikannid	армерии
<i>Aruncus</i>	kitseenelad	таволги
<i>Asparagus</i>	asparid	спаржа
<i>Asperula</i>	varjulilled	ясменники
<i>Aster</i>	astrid	астры
<i>Astilbe</i>	astilbed	астильбы
<i>Astrantia</i>	tähtputked	астранции
<i>Aubrietia</i>	aubrieetsiad	обриеции
<i>Bocconia</i> (vt. <i>Maclaya</i>)		
<i>Bergenia</i>	bergeeniad	бергении
<i>Betonica</i> (vt. <i>Stachys</i>)		
<i>Caltha</i>	varsakabjad	калужницы
<i>Campanula</i>	kellukesed	колокольчики
<i>Carlina</i>	keelikrohud (äiavarvad)	колючники
<i>Centaurea</i>	jumikad (rukkililled)	васильки
<i>Cerastium</i>	kadakkaerad	ясколки
<i>Chelone</i> (vt. <i>Pentstemon</i>)		
<i>Chrysanthemum</i>	jaanikakrad	хризантемы
<i>Cimicifuga</i>	tsimitsifuugad	цимицифуги

1	2	3
<i>Clematis</i>	alulõngad	клематисы
<i>Colchicum</i>	sügislilled	безвременники
<i>Convallaria</i>	maikellukesed	ландыши
<i>Coreopsis</i>	koreopsised	ленки
<i>Corydalis</i>	lõokannused	хохлатки
<i>Crambe</i>	merikapsad	катраны
<i>Crocus</i>	krookused	шафран
<i>Crucianella</i>	krutsianellad	круцианелла
<i>Delphinium</i>	kukekannused	шпорники
<i>Dianthus</i>	nelgid	гвоздики
<i>Dicentra</i>	murtudsüdamed	душпорки
<i>Dictamnus</i>	diktamnused	яснецы
<i>Dielyctra</i> (vt. <i>Dicentra</i>)		
<i>Doronicum</i>	kitsekakrad	дороникумы
<i>Draba</i>	kevadikud	крупки
<i>Dracocephalum</i>	tondipead	змееголовники
<i>Dryas</i>	drüüased	дриады
<i>Echinops</i>	mesiohakad	мордовники
<i>Epilobium</i>	põdrakanepid (paju- lilled)	хаменирумы
<i>Epimedium</i>	epimeediumid	эпимедиумы
<i>Eremurus</i>	eremuurused	ширшиши
<i>Erigeron</i>	õnneheinad	мелколепестники
<i>Eryngium</i>	ogaputked	снеголовники
<i>Euphorbia</i>	piimalilled	молочан
<i>Filipendula</i>	angerpistid	лабазники
<i>Fritillaria</i>	püvililled (keisrikroo- nid)	рябчики
<i>Funkia</i> (vt. <i>Hosta</i>)		
<i>Gaillardia</i>	mõrsjalilled	гаиллардии
<i>Galanthus</i>	lumikellukesed	подснежники
<i>Galega</i>	galegad	галегн
<i>Gentiana</i>	emajuured	горечавки
<i>Geranium</i>	kurerehad	герань
<i>Geum</i>	mõõlad	гравилаты
<i>Gypsophila</i>	kipsililled	качмы (перекати- поле)
<i>Helenium</i>	heleeniumid	гелениумы
<i>Hellanthus</i>	päevalilled	подсолнечники
<i>Helianthemum</i>	kuldkannid	солнцецветы
<i>Heliopsis</i>	päikesesilmad	гелиопсисы
<i>Helleborus</i>	helleboorused	морозники
<i>Hemerocallis</i>	päevaliliad	лилейники
<i>Hepatica</i>	sinililled	гепатики
<i>Hesperis</i>	õökannikesed	ночные фиалки
<i>Heuchera</i>	helmikpõõrised	гейхеры
<i>Hieracium</i>	hunditubakad	ястребинки
<i>Hosta</i>	hostad (funkiad)	функци
<i>Hyacinthus</i>	hüatsindid	гиацинты
<i>Iberis</i>	ibeerised	стенники
<i>Incarvillea</i>	inkarvillead	инкарвиллеи

1	2	3
<i>Inula</i>	vaagid	девясилы
<i>Iris</i>	iirised (võhumõõgad)	касатики (ирисы)
<i>Kniphofia</i>	knifoofiad	трикомы
<i>Lathyrus</i>	seaherned	горошки многолет- ние
<i>Leontopodium</i>	jänesekäpad	сушеницы
<i>Leucojum</i>	märtsikellukesed	белушки весенние
<i>Liatris</i>	liatrised	лиатрисы
<i>Ligularia</i>	kobarpead	крестовники
<i>Lilium</i>	liiliad	лилии
<i>Linum</i>	linad	лен
<i>Lupinus</i>	lupiinid (hundoiad)	люпины
<i>Lychnis</i>	käokannid	горицветы
<i>Lysimachia</i>	metsvitsad	вербейники
<i>Lythrum</i>	kukesabad	плакучи (дербенники)
<i>Maclaya</i>	maklaiad	бокконии
<i>Malva</i>	kassinaerid	мальвы
<i>Meconopsis</i>	ebamagunad	меконопсисы
<i>Mertensia</i>	mertensiad	мертензии
<i>Mimulus</i>	pärdiklilled	губастлики
<i>Monarda</i>	monardad	монарды
<i>Muscari</i>	kobarhüatsindid	му斯卡ри
<i>Narcissus</i>	nartsissid	нарциссы
<i>Nepeta</i>	nepeetad (naiste- nõgesed)	котовники
<i>Oenothera</i>	kuningakepid	ночные свечи
<i>Orobus</i>	kureläätsed	чины
<i>Paeonia</i>	pojengid	пеоны
<i>Papaver</i>	magunad	маки
<i>Pentstemon</i>	pentstemonid	пентстемоны
<i>Phlox</i>	floksid (leeklilled)	флоксы
<i>Platycodon</i>	laikellukad	валенбергии
<i>Polemonium</i>	siniladvad	синюхи
<i>Polygonatum</i>	kuutõverohud	купены
<i>Potentilla</i>	maranad	лапчатки
<i>Pyretrum (Chrysan- themum)</i>		
<i>Primula</i>	priimulad	первоцветы
<i>Prunella</i>	käbiheinad	черноголовки
<i>Pulmonaria</i>	kopsurohud	медуницы
<i>Pulsatilla</i>	karukellad	прострелы
<i>Rheum</i>	rabarbrid	ревень
<i>Rodgersia</i>	rodgersiad	родгерсии
<i>Rudbeckia</i>	päevakübarad	золотые шары
<i>Salvia</i>	salveid	шалфеи
<i>Saponaria</i>	seebililled	мыльняники
<i>Saxifraga</i>	kivirikud	камнеломки
<i>Scabiosa</i>	tähtpead	скабиозы
<i>Scilla</i>	sinilliilid	пролески
<i>Sedum</i>	kukeharjad	очитки

1	2	3
<i>Senecio</i> (vt. <i>Ligularia</i>)		
<i>Sidalcea</i>	sidalsed	сидальцен
<i>Silene</i>	põisrohud	смолевки
<i>Solidago</i>	kuldviisad	золотни
<i>Stachys</i>	naistenõgesed	чистецы
<i>Statice</i>	parkjuured	кермеки
<i>Teucreum</i>	tarinõgesed	дубровники
<i>Thalictrum</i>	ängelheinad	василистники
<i>Thymus</i>	liivateed	тимьян
<i>Tradescantia</i>	tradeskantsiad	традесканции
<i>Tritoma</i> (vt. <i>Kniphofia</i>)		
<i>Trollius</i>	kullerkupud	купальницы
<i>Tulipa</i>	tulbid	тюльпаны
<i>Uvularia</i>	uvulaariad	увуларии
<i>Veratrum</i>	veratrumid	чимерицы
<i>Verbascum</i>	vägiheinad	коровяки
<i>Veronica</i>	mailased	вероники
<i>Vinca</i>	igihelid	барвинки
<i>Viola</i>	kannikesed	фиалки
<i>Waldsteinia</i>	valdsteiniaid	вальдштейнии

ВЕНЕКЕЕЛНЕ ПУСИЛЛЕДЕ НИМЕСТИК

Venekeelne nimetus	Ladinakeelne nimetus	Eestikeelne nimetus
1	2	3
анхузы	<i>Anchusa</i>	imikad
армерии	<i>Armeria</i>	merikannid
астильбы	<i>Astilbe</i>	astilbed
астры	<i>Aster</i>	astrid
астранции	<i>Astrantia</i>	tähtputked
барвинки	<i>Vinca</i>	igihalid
белушки весенние	<i>Leucojum</i>	märtsikellukesed
безвременники	<i>Colchicum</i>	sügislilled
бергении	<i>Bergenia</i>	bergeeniad
бокконии	<i>Maclaya (Bocconia)</i>	maklaiad
борцы	<i>Aconitum</i>	käokingad
валенбергии	<i>Platycodon</i>	laikellukad
вальдштейнии	<i>Waldsteinia</i>	valdsteiniad
васильки	<i>Centaurea</i>	jumikad
василистики	<i>Thalictrum</i>	ängelheinad
ветреницы	<i>Anemone</i>	ülased
вербейники	<i>Lysimachia</i>	metsvitsad
вероники	<i>Veronica</i>	mailased
водосборы	<i>Aquilegia</i>	kurekellad
воронцы	<i>Actaea</i>	siumarjad
гаиллардии	<i>Gaillardia</i>	mõrsjalilled
галеги	<i>Galega</i>	galeegad
гвоздики	<i>Dianthus</i>	nelgid
гейхеры	<i>Heuchera</i>	helmikpöörised
гелениумы	<i>Helenium</i>	heleeniumid
гелиопсисы	<i>Heliopsis</i>	päikesesilmad
гепатики	<i>Hepatica</i>	sinililled
герань	<i>Geranium</i>	kurerehad
гиацинты	<i>Hyacinthus</i>	hüatsindid
горичветы	<i>Lychnis</i>	käokannid
горочавки	<i>Gentiana</i>	emajuured
горошки многолетние	<i>Lathyrus</i>	seaherned
гравилаты	<i>Geum</i>	mõõlad
губастлики	<i>Mimulus</i>	pärdikilled
двушпорки	<i>Dicentra</i>	murtudsüdamed

1	2	3
девясилы	<i>Inula</i>	vaagid
дербенники (см. пла- кучи)		
дороникумы	<i>Doronicum</i>	kitsekakrad
дриады	<i>Dryas</i>	drüüased
дубровники	<i>Teucreum</i>	tarinõgesed
живучки	<i>Ajuga</i>	akakapsad
змееголовники	<i>Dracocephalum</i>	tondipead
золотни	<i>Solidago</i>	kuldvitsad
золотые шары	<i>Rudbeckia</i>	päevakübarad
инкарвиллеи	<i>Incarvillea</i>	inkarvillead
ирисы (см. касатики)		
калужницы	<i>Caltha</i>	varsakabjad
каменники	<i>Alyssum</i>	kilbirohud
камнеломки	<i>Saxifraga</i>	kivirikud
касатики	<i>Iris</i>	iirised
качимы	<i>Gypsophila</i>	kipsililled
катраны	<i>Crambe</i>	merikapsad
кермеки	<i>Statice</i>	parkjuured
клематисы	<i>Clematis</i>	elulõngad
колючники	<i>Carlina</i>	keelikrohud
колокольчики	<i>Campanula</i>	kellukesed
коровяки	<i>Verbascum</i>	vägiheinad
котовники	<i>Nepeta</i>	nepeetad
кошачьи лапки	<i>Antennaria</i>	kassikäpad
крупки	<i>Draba</i>	kevadikud
круцианелла	<i>Crucianella</i>	krutsianellad
крестовники	<i>Ligularia</i>	kobarpead
купены	<i>Polygonatum</i>	kuutõverohud
лабазники	<i>Filipendula</i>	angerpistid
ландыши	<i>Convallaria</i>	maikellukesed
лапчатки	<i>Potentilla</i>	maranad
лен	<i>Linum</i>	linad
ленки	<i>Coreopsis</i>	koreopsised
лиатрисы	<i>Liatris</i>	liatrised
лилейники	<i>Hemerocallis</i>	päevaliiliad
лилии	<i>Lilium</i>	liiliad
лук	<i>Allium</i>	sibulad
люпины	<i>Lupinus</i>	lupiinid
маки	<i>Papaver</i>	magunad
мальвы	<i>Malva</i>	kassinaerid
медуницы	<i>Pulmonaria</i>	kopsurohud
меконописсы	<i>Meconopsis</i>	ebamagunad
мелкопестичники	<i>Erigeron</i>	õnneheinad
мертензии	<i>Mertensia</i>	mertensiad
молочай	<i>Euphorbia</i>	piimalilled
монарды	<i>Monarda</i>	monardad
мордовники	<i>Echinops</i>	mesiohakad
морозники	<i>Helleborus</i>	helleboorused
мускари	<i>Muscari</i>	kobarhüatsindid
мыльняники	<i>Saponaria</i>	seebililled

1	2	3
нарциссы ночные свечи ночные фиалки обриеции очитки пентстемоны пеоны первоцветы перекати-поле (см. качимы)	<i>Narcissus</i> <i>Oenothera</i> <i>Hesperis</i> <i>Aubrietia</i> <i>Sedum</i> <i>Pentstemon</i> <i>Paeonia</i> <i>Primula</i>	nartsissid kuningakepid öökannikesed aubrieetsiad kukeharjad pentstemonid pojengid priimulad
плакучи подснежники подсолнечники прочески прострелы пупавки ромашки (см. хри- зантемы)	<i>Lythrum</i> <i>Galanthus</i> <i>Helianthus</i> <i>Scabiosa</i> <i>Pulsatilla</i> <i>Anthemis</i>	kukesabad lumikellukesed päevalilled tähtpead karukellad karikakrad
ревень резухи родгерсия рябчики сидадьей синеголовники синонохи скабиозы смолевки солнцецветы спаржа стародубки стенники сушеницы таволги тимьян традесканции тритомы тысячелистники тюльпаны увуларии угольки в огне (см. стародубка)	<i>Rheum</i> <i>Arabis</i> <i>Rodgersia</i> <i>Fritillaria</i> <i>Sidalcea</i> <i>Eryngium</i> <i>Polemonium</i> <i>Scabiosa</i> <i>Silene</i> <i>Helianthemum</i> <i>Asparagus</i> <i>Adonis</i> <i>Iberis</i> <i>Leontopodium</i> <i>Aruncus</i> <i>Thymus</i> <i>Tradescantia</i> <i>Kniphofia</i> <i>Achillea</i> <i>Tulipa</i> <i>Uvularia</i>	rabarbrid hanerohud rodgersiad püvililled sidalsed ogaputked siniladvad tähtpead põisrohud kuldkanid asparid adoonised ibeerised jänesekäpad kitseenelad liivateed tradeskantsiad knifoofiad raudrohud tulbid uvulaariad
фиалки флоксы функии хаменериумы хохлатки хризантемы цимицифуги черноголовки чимерицы чины	<i>Viola</i> <i>Phlox</i> <i>Hosta</i> <i>Epilobium</i> <i>Corydalis</i> <i>Chrysanthemum</i> <i>Cimicifuga</i> <i>Prunella</i> <i>Veratrum</i> <i>Orobus</i>	kannikesed floksid hostad põdrakanepid lõokannused jaanikakrad tsimitsifuugad käbiheinad veratrumid kureläätsed

1	2	3
чистецы шалфеи ширшиши шпорники эпимедиумы ясколки ясенники ястребинки	<i>Stachys</i> <i>Salvia</i> <i>Eremurus</i> <i>Delphinium</i> <i>Epimedium</i> <i>Cerastium</i> <i>Asperula</i> <i>Hierracium</i>	naistenõgesed salveid eremuurused kukekannused epimeediumid kadakkaerad varjulilled hunditubakad

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Taimmaterjali valik	6
Mulla niiskus	7
Valgusenõudlikkus	8
Õite kuju ja värvus	8
Lehtede kuju ja värvus	10
Istutuskavandi valmistamine	11
Püsilillepeenra kujundamine	16
Peenra asukoht ja mõõtmed	16
Peenra esiäär	18
Taimede rühmitamine ja paigutamine	22
Tähtsamaid püsilillepeenra tüüpe	24
Alati õitsev püsilillepeenar	25
Varju sallivate püsilillede peenar	26
Kuiva kannatavate püsilillede peenar	28
Hallileheliste püsilillede peenar	30
Toestamist mittevajavate püsilillede peenar	30
Püsililled koos õitsvate põõsaste ning puudega	32
Püsilillepeenra rajamine ja korrashoid	32
Peenra ettevalmistamine	34
Istikute valik	35
Istutamise aeg	35
Istutusplaani ülekanndmine peenrale	36
Istutamine	36
Püsilillepeenra hooldamine esimesel aastal	39
Toestamine	39
Kastmine	40
Lillepeenra edasine hooldamine	41
Peenra uuendamine	41

Püsililled paljundamine	43
Seemnetega paljundamine	43
Seemnetest kasvanud taimede kasvatamine	44
Vegetatiivne paljundamine	45
Püsililled liigid ja sordid (tabel)	49
Sibul- ja sibulmugul-püsililled	85
Eestikeelne püsililled nimestik	90
Ladinakeelne püsililled nimestik	94
Venekeelne püsililled nimestik	98

Нийне Александр Яковлевич
БОРДЕР МНОГОЛЕТНИХ ЦВЕТОВ

На эстонском языке

Обложка У. Кюльва

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маантеэ, 10

Kaane kujundus U. Kylv

Toimetaja K. Vool

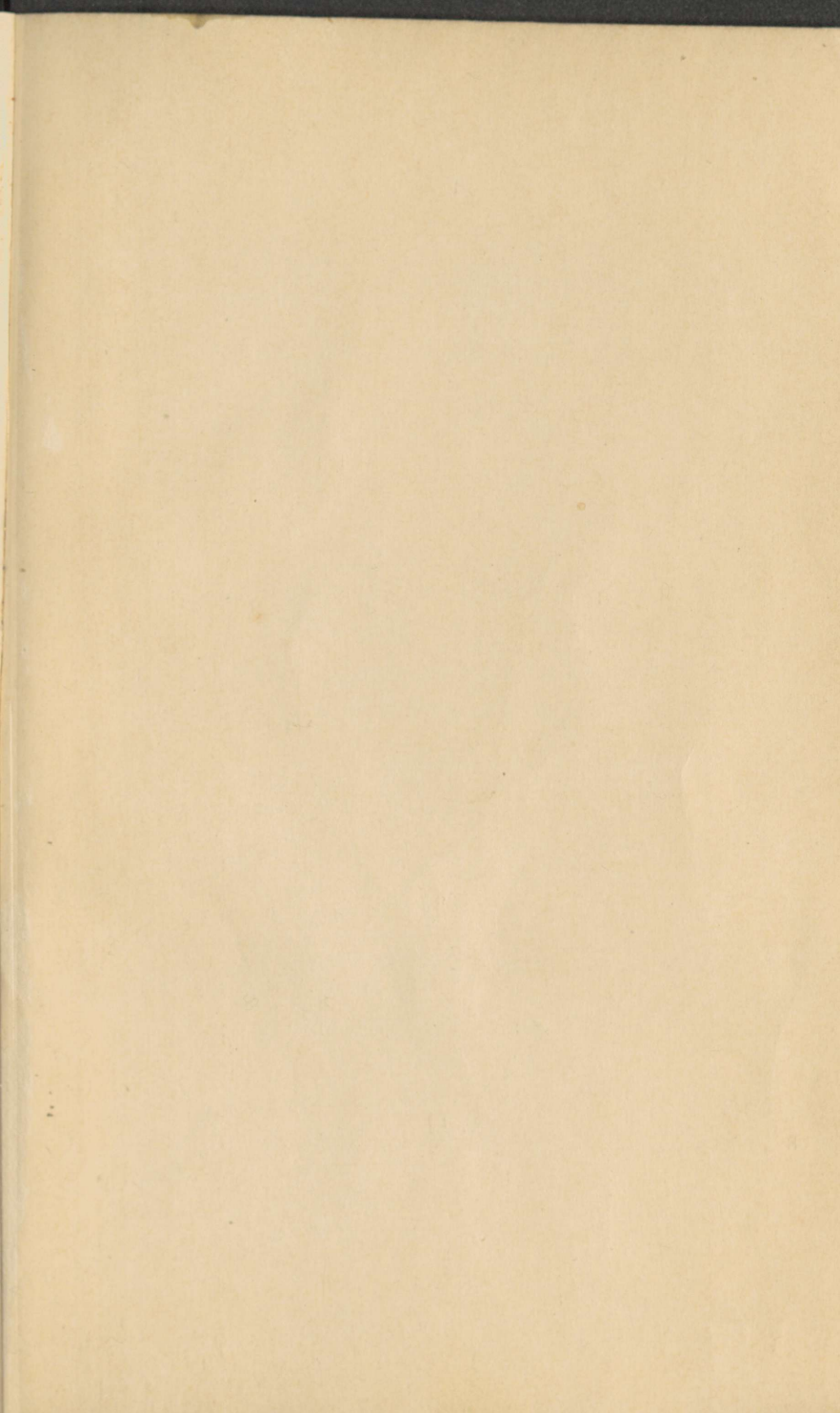
Kunstiline toimetaja A. Koemets

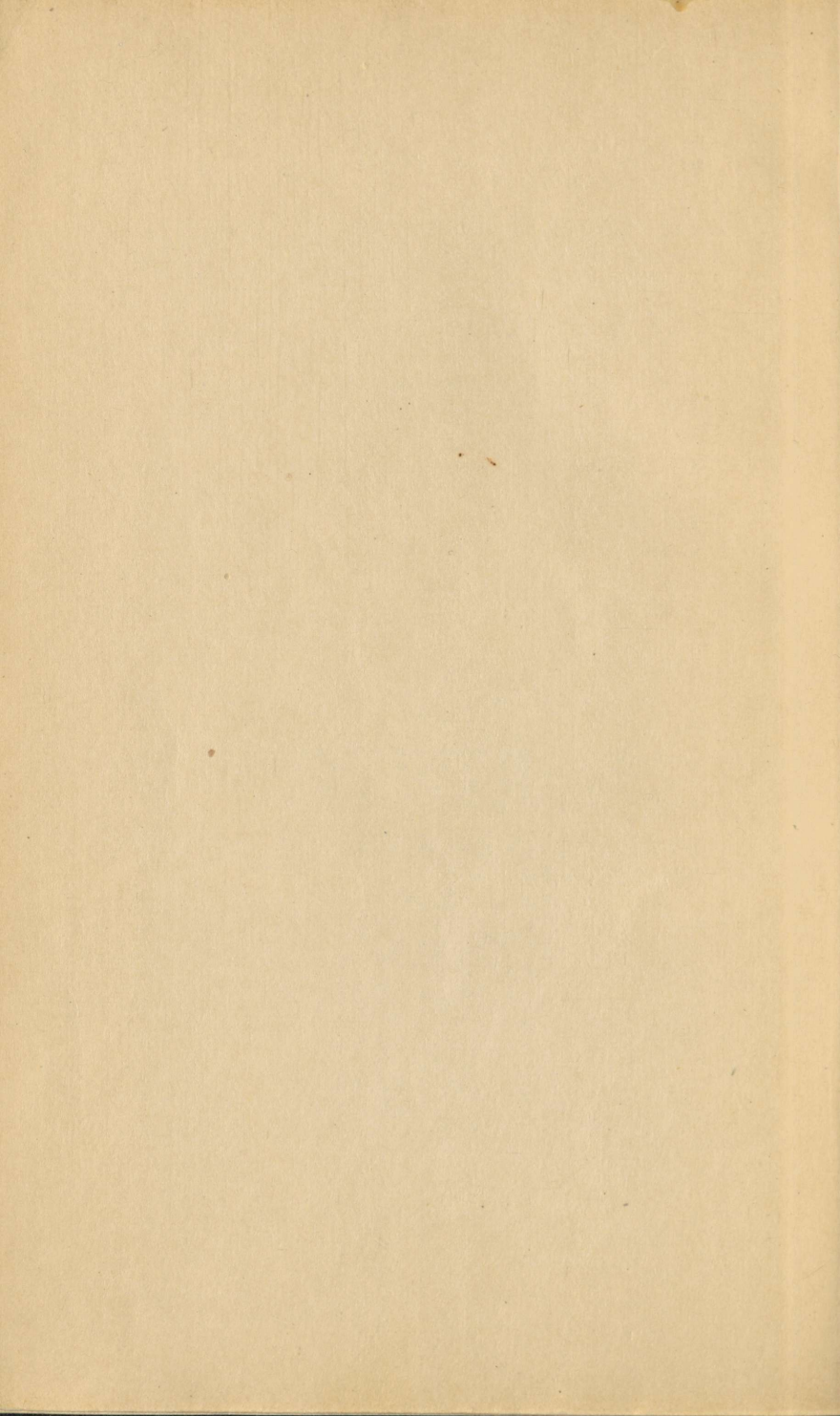
Tehniline toimetaja K. Einberg

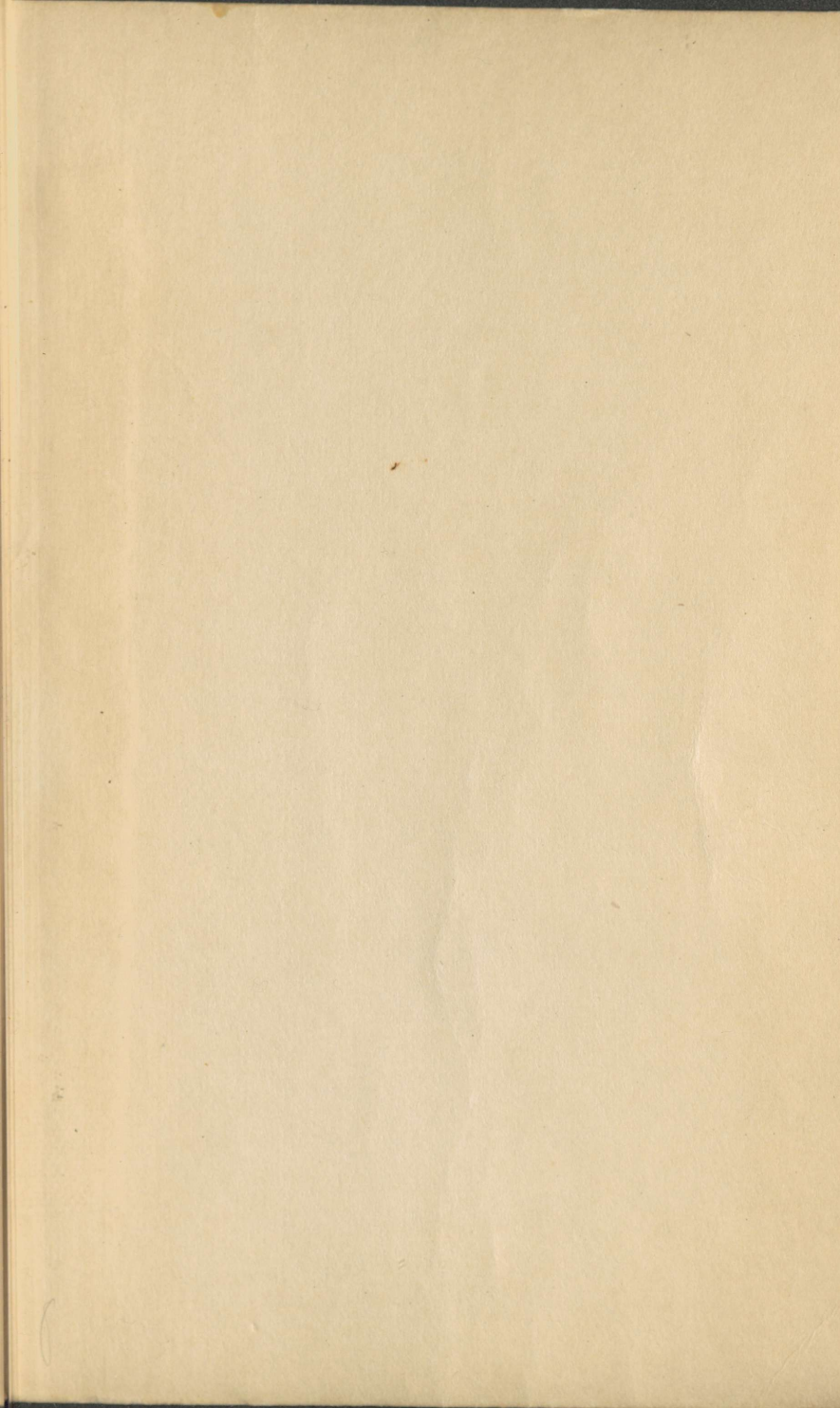
Korrektorid H. Allik ja V. Antje

Ladumisele antud 10. III 1956. Trükkimisele
antud 20. VI 1956. Paber 54×84, 1/16. Trüki-
pognaid 6,5 + 9 lisa. Formaadile 60×92
kohaldatud trükipognaid 5,62. Arvutus-
pognaid 6,62. Trükiarv 5000. MB-05472.
Tellimise nr. 556. Trükikoda «Punane
Täht», Tallinn, Pikk t. 54/58

Hind rubl. 3.75

Rbl. 3.75

A-21092

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00365965 5